خۆشەویستی

فاتح مەلا رەسول شارستێنی

سلێمانی

٢٠١٤ز - ١٤٣٦ک

خۆشەویستی

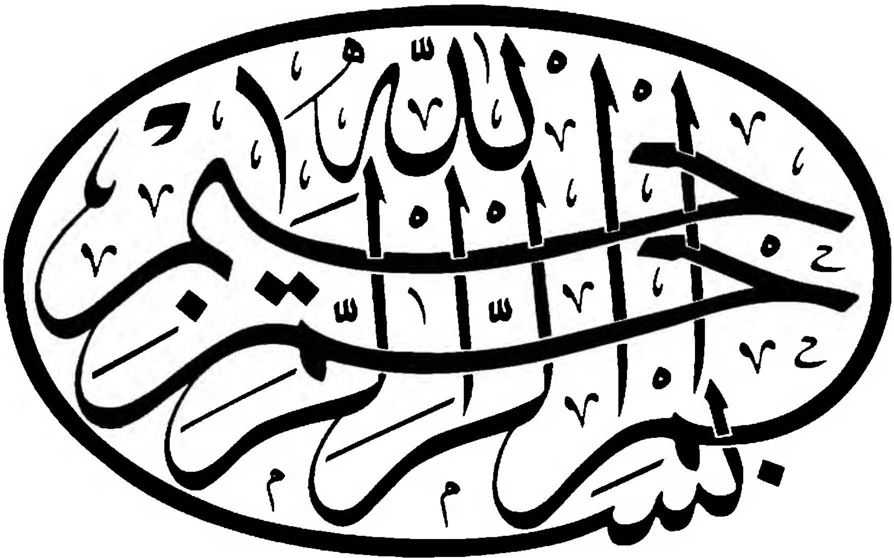
فاتح مەلا رەسول شارستێنی

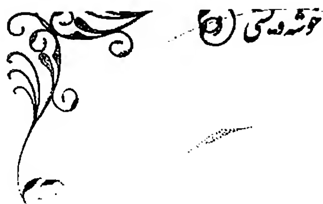
چاپی یەکەم
٢٠١٤ ز - ١٤٣٦ ک

ناوی کتێب: خۆشەویستی
بابەت: وتار
نووسەر: فاتح مەلا ڕەسول شارستێنی
دیزاین: جەمال دەروێش
تیراژ: ٥٠٠ دانە
چاپی یەکەم ٢٠١٤ ز ١٤٣٦ ك
چاپخانەی پیرەمێرد

خۆشەویستی

بسم الله الرحمن الرحيم

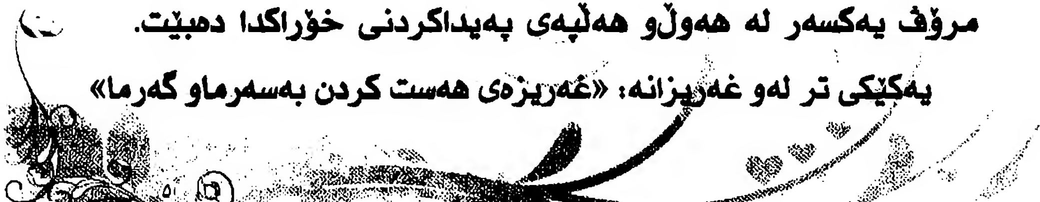
خۆشەویستی - بەشی یەکەم

الحمدلله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وعلى اله وصحبه أجمعين

گەر بە وردی بڕوانینە مرۆڤ لەوە دڵنیا دەبین و تێ دەگەین کە پێکهاتەیەکی چونیەکە، جەستەی مرۆڤیش کۆمەڵێك غەریزەی تێدایە ئەم غەریزانە بۆ خزمەتو مانەوەی بەشە ماددیەکەیەتی.

یەکێك لەو غەریزانە «غەریزەی برسیەتی»یە، حەزکردن بە خواردنی باش و جۆراوجۆرە، چونکە ئەگەر مرۆڤ هەستی بە برسیەتی نەکردایەو حەزی بە خواردنی پاکو بە تام وباش نەبوایە، ئەوا دەمردو لاشەی وشك دەبۆوە لە برساندا و مرۆڤ هەوڵی خۆتێرکردنی نەدەدا، جا ئەم غەریزەی برسییەتیەت کاتێك زیاد دەبێ کە برسیت بێت و گەدەت بەتاڵ بێت، کە برسی بووی‌و بۆنی خواردن هاتە بەرلوتت، لیکە ڕژێنەکان ناو دەم پڕ دەکەن لە لیکو مرۆڤ یەکسەر لە هەوڵو هەڵپەی پەیداکردنی خۆراکدا دەبێت.

یەکێکی تر لەو غەریزانە: «غەریزەی هەست کردن بەسەرماو گەرما»

لەو کاتەدا کە سەرما یان گەرما زۆری بۆ هێنای یەکسەر مێشك فەرمانت پێ دەدات کە خۆت بپارێزیو دژەکەی بەکاربهێنی، بەم شێوەیە بە هۆی ئەم غەریزەیەوە لاشەت لە فەوتان و تیاچوون دەپارێزرێ.

غەریزەیەکی تری مرۆڤ: «غەریزەی هەستکردنە بە ترس»

لە کاتی ڕووداوی ناخۆشو سامناکو جەنگدا، ئەگەر ئەم هەستی ترسە لە ناو ناخی مرۆڤدا نەبوایە، ئەوکات مرۆڤ خۆی نەدەپاراست و لە مەترسی دوور نەدەکەوتەوە و سەرەنجام دەفەوتا، لە ماوەیەکی کەمدا ئەمانە بە گشتی ئەو ویستانە بوون کە مرۆڤ پێویستیەکانی جەستەی و پێویستیە دونیایی و ماددیەکانی پێ پڕدەکاتەوە، بەڵام لەو غەریزانەی کە لە ناو ناخی مرۆڤدان و مرۆڤ بە هەموو بونیەوە پێویستی پێیەتی و بە تایبەت بەشە ناوەکیەکەی مرۆڤ و نەفسی پێویستیەتی و تەڕو پاراو دەبێت پێی، ناخی مرۆڤ لە بیابانیکی وشك و بێئاو و پڕ لە دڕکوداڵ و وێرانە دەگۆڕێت بۆ ئاوەدانیەکی پڕ لە سەوزایی و جۆگەو ڕوبارو گوڵ و گوڵزار و دەیکاتە مرۆڤێکی کامەران وەکو خۆشەویستی مرۆڤ بۆ مەعبودو پەرستراوەکەی، مرۆڤی ئیماندار خوای پەروەردگاری لە هەموو شتێ خۆشتردەوێت ﴿وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَشَدُّ حُبًّا لِّلَّهِ﴾، هەموو ئەو مرۆڤانەش کە مەعبودیان بە ڕاستی ناناسن و شوێنی پەرستراوێکی دەستکردی خۆیان یان وەکو خۆیان یان کەمتر لە خۆیان کەوتوون، خۆشەویستیەکی زۆریان هەیە بۆ پەرستراوەکانیان ئەی ئەوە نیە! بتپەرست کە

بتەکەی بە دەستی خۆی دروست کردووە، ئامادەیە لە پێناویدا خۆی بە کوشت بدات وەکو موشریکەکان کە لەسەر(لات و عوززا و مەنات) دەهاتنە شەڕو جەنگی موسڵمانەکانو خۆیان دەدا بە کوشت هێندەیان بە لاوە پیرۆز بوون سوێندیان بەو بتە بێگیانانە دەخوارد!! یان دەبینی کەسێکی هیندۆسی دکتۆرای هەیە کەچی بە غەریزەی خۆشویستنی پەرستراو مانگا دەپەرستێ!! مرۆڤی وا هەیە شەیتان دەپەرستێ و لەسەر شەیتان شەڕ دەکات!!

بەڵێ هیچ کەس نییە پەرستراوێکی نەبێ! ئیلحادییەکان ئیلحادو بێباوەڕییان کردووە بە خوای خۆیان ئەی ئەوە نییە لە پێناویدا خۆیان بە کوشت دەدەن؟ قبوڵی زیندانو ئەشکەنجەی نەیاری بیروباوەڕەکەیان دەکەن.

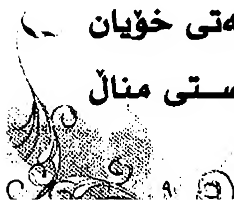
پاشان خۆشەویستی سەرکردەو چاوساغو ڕابەر کە بۆ ئیمانداران بریتییە لە پێغەمبەران «علیهم الصلاة والسلام» بۆ بێدینانیش سەرکردە دونیاییەکانن.

هەروەها لەو غەریزانەی خۆشەویستی نێوان دوو زیندەوەر بە هۆی ڕەحمو سۆزو بەزەیی هاتنەوەیان بە یەکتردا. بۆ نمونە: لە کەناڵێکی تەلەفیزیۆنی کوردی خۆماندا بینیم لە شارۆچکەی کەلار، گوێدرێژێك سەیارە لێی دابوو بەچکەیەکی تازە لە دایکبووی لەدوا بەجێ مابوو ئەم جاشولکەیە کە شیری دەخواردو دایکەکەی لە ژیاندا نەمابوو، لە نزیکیەوە سەگێك تازە چەند بەچکەی ببوو. لەگەڵ

توتەڵە ســەگەکانی خۆیدا شیریشــی دەدا بەم جاشولکە گوێدرێژەو خۆی بۆ پاڵ دەخەســتو جاشــولکەکەش بە ئیســراحەتی خۆی تا تێــری دەخوارد لە شــیر ئەو دێڵە ســەگەی دەخوارد. پاشــان ئەم سەگە هەروەکو چۆن یاریو گەمەی لەگەڵ بەچکەکانی خۆی دەکرد، ئاواش یاری لەگەڵ ئەم جاشــولکە بێدایکــە دەکردو وەکو بەچکەو دایــك بە یەکەوە ڕەفتاریان دەکــرد!! یاخود لە ڕۆژنامەی(کۆمەڵ)دا لە یەکێ لە ژمارەکانی مانگی دووی ساڵی (٢٠٠٩)دا خوێندمەوە کەلە شــاری سلێمانی لە گەڕەکی (تافگە) ماڵێك کە حەوشەی خانوەکەیان گەورەیەو مریشــکی خۆماڵی ڕاگرتوەو کەڵەشــێرو مریشــکی زۆری هەیــەو مریشــکەکان جوجەڵەیــان هەیــە، هەر لەو حەوشــەیەدا پشــیلەیەك بەچکە پشیلەیەك لەگەڵ خۆی دێنێت بۆ ئەم ماڵە، کە دیــارە لەماڵ و جێگەیەکی تر ترەکیوەو بەچکەکانی تری فەوتاونو تەنهــا ئەم بەچکەیەی مــاوەو ڕووی کردۆتە ئەم ماڵــە. ڕۆژێکیان پشیلەکە دیار نامێنیو ئیتر ناگەڕێتەوە. لەوە دەچێ بەهەر هۆکارێك بووبێ فەوتابێ، ئەم بەچکە پشــیلەیە بێ کەســوکار وسەرپەرشــت دەمێنێتــەوە. بەڵام (الله) کە خالیقو ڕازیقی هەموو شــتێکەو کەس فەرامــۆش ناکات. بە غەریزەی بەزەیی پێداهاتنەوەو ڕەحمو ســۆز جوڵان دڵی کەڵەشــێرێکی ئەو ماڵە بۆ ئەم بەچکە پشــیلەیە نەرم دەکاتو ئــەم بەچکە پشــیلەش دەبێتە گوێڕایەڵێکــی زۆر ملکەچو بەردەوام ئەم کەڵەشێرە هەرکە قوقەیەکی بۆ کرد ئەم بەچکە پشیلە

دەگاتە بەردەمی‌و ئەویش دەیباتە لای مریشك‌و جوجەڵەكان‌و لەگەڵ ئەوان ئەو چێشت‌و خواردن‌و پاشماوەی خۆراكەی بۆیان دانراوە دەخوات‌و بەیانیان زوو ئەم بەچكە پشیلە دەچێتە بەردەم كولانەی كەڵەشێرو مریشكەكان‌و چاوەڕێی هاتنە دەرەوەیان دەكات‌و هەركە هاتنە دەرەوە. كەڵەشێرەكە قوقەیەكی بۆ دەكات‌و بەچكە پشیلەكەش بۆی دەمیاوێنێت‌و پاشان كەڵەشیرەكە دەنوك لەسەرو ملی پشیلەكە دەدات‌و بۆی دەخورێنی!! ئەم خاوەن ماڵە دەڵێ: ئەوەی جێگەی سەرنجە هەركات ئەم بەچكە پشیلەیە دوور بكەوێتەوەو بڕواتە دەرەوەی حەوشەو لەبەر چاو نەبێ. ئەم كەڵەشێرە قوقەیەكی بۆ دەكات‌و یەكسەر ئەم بەچكە پشیلە دەگاتە بەردەمی‌و ئەویش چەند جارێك بە دەوریا دەخولێتەوەو قوقە قوق دەكات‌و وەكو ئەوەی پێی بڵێ: ئاوا بڕواو تۆ ئاوا دوربكەویتەوە ئەم سەرە سەری خۆت نابێ‌و وەكو دایكت تیا دەچی!!! دەی خۆ پشیلەو مریشك‌و كەڵەشێر بە هۆی خواردنی جوجەڵەكان لە لایەن پشیلەوە نێوانیان خۆش نییە، بەلام لە كاتی لێقەومان‌و بێدەرەتانیدا ئاوا غەریزەیان لە لایەنی سۆزو بەزەییەوە بۆ یەكتری دەجولێ، هەروەها لەو غەریزانەی كە خوای پەروەردگار لەناو بەندەكانیدا دای ناوە بۆ مانەوەی مرۆڤ بە سەلامەتی‌و بەختەوەری بریتییە لە: خۆشەویستی دایك‌و باوك بۆ مناڵ، كە چۆن دایك‌و باوك هەموو ژیان‌و ئیسراحەتی خۆیان دەكەن بە قوربانی ئەو كۆرپەیان. وە هەروەها خۆشەویستی منال

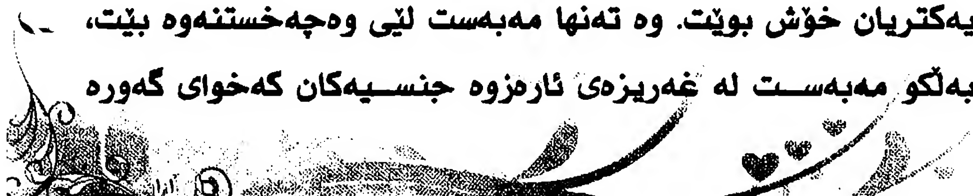

بۆ دایكو باوكی كە هیچ كەس ناتوانێ جێگای دایكۆ باوك بۆ منال بگرێتەوە كە بەڕاستی ئەگەر ئەم غەریزە بەهێزە نەبوایە ڕەنگە كەس نەیتوانیایە منالێك بەخێوبكات، هەروەها لەو غەریزانەی كە خوای پەروەردگار لە ناو ناخی مرۆڤدا چەسپاندویەتی خۆشەویستی مرۆڤ بۆ ئەو خانوەی كە تێیدا دەژی پاشان بۆ ئەو شارەی كە تیێدا دەژی یان لێی لەدایك بووی، بۆ نمونە ئەگەر خەڵكی سلێمانی بی، كە چویتە بەغداد سۆزو خۆشەویستیت بۆ شارەكەی خۆت دەجولێ‌و بە بینینی هەر هاوزمانێكی خۆت خۆشحاڵ دەبیت، پاشان خۆشەویستی وڵاتەكەت كە ئەوانەی لە دەرەوەی وڵاتی خۆیان دەژین دەزانن نیشتمان چەند شیرینەو چەندە خۆشەویستە، دەبینین چەندین گوندو شوێنی نیشتەجێبونی هەیە زۆر ناخۆش‌و نەگونجاوە بۆ ژیان، بەڵام لە لای دانیشتوانی ئەو شوێنە، خوای گەورە وای خۆشەویست كردوە كە بە لایانەوە خۆشترین جێگای سەرزەویە، كە ئەگەر ئەم غەریزەیە نەبوایە هەرگیز سەرزەوی ئاوەدان نەدەبۆوەو مرۆڤ لە هەموو شوێنێك نەیدەتوانی بژی!!

هەروەها لەو غەریزانەی كە خوای گەورە بە مرۆڤی بەخشیوە خۆشەویستی كارو پیشەكەی. مرۆڤ بە غەریزە ئەو پیشەیەی خۆش دەوێت كە هەڵی بژاردوەو بژێوی ژیانی بەهۆیەوە دابین بوە. چەند پیشە هەیە لای تۆ زۆر ناخۆشە، كەچی بۆ خاوەن پیشەكە لەزەتێكی تایبەتی تێدایەو وا ئەزانێ پیشەكەی ئەو لە هەموو

پیسەیەك خۆشترە، كە ئەگەر ئەم غەریزەی خۆشەویستی بۆ پیشە نەبوایە زۆر ئیشوكار هەبوو پەكی دەكەوتو كەس ئەنجامی نەدەدا، سەرەنجام خەڵكی پەكیان دەكەوت!

غەریزەیەكی گرنگی تر كە خوای پەروەرگار بە مرۆڤی بەخشیوەو بابەتـــی وتارەكەی ئێمەیە، بریتییە لــە غەریزەی جنسو ئارەزوی سێكسی حەلاڵ، دوای ئەوەی مرۆڤ گەشەو نما دەكاتو دەگاتە نزیكەی پانزە ساڵان، غەریزەیەكی گەورەی تری تێدا دەردەكەوێ كە ئەویش غەریزەی جنسو سێكســـە. ئەم غەریزەیە جیاوازە لەگەڵ غەریزەی جنســی لە ئاژەڵاندا، چونكە ئەگەر چی ئاژەڵیش غەریزەی جنسیو سێكســی هەیە، بەڵام ئەگەر چی لەو كاتەدا هەندێ خۆشەویســـتیو هاوسۆزی لە نێوان ئەو نێرو مێی ئاژەڵ و باڵندەو كرمو خشۆكانەدا ڕوو دەدات، بەڵام لەواندا ئامانجی ئەم غەریزەی جنسیو مومارەسە سێكســـییە تەنها زۆربـــوونو نەفەوتانی ڕەگـــەزە. ئەوەتا نێرو مێی زۆربەی ئاژەڵ و باڵندەو خشـــۆكەكان لە ســـاڵێكدا تەنها یەك جارەو ئیتر كە مێیە كەوتە هێلكەكردن، یان بەچكەی چوە ســـكەوە ئیتر جووتبوون لەگەڵ نێرەدا ناكات.. بەڵام غەریزەی جنســـی و سێكسی لە مرۆڤدا دەبێ جیاواز بێت لە ئاژەڵ. واتە: نابێ هە تا ئەو كاتەی كە ئیشـــی جووتبونیان بـــە یەكەو ئارەزووەكانیـــان خاڵی دەكەنەوە یەكتریان خۆش بوێت. وە تەنها مەبەست لێی وەچەخستنەوە بێت، بەڵكو مەبەســـت لە غەریزەی ئارەزوە جنســـیەكان كەخوای گەورە

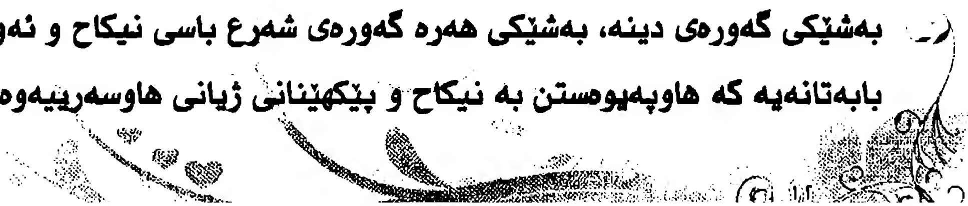

لـە هەردوو ڕەگەزی نێرومێدا دروسـتی کـردوە، یەکێ لە ئامانجە گەورەکان لێی دڵ ئاسودەبوونو حەسانەوەیە لە پاڵ یەکترداو سۆزو خۆشەویسـتی دروسـتبوونە لە نێوانیاندا. پاشـانیش ئەگەر خوای گەورە ویستی لەسەر بێ نەوەو وەچەش بکەوێتەوە بۆ درێژەدان بە ژیـان خوای گەورە لە قورئانـدا فەرمویەتی: ﴿ وَمِنْ ءَايَـٰتِهِۦٓ أَنْ خَلَقَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَٰجًا لِّتَسْكُنُوٓا۟ إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُم مَّوَدَّةً وَرَحْمَةً ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَـٰتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴾ الروم :٢١

ئیمانداران: سەیری ئەم چەند وشە جوانو پڕمانایە بکەن:

﴿ وَمِنْ ءَايَـٰتِهِۦٓ ﴾ کە تێمان دەگەیەنێ ئەم باسـی خۆشەویسـتی نێوان ڕەگەزی نێرومێ بۆ یەکتری و گەیشتنیان بە یەك بە حەلاڵی بە شەرعی خوا لە نیشانەو بەڵگەی دەسەڵاتی خوایە، کە ئەم دوو ڕەگـەزە مەیلی یەکتر دەکەن، هەمـوو ناڕەحەتیەکی ژیان و گرانی ژیانـی هاوسـەری و ئەرکی منداڵ و پێگەیانـدن و پەروەردەکردن و بەخێوکردنیان دەگرنە ئەسـتۆ. خوای گـەورە ئەو مەیلەی لە دڵی بەندەکانیدا ئاوا دروست کردوە.

کەوابـێ باسـکردن لە خۆشەویسـتی پاك و بێگـەردی نێوان کوڕ و کچ بە مەبەسـتی پێکهێنانی ژیانی هاوسـەری نەك هەر تاوان نییە لە ئیسـلامدا، بەڵکو باسـکردنە لە گەورەیی و دەسـەڵاتی خوای گەورە و بەشێکی گەورەی دینە، بەشێکی هەرە گەورەی شەرع باسی نیکاح و ئەو بابەتانەیە کە هاوپەیوەستن بە نیکاح و پێکهێنانی ژیانی هاوسەرییەوە.

پاشان سەرنجی ئەم وشە ناسك و سەرنجڕاكێشانەی قورئان بدەن كە دەفەرموێ : ﴿خَلَقَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَاجًا﴾ سەرەنجی ووشەی: ﴿أَنفُسِكُمْ﴾ بدەن بە مانای هاوسەرەكانتان لە خۆتانن، واتە ئەوانیش مرۆڤن، جالێردا موفەسیری قورئان زانای پایە بەرز «إبن كثير» دەفەرموێ: [وَلَوْ أَنَّهُ تَعَالَى جَعَلَ الأَنَاث مِنْ جِنْسٍ آخَر، مِنْ جَانٍ أَوْ حَيْوَانٍ، لَمَا حَصَل هذا الإئْتِلاف بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الأَزْوَاجِ].

واتە: ئەگەر بهاتایە خوای گەورەو باڵادەست ڕەگەزی مێ -ئافرەتانی- لە جنسێكی تری غەیری مرۆڤ دروست بكردایە، لە جنۆكە یان ئاژەڵ، ئەوە هەرگیز ئەو پابەندی و دڵپێكرانەوە و خۆشەویستی و هاودەمییەی لەگەڵ مێردەكەیدا بۆ دروست نەدەبوو. پاشان هەر لە وشەی ﴿أَنفُسِكُمْ﴾ دەتوانین ئەوەش وەربگرین كە دەبێ پیاو چەندە خۆی خۆش دەوێ، ئەوەندەش هاوسەرەكەی خۆی خۆش بوێت، چونكە بەشێكە لە خۆی. ئایا كەسێك هەیە ڕقی لە بەشێك لە جەستەی خۆی بێت؟ لێی بدات.. یان بیبڕێت.. یان ئەشكەنجەی بدات...؟ هەموو كەس بە شێت و تێكچوی نازانن؟! دەی هەر كەسیش سوكایەتی بە خێزانی خۆی بكات و ئازاری بدات و لێی بدات، ئەوە هیچ جیاوازی نیە لەگەڵ ئەو شێتەی كە سوكایەتی بە جەستەی خۆی دەكات، چونكە خوا فەرموی: ﴿مِّنْ أَنفُسِكُمْ﴾ هاوسەرەكانتان بەشێكن لە خۆتان.. پاشان سەرنجی وشەی: ﴿أَزْوَاجًا﴾ بدەن وشەی «زوج» بە مانای: هاوتاكەت «جووت»

واتە تۆ لاسەنگ و ناتەواویت بەبێ ڕەگەزی بەرامبەرت، بە نمونەی بارێك ئەگەر لایەکی پڕبێت و لایەکەی تری هیچی تێدا نەبێ خۆی ناگرێ و دەکەوێ، یان ئەگەر لایەکیان قورسترو لایەکیان سوکتر بێت دیسان ئەو بارە هەر سەنگین نابیت و دەکەوێ، چونکە هاوتاکان بە کەمبونی تایەکیان هاوتایی لە دەســت دەدەن، بە هەمان شێوەش لە ژیانی هاوســەریدا ئەگەر ژنو پیاو -مێرد- یەکیان ویستی خۆی بە گەورەترو قورسترو سەنگینتر بزانێت لە هاوسەرەکەی ئەوە تایەکی بارەکە لار دەبێ و سەرەنجام دەکەوێ و ناگاتە مەنزڵ. دەی هەموو ئەو کەس و ڕێکخراوانەی کە بانگەشــەی ئەوە دەکەن کە ژنو پیاو دەبێ یەکســان بن و پیاو ژن بە صفر دانەنێ و حیســابی بۆ نەکات ئەو بانگەشــەیەی ئێوە ئەوە قورئان بە یەك وشــە، بەڵێ تەنها بە یەك وشە ﴿أَزْوَٰجًا﴾ چەسپاندویەتی.

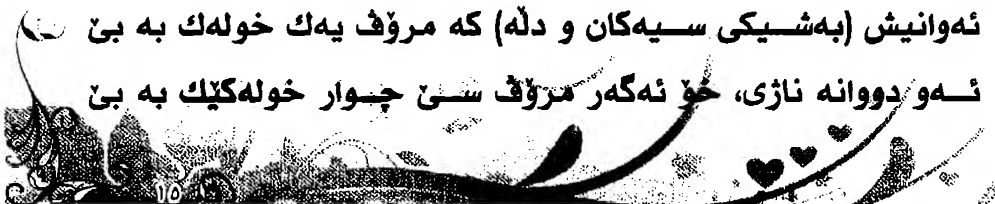
بەڵــێ ئیماندارانی بەرێز ئەم غەریزە جنســییەی نێوان نێرومێ بۆ یەکتر هەر لە سەرەتای پەیدابوونی ژیانی مرۆڤ لەسەر زەویدا هاتۆتــە مەیدان، ئەوەتا ئەو کاتەی کە باوکە (ئادەم) وەکو یەکەمین مرۆڤ دروست بوو، سەرەتا لە بەهەشتدا دەژیا، ئیتر وشەی (بەهەشت) هەرچی خۆشــی و لەزەت و تام و چێژە و مرۆڤ بۆی عەوداڵەو بە دوایا وێڵەو هەوڵی بۆ دەدات بە بێ ماندووبون، لەوێدا ئامادەیە، کە وتت (بەهەشــت) واتای کۆکەرەوەی هەرچی خێرو خۆشــی هەیە کە مرۆڤ بە خەیاڵیشــیدا نەهاتووە! بەڵێ ئادەم لە بەهەشــتدا بوو لە

هیچی کەم نەبوو هەرچی دڵی بیخوازێ بە ئامادەکراوی لە بەردەمو دەستیا ئامادە بوو. کەچی ئادەم لەم بەهەشتەدا هەستی بە تەنهایی‌و بێتاقەتی دەکرد. پێغەمبەر (ﷺ)فەرمووی: (إسْتَوْحَشَ آدَم) بەواتایەکی تر: سەرەڕای ئەوەی کە ئادەم لە بەهەشتا دەژیاو لەهیچی کەم نەبوو، بەڵام هەستی دەکرد لەشتێکی کەمە. هەستی بە بۆشایی یەك دەکرد کە ئەم پێوستی پێ‌یەتی‌و ئەو کەلێنەی پڕنەبۆتەوە، بەڵام ئادەم نازانێ ئەم شتە چی یە؟. بۆیە کاتێ ئادەم خەوی لێ کەوت لەکاتی خەودا لەپەراسوی چەپی ئادەم کەسێکی تر مرۆڤێکی تر دروستکرا بەڵام مێینەبوو. ئەویش دایکە — حەوا — بوو.

پێغەمبەری خوا (ﷺ) لەبارەی دایکە حەواوە دەفەرموێ: (خُلِقَتْ مِنْ ضَلْعٍ أعْوَجٍ). لە پەراسوی لار دروست بوو... بەڵێ (حەوا) جوانترین ئافرەتی سەرزەوی بووە، دوای ئەویش سارای خێزانی حەزرەتی ئیبراهیم زۆر جوان بووە، ئەم دوو ژنە جوانترین ئافرەتی دونیا بوون، جا لێرەدا چەند سەرنجێك هەیە:

١- بۆچی حەوا لە پەراسوی چەپی ئادەم دروست بوو؟! ئەی بۆچی لە پەراسوی لای ڕاستی دروست نەبوو؟! بێدینەکان دەڵێن: ئەمە کەمنرخی ئافرەتە، بەڵام نەخێر وا نیە، چونکە پەراسووی سنگی مرۆڤ هەردوو بەشە گرنگەکەی ژیانی مرۆڤی پاراستوە ئەوانیش (بەشێکی سیەکان و دڵە) کە مرۆڤ یەك خولەك بە بێ ئەو دووانە ناژی، خۆ ئەگەر مرۆڤ سێ چوار خولەکێك بە بێ

هەناسـە بژی ئەوا یەك خولەك ناتوانێ بەبێ دڵ بژی. کەواتە: دڵ گەورەترین ئەندامە لە لاشەی مرۆڤدا، وە دڵیش لە لای چەپەوەیە کەواتـە: پەراسـوی لای چەپ زۆر گرنگو بەنرخـە، چونکە ژیانی مرۆڤی پێ دەپارێزرێت کە دڵە. کەواتە: زۆر وشـەیەکی جوانە کوڕ بە دەزگیرانەکەی یان پیاو بە ژنەکەی بڵێ: (دڵو هەناسەکەم). ئەمە وشەیەکی ئاینی ئیسلامە! کەواتە: ڕەگەزی نێر هەرگیز هەناسەیەکی خۆشـی هەڵنامژێ و دڵی ئارام نابێ ئەگەر ڕەگەزی مێینەی لەگەڵ نەبێ، بەم شێوەیە ئیسلام ڕێزی لە ئافرەت گرتووە.

٢- بۆچی لە کاتی خەودا حەوای لێ دروست بوو؟... ئەی بۆچی لە کاتی بەئاگاییدا لێی دروست نەکراوە؟!... لە وەڵامدا: (والله تعالى أعلم) بۆ ئەوەی ئادەم هەسـت بە ئازاری دروستبوونی (حەوا) نەکات، دواتر پێی بڵێ من بە هۆی تۆوە ئازارم چەشتوەو بە چاوێکی ڕقەوە تەماشای بـکات، بـەڵام ئافرەت کە مناڵی دەبێت بە ئاگایەو هەسـت بە ئازاری مناڵبوون دەکات، زانایان دەڵێن: چونکە هەسـتو سۆزی(حەوا) زۆر لە هەسـتو سـۆزی ئادەم بەهێزترە ئافرەت بێزار نابێت لە مناڵبوون و گوێش بە ئازارەکانی نادات، بەڵام ئادەم بەرگەی ئەو ئازارەی نەدەگرت هەر بۆیە لە کاتی خەوتندا (حەوا) لە پەراسوی ئادەم دروست کرا.

٣- بۆچی (ئادەم) لەخۆڵ -گڵ- دروست بووەو (حەوا) لە پەراسوو دروست بووە؟ واتە: لە شتێکی زیندوو دروست بووە؟ چونکە: ڕەگەزی نێرینـە کاتێ لە دونیادا مامەڵەو هەڵسـوکەوتەکانی ئەنجام دەدات

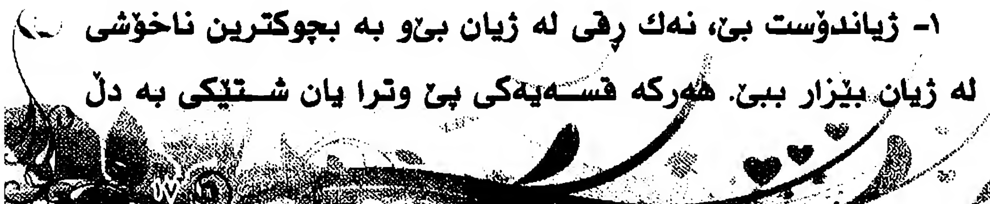
ئەگـــەر بازرگان یان کرێکار یان جەنگاوەر یان جووتیار بێت لەگەڵ هەمان ئەو مادەیەدا تەعامول و هەڵسوکەوت دەکات کە لێی دروست بـــووە تەعامـــول لەگەڵ زەوی دەکات، بـــەڵام ڕەگەزی مێ بە زۆری تەعامول لەگەڵ شتە ڕوحیەکاندا دەکات ئەرکی پەروەردەکردنی لە ئەســـتۆدایە ئەرکی وەچەخســـتنەوەو لەدایکبوون. کەواتە ئەرکێکی زیندووی لە ئەسۆیدایە، بۆیە (حەوا) لە شتی زیندوو دروست کرا... پرسیارێکی تر کە دەکرێ ئەوەیە: بۆچی ناونرا (حەوا)؟! لە وەڵامدا دەڵێین: (حەواء) سێ مانای هەیە:

١- (حیـــاة) واتـــە: ژیان، بە مانـــای ئەگەر ئافـــرەت نەبێت ژیان ئەستەمەو نابێت.

٢- بە مانای (حیاء) واتە شەرم و شکۆ دێت.

٣- بـــە مانـــای (ئیحتیوا) دێـــت، لە ئامێزگرتنو لە باوەشـــگرتن، ئەوەتـــا باوەشـــی ئافرەت ئامێزە بۆ مێردەکەی، بـــۆ منداڵەکانی، ئایا هیـــچ کات پیاو دەتوانێ ئاوا منداڵ لـــە ئامێزی خۆیدا بحەوێنێتەوە کە ئافرەت پێی دەحەوێتەوە؟ نەخێر بەم جۆرە لەم مانای وشەی: (حەواء) تێ دەگەین کە: ئافرەتی بەڕێزو ســـەنگین کە دەبێتە مانای خۆشـــیو حەســـانەوە بۆ مێردەکەی ئافرەتی نەجیـــب و ئەصڵزادە ئەوەیە کە وەکو دایکە حەوای بێت و ئەم سێ سیفەتەی تێدا بێ:

١- ژیاندۆست بێ، نەك ڕقی لە ژیان بێو بە بچوکترین ناخۆشی لە ژیان بێزار ببێ. هەرکە قســـەیەکی پێ وترا یان شـــتێکی بە دڵ

نەبوو یەکسەر پەنا بۆ خۆسوتاندن ببات!.

٢- ئافرەتی ئەصڵزادە کە چووبێتەوە سەر دایە گەورەی خۆی کە دایکە حەوایە، ئەو ئافرەتەیە کە خاوەنی حەیاو حورمەتو شـەرم بێ، بەڵام بە داخەوە ئەمڕۆ بانگەشەی ڕووتیو بێشەرمیو سوڕدانی ئافرەت دەکرێ بە ناوی ئازادی ئافرەتەوە!!

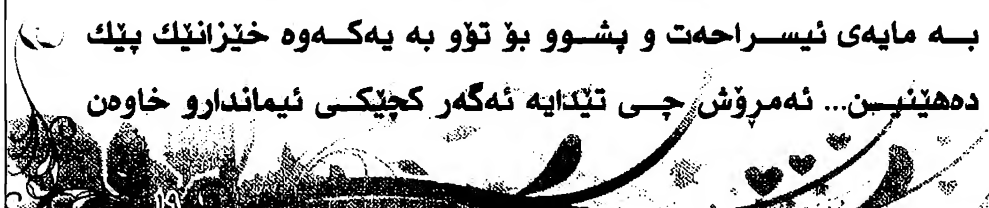
٣- ئافرەتی سەنگینو بەڕێز ئەو ئافرەتەیە کە بەردەوام ئامێزی کراوەبـێ بۆ مێردەکەیو هەرکە لە دەرەوە بـە ماندویەتی هاتەوە ئامێـزی بۆ بگرێتەوەو بی حەسـێنێتەوە، ئای چەند جێگەی داخە ئەمڕۆ کەسان و ڕێکخراوێك هەن کە باسی (پیاوسالاری) و (مێردسالاری) دەکـەنو وا ڕاگەدەیەنن کە ژنو پیـاو دوو نەیارو ناحەزو دوژمنی یەکترن و پیاو خۆی فەرزکردوە بەسەر ژنداو دەبێ ژن خۆی ئازاد بکات و هەوڵ بدات کە تۆڵە لە پیاو بکاتەوە، بەم جۆرە لە بەرامبەر (پیاوسالاری)دا کە ئیسلام بە هەموو شێوەیەك ڕەفزی کردوە ئەوان (ژنسالاری) دروست دەکەن، ئەمانە هەموو هاتو هاواریان بۆ ئەوەیە کە با ژن ڕێز لە مێردی نەگرێ، خۆ ژن کۆیلە نییە، با ژن کاربکات بۆ ئەوەی وەکو مێردەکەی بە یەکەوە بچنە سـەر کار و بەیەکەوە بـە ماندویەتی بگەڕێنەوە بۆ مـاڵ، مناڵ بۆ دایك بە خێوی بکات؟ بـا لـە دایەنگە بەپارە بەخێو بکرێ!!. بەڵـێ ئەمڕۆ بە ناوی مافی ئافرەتـەوە هەوڵ دەدرێ ئافرەت لەم سـێ ڕەوشـتە ئەصڵەی دایکە حەوای خۆی بێبەش بکرێ، دەی ئافرەتان بە ئاگا بن..

بەڕێزان: وشـەی دووەم لە ئایەتەکەدا ئەوەیــە کە خوا دەفەرموێ: ﴿لِّتَسۡكُنُوٓاْ إِلَيۡهَا﴾. بــە ماڵ و خانــوو دەوترێ (ســوکنا) چونکە هەتا خانوی خۆت نەبێو لەماڵ و حاڵی خۆتدا ئیســراحەت نەکەی هەســت بــە ئارامی دڵ و دەروون ناکەیت، وە مرۆڤ لە هەر جێگایەکی خۆش‌و دلگیــردا بێــت لە هیچی کــەم نەبێت، بەڵام هەتا نەیەتــەوە ناوماڵ و مەنزڵــی خۆی ئیســراحەت ناکات، بەم شــێوەیە خوای گەورە وشــەی (ســوکنا)ی بەکار هێناوەو تێمان دەگەیەنێ (ڕەگەزی نێرو مێ) هەتا بە حەڵاڵی بەیەك نەگەن و ژیانی هاوســەری پێك نەهێنن ئارام ناگرن و ناحەســێنەوە، بەڵێ کــچ و کوڕ بەردەوام لە دڵەڕاوکــێ‌و نائارامیدان، هەریەکەیــان بە دوای هاوســەری داهاتوی ژیانیــدا وێڵەو کچ چەندین کوڕ کە دێنە داواکاری، نازانێ کامیان هەڵبژێرێت، یان کوڕ لەو کچانەی کــە دەیانبینێ‌و نیــازی هاوســەرگیری هەیە لەگەڵیــان نازانێ کامیان هەڵبژێرێــت، بەڵام کە گەیشــتن بــە یەکتری و بە حەڵاڵــی و حەیاو حورمەتــەوە مــارە کران لە یەکتری، ئیتر ئــارام دەگرن‌و لە دڵەڕاوکێ ڕزگاریان دەبێت.

ئەوەتا کاتێ ئادەم لە خەو هەســتا ئافرەتێکی لە تەنیشتەوە بوو لێــی پرســی: تۆ کێی؟ فەرموی: من حەوام ئــادەم فەرمووی: ئەی کاری تۆ چییە لەگەڵ من؟ حەوا فەرموی: (لِتَسكُنَ إليَّ) واتە: من دەبم بــە مایەی ئیســراحەت و پشــوو بۆ تۆو بە یەکــەوە خێزانێك پێك دەهێنیــن... ئەمڕۆش چــی تێدایە ئەگەر کچێکــی ئیماندارو خاوەن

ڕەوشــت بە گەنجێکــی ڕێکوپێکی ئیماندارو ڕەوشــت بەرزی هاوتای خــۆی بڵێــت: من و تۆ بــۆ یەکتری دەگونجێین و حــەز دەکەم بە یەکەوە ژیانی هاوســەری دروســت بکەیــن‌و بەڕێکوپێکی‌و بە قەدرو حورمەتــەوە بێیتــە خوازبێنیم، خۆ ئەگــەر کوڕێکیش بە کچێك وا بڵێ ئاســاییە ئەمە ئیســلامەکەی ئێمەیە کە باسی ئەوەی تێدایە کە یەکەم جار ڕەگەزی مێینە داوای خۆشەویستی و بە یەکەوە ژیانی لە ڕەگــەزی نێرینە کردوە کچ داوای لە کوڕ کردوە!!.. بەڵام ئایا هەموو کوڕێــك بە کەڵکــی ئەوە دێت کە کــچ ئاوا دڵی خۆی بــۆ بکاتەوەو خۆی پێشــکەش بکات؟! لە وەڵامدا دەڵێیــن: بێگومان نەخێر بەڵکو کاتێك ئەو کوڕە شیاوی ئەوەیە کە کچ هەستو سۆزی پاکی خۆی بۆ دەرببڕێ کە ئەو کوڕە ئەصڵزادە بێ، چووبێتەوە ســەر باوکە ئادەمی وەکــو باوکــە ئادەم بە وەفا بێ، ئەوە بــوو کاتێ کە ئادەم‌و حەوا لە بەهەشــتەوە خرانە ســەر زەوی ئادەم لە هیندستان کەوتە خوارەوە حەواش لە(جدە)ی ســعودیە لەوانەشە ناوی شــاری (جدە)ی سعودیە هــەر لەوەوە هاتبــێ واتە: (دایە گــەورەی نەوەی ئــادەم)، ئەوە بوو ئادەم‌وحەوا لە لای کێوی عەرەفات بەیەك شــادبوونەوە، جا ســەیری خۆشەویستی ئادەم‌و وەفاداریەکەی بکە بۆ حەوای هاوژین‌و هاوسەری، بەردەوام و بێ وەستان وێڵی دوای حەوا بووە، تاوەکو دۆزیویەتیەوە.

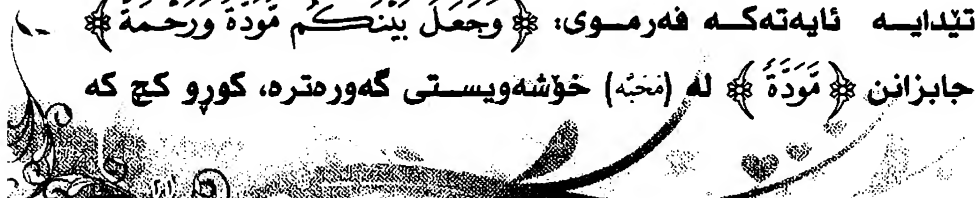
لە هیندســتانەوە بە هــەزاران کیلۆمەتری بڕیوەو هاتوە بۆ خاکی عەرەفات لە سعودیە!! بە پێ ئەو هەموو ماوەی بڕیوە شوێن شوێن بە

وردی گەڕاوە بە دوای هاوســەرە خۆشەویستەکەیدا کە حەوایە، بەڵێ ئەگەر کوڕ بە راســتگۆیی نەوەی ئادەم بێ ئەوە شــایانی ئەوەیە کە کچ خۆشەویســتی خۆی بۆ دەرببڕێ، بەڵام ئەوەی ئەمڕۆ بانگەشەی بۆ دەکرێ و ئیســلام دژیەتی ئەوەیە: کوڕەکە نەوەی ئادەمی واز لێ هێنابــێ و خــۆی بەرێتە نەوەی مەیمون و پشــیلەوە، هەر تا حەزو ئــارەزوی خــۆی پێ تێــر دەکات، ئیتر دوایی وازی لــێ دێنێ، چەند ئافرەتی بەڕێزو پاك و ڕەوشتبەرزمان بینی کە مێردەکەی نەك هەر بە دوایا وێڵ نەبوو، بەڵکو بەجێی هیشتوە ڕۆیشتوە بۆ دەرەوەی وڵاتو ژنو کۆمەڵێ منالّی بە تەنها بەجێ هێشــتوە، هەیانە هەر ئاوڕیشــی لێ ناداتەوە!! ئەمڕۆ فیلمکارتۆنی خۆشەویســتی هەیە خۆشەویســتی نێوان پشــیلەی نێرو مێ، نێوان کەڵەشــێرو مریشك!!. جا ئایا ئەگەر کوڕو کچێك وەکو پشــیلەو کەڵەشێرو مریشك یەکتریان خۆش بوێت و هــەر میاومیاوێــنو گارەگارِ لــە دەوری یەکتری بکــەن، ئایا ئەوە خۆشەویستییە؟! ئایا گوناح نییە ناوی خۆشەویستی لێ بنرێ؟

بەڵــێ ئیمانــداران: وتمان خۆشەویســتی غەریزەیەکــەو خوای گەورە لە مرۆڤدا دروســتی کردوە، بەڵام خۆشەویســتی جیاوازە لە هەوەسبازی و دەســتپێکەرمکردنەوەو پێڕابواردن!! بۆیە دەچینەوە خزمــەت قورئان ئەو قورئانــەی کە وەڵامی هەموو پرســیارەکانی تێدایــە ئایەتەکــە فەرمــوی: ﴿وَجَعَلَ بَيْنَكُم مَّوَدَّةً وَرَحْمَةً﴾ جابزانن ﴿مَّوَدَّةً﴾ لە (محبه) خۆشەویســتی گەورەترە، کوڕو کچ کە

سەرەتا یەکتریان ناسیو نیازی ئەوەیان لە دڵدا دروست بوو کە ژیانی هاوسەری بە یەکەوە پێك بێنن، بەڵام کاتێ بوونە هاوسەری حەڵاڵی یەکتری ئەوکاتە ئەو (مَحبّة) دەبێ بە ﴿مَّوَدَّةً﴾. پاشان ﴿مَّوَدَّةً﴾ بۆ سەرەتای بەیەکگەیشتن و قوناغی گەنجیو لاویەتی، ﴿وَرَحْمَةً﴾ بۆ کاتی پیریو بەساڵاچوویی بۆ کاتێ کە نەخۆشی.. هەژاری.. لێقەوماوی.. دەربەدەری.. یەخەی ئەم ژنو مێردە دەگرێ، ئا لەم کاتە تەنگانەو ناڕەحەتەدا هەریەك لەو ژنومێردە پشت لە هاوژینەکەیو هاوسەرەکەی نەکات، بەڵکو پشتی بگرێو هاوسۆزی بێ، جا لێرەدا پێویستە ئەوە ڕوون بکەینەوە کە: ﴿وَرَحْمَةً﴾ مانای هاوسۆزییە نەك بەزەیی پێداهاتنەوە. ژنومێردی خۆشەویستی یەکتری نابێ کە بەزەییان بە یەکتردا بێتەوە، بەڵکو دەبێ لەوە گەورەتر بن، یەکترییو هاوسۆزی یەکتری بن.

ئیمانداران: ژیانی پێغەمبەران پڕیەتی لە مەوەدەو ڕەحمە لە ژیانی هاوسەریاندا. وەرن سەیری ژیانی دوو خۆشەویستی جوان و دڵگیر بکەن کە ئەوانیش: (ئیبراهیم پێغەمبەرو سارا خاتوونی هاوسەریەتی)، ئیبراهیم سەلامی خوای لێ بێت ئەوەندە (سارا)ی هاوسەری خۆش دەویست کە ماوەی نزیکەی (٨٠) ساڵ بێ منداڵبوون، هیچ منداڵیان نەبوو، کەچی لەماوەی ئەو (٨٠) ساڵەدا، ڕۆژێك لە ڕۆژان ئیبراهیم نەیویست ئازاری هەستو سۆزی خۆشەویستەکەی بداتو باسی ژنهێنانێکی تری نەکرد بە مەبەستی منداڵبوون!. کەچی ئەمڕۆ

ئەوانەی بە ناوی خۆشەویستییەوە بە یەك دەگەن، ئەگەر سێ چوار ساڵێك دوای هاوسەرگیریان منداڵیان نەبێ، ئەوا ئەگەر پیاوەکە ژنیش نەهێنێ، مێشکی ژنەکەی کون دەکات بۆ منداڵبوون، بەڵام ئیبراهیم بە کردەوە بە سارای وت: ئەو هەمـوو حەزەی کە هەمە بۆ منداڵ و حەز دەکەم کۆرپەیەکم لە باوەش بگرمو گوێم لە وشەی -بابە- بێت، بەڵام هەمووی قوربانی تۆ دەکەم، دواتریش کە بە زۆری زۆرداریو تەکلیفی یەکجار زۆری سارا خاتوون ئیبراهیم (هاجەرە)ی مارە کردو (ئیسماعیل) لەدایك بوو، لە هەندێ نوسراوی مێژوییدا دەڵێ: سارا خاتوون غیرەی لە هاجەرە کرد ئەمەش سروشتی ئافرەتانە، سارا داوای کرد نابێ هاجەرەو منداڵەکەی لێرە بمێنن و نابێ لەگەڵمان بژین بۆیە ئیبراهیم ڕەزامەندی لەسەر ئەم بۆچونەی سارا نواندو هاجەرەو ئیسماعیلی شیرەخۆرەی تاقەنەی کە بەقەدەر هەردوو چاوی خۆی خۆشی دەویست هەڵی گرتنو بەفەرمانی پەروەردگار بردنی بۆ جێگایەکی زۆر دوور لە فەلەستین و بردنی بۆ حیجاز ئەمەش هەمووی لە پێناو وەفاداری و ڕازیکردنی دڵی هاوسەرەکەی (سارا خاتوون) لەوەش زیاتر بۆی سەلماند کە ئەی (سارا) ئێمە ئەوەندە خۆشەویستیەکەمان بەهێزە بە نەبونی منداڵ لە تۆ و منداڵبوونی هاجەرەی هەڵبژاردی خۆت و پەیدابونی ئیسماعیلی کۆرپەی چاوگەشی خۆشەویستی لە بەردڵان هەرگیز خۆشەویستی نێوان منو تۆ کاڵ نابێتەوە، ئەوە تا بڕیار دەدەم ئەوان بەجێ بهێڵم و بێم

لەگەڵ تـۆ بژیم!.. بەڵام ئەوە ئەگەر ئەمـڕۆ بوایە دوای پەیدابوونی منـاڵ لە ژنی دووهەم دوای ئەو هەموو سـاڵ بێ منالییە، ئەوە ژنی یەکەم یان دەبوو ببێتەوە خزمەتکاری ژنی دووهەم و کۆرپەکەی، یان دەریان دەکرد بۆ ماڵی باوانی، یان ئەوپەڕی خانویەکی سـەربەخۆی بۆ دروست دەکراو مانگەومانگ یان جەژناوجەژن سەری لێ دەدا!!.

ئایـا ئەوانەی کە بۆ مەبەسـتی منداڵبوون ژنی دووهەم دەهێنن و پاشـان کە منالیان بوو ژنی یەکەمیان سـەرگەردان دەکەن ئەگەر هەر ناوێکی ئاینیان لەسەر بێ لە (شێخو حاجیو مەلاو فلانو فلان) ئایا ئەم کەسـانە لەسەر ئیسلام حیساب دەکرێن؟! بێگومان نەخێر. چونکە ئەگەر موسڵمانی تێگەیشتوو بوایە وەکو ئیبراهیمی دەکرد!

ئیماندارانی بەڕێز: لەماڵی پێغەمبەر ئیبراهیم (سـەلامی خودای لەسـەر)ەوە دەگوازینەوە بۆ ماڵـی خاتەمی پیغەمبەران و نیردراوان حەزرەتی فەخری عالەم (ﷺ). بابزانین ئەم خۆشەویستە چۆن ڕێزی لـە خێزانەکانی گرتووە، چۆن خۆشەویسـتییەکی دەگمەن لە نێوان خـۆی و خێزانـە بەڕێزەکانیدا هەبووە. بۆ نموونە: خۆشەویسـتی پێغەمبەری خوا بۆ خاتوو عائیشـە: سەرکردەی سەربازی بەناوبانگ (عەمـری کـوڕی عاص) لـە جەنگـی [ذات السلاسـل] گەڕایەوە بە سەرکەوتنێکی گەورەوە. جا عەمر چونکە پێشتر زۆر دژایەتی ئیسلامی کردبوو ویستی لەم دەرفەتدا لە بەردەم هەموو فەرماندە سەربازیو سەرلەشـکرەکاندا خۆشەویسـتی پێغەمبەری خوا (ﷺ) بۆ لای خۆی

مسوکەر بکات، بۆیە ئەم هەلەی قوستەوەو عەرزی پێغەمبەری خوای کرد: ئایا خۆشەویسترین کەس لە لای تۆ لەناو دڵی تۆدا کێیە ئەی پێغەمبەری خوا (ﷺ)؟! پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: عائیشە.

بەڕێزەکەم: ئایا ڕۆژێ لە ڕۆژان ئەوەت لە کەسێ پرسیوە کە خۆشەویسترین کەست کێیەو بێ هیچ دوودڵیو بیرکردنەوەو وەستانێك یەکسەر وەڵامت بداتەوەو پێت بڵێ: هاوسەرەکەم!! بەڵام پێغەمبەری خوا (ﷺ) لەو کاتەدا کە باس باسی سەرکەوتنی جەنگەو گەورە ئەفسەرو فەرماندە ناودارەکانی لە خزمەتتدان یەکسەر دەڵێ: عائیشە. جا سەرنج بدەن نەیفەرموو ژنەکەم هاوسەرەکەم بەڵکو یەکسەر فەرمووی عائیشە ناوی هێنا... ئێستاش زۆر پیاو هەیە لە ناو موسڵماناندا تەنانەت لە ناو بانگخوازو کەسایەتیە ئاینییەکانی ئیسلامیشدا کە لە ناو کۆمەڵی خەڵکی زۆرو لە بەردەم گەورە پیاوان و چاوپێکەوتنی ڕۆژنامەنوسی و ناو بیرەوەریەکانی خۆیدا بێ هیچ دوودڵیەك لە جیاتی بڵێ: خێزانەکەم ناوی هاوسەرەکەی بە شانازیەوە بێنێ!

ئەمجا لەمەش سەرنجڕاکێشتر ئەوە بوو کاتێ عەمر پرسیاری کردەوە: قوربان من مەبەستم لە پیاوانە، لە ناو پیاواندا کێت زۆر خۆش دەوێ پێغەمبەر (ﷺ) ئەمجارەش بەبێ هیچ وەستان و دوودڵییەك یەکسەر فەرموی: (أبوها). باوکی عائیشە تەماشا کەن نەیفەرموو (ئەبوبکر) بەڵکو فەرموی: باوکی عائیشە، بۆ ئەوەی پێیان بڵێ: ئەی خەڵکینە ئەی گەورە پیاوانی صەحابە بەشاهید بن

من ئەوەندەم عائیشـــەی هاوسەرم خۆش دەوێت بە هۆی عائیشەوە هەموو کەسوکارەکەیشـیم خۆش دەوێ، حەز دەکات لە جیاتی بڵێ: خەزورم. بڵێ: باوکی عائیشـــەی خێزانم کە ئەمەش بەڵگەیە لەسەر ئـــەوەی پێغەمبەری خوا (ﷺ) ئەوەندە عائیشـــەی خۆش ویســـتوە لەزەت و خۆشی لەناو هێنانەکەشی بینیوە...

نمونەیەکی تر لە خۆشەویستی پێغەمبەری خوا (ﷺ) بۆ هاوسەری ژیانی، خۆشەویســـتی بۆ خاتوو (صەفیـــە)ی خێزانی کە ئافرەتێکی بـــاڵا کورت بووە. جارێکیان کە دەیەوێت ســـواری پشـــتی ئەســـپێك ببـــێ هەرچەند دەکات قاچی ناگاتە ئەو شـــوێنەی کە ئاوزەنگەکەی پێوەیە و لە کاتی ســـەرکەوتندا قاچی دەخرێتە سەر، چونکە باڵای کورت بوو قاچی نەی دەگەیشتێ، لەم کاتەدا پێغەمبەری خوا (ﷺ) ئەوەندەی خاتوو (صەفیە) خۆش ویستووە و ئەوەندە لە دڵیا شیرین بووە حەزی نەکردوە هەســـت بە ناڕەحەتیەك و کەمیەك لە باڵای خۆیدا بکات و تەریق ببێتەوە لەبەر چاوی ئەو هەموو خەڵکە، بۆیە نەیفەرمـــوو ئادەی یارمەتی بدەن، یـــان ئادەی ئاوزەنگی وڵاخەکەی بۆ نزم بکەن، یان وڵاخی ســـواریەکە ببەن بۆ لای بەردێکی گەورەو با لەوێوە سەرکەوێ، چونکە هەریەك لەم شێوازانە کەم و کورتیەك بـــۆ خاتـــوو صەفیە دەردەخـــات، هەر بۆیە پێغەمبـــەری خوا (ﷺ) خۆی گەیاندە لای خاتوو صەفیەو لە تەنیشـــت ئەسپی سواریەکەوە ئەژنۆی موبارەك و پیرۆزی خســـتە ســـەرزەوی، ئـــەو ئەژنۆیەی بە

هەزاران جار سوجدەی نوێژی پێ بردبوو، ئەو ئەژنۆیەی کە بە ئەژنۆی جوبریلی ئەمینیەوە نابوو!. ئەو ئەژنۆیەی خۆی خستە سەر زەویەکەو فەرمووو: (صەفیە گیان) وەرە قاچت بخەرە سەر رانم، سواری پشتی وڵاخەکە ببە، پاشان خاتوو صەفیە قاچی خستە سەر ئەژنۆو ڕانی پێغەمبەری خواو پێغەمبەری خواش (ﷺ) هێواش هێواش خۆی بەرزکردەوە. تاوەکو خاتوو صەفیە چوە سەر پشتی وڵاخەکە!! ئا ئەمەیە خۆشەویستی بۆ هاوسەری ژیان.

تو خوا من لێتان دەپرسم ئەی هەموو ئەو کەسانەی کە باسی (خۆشەویستی) دەکەنو وا ئەزانن یان وا تێ گەیەندراون، کە ئیسلام دژی خۆشەویستییە، هیچ سەرکردەیەکی ناوداری جیهانیتان بینیوە تا ئەم ڕادەیە خێزان و هاوسەری خۆی خۆش بوێ و نەك هەر بە قسە، بەڵکو بە کردەوە، ئاوا وەکو ئەم نمونەیە خۆشەویستی خۆی بۆ هاوسەری دەربڕێ؟! بێگومان دەڵێن نەخێر، دەی وەرن دەست بە ڕێبازی ئەو خۆشەویستەوە بگرن کە (محمد)ە (ﷺ) بۆ ئەوەی فێری خۆشەویستی ببن..

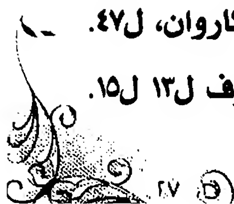
[مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ] اللّهُمَّ آمين

سەرچاوەکان:

١- صفوة التفاسير. محمد علی الصابونی، ج٢ ص٤٧٥.

٢- ژیانی پێغەمبەران. خوێندنەوەیەکی نوێ، حاجی کاروان، ل٤٧.

٣- خۆشەویستی، عمروخالید. وەرگێڕانی: مەریوان عارف ل١٣ ل١٥.

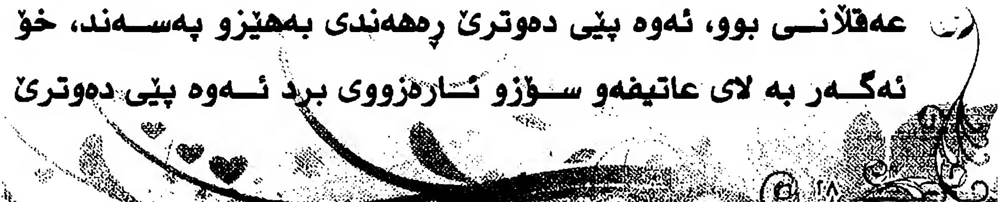

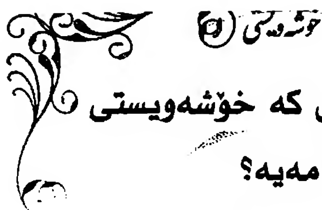
خۆشەویستی - بەشی دووەم

الحمدلله رب العالمین والصلاة والسلام علی سیدنا محمد وعلی اله وصحبه أجمعین:

هەر لەوکاتەوە کە مرۆڤ لە دایك دەبێت، کۆمەڵێ خوو خەسڵەتی تایبەت بە مرۆڤبوونی لە گەڵدایە و تا ئەوکاتەی لە دنیا دەردەچێ جیانابنەوە لێی و لە گەڵ برینی هەر قۆناغێکی ژیانی ئەو خاسیەتانەش لەگەڵیدا گەشە دەکەن و بەرەو کامڵبوون دەڕۆن یەکیك لەو خەسڵەتانە کە لەگەڵ مرۆڤدا لەدایك دەبن یان ڕوونتر بڵێین: خەسڵەتی نەفسانی و جیانەبووەوەیە لە مرۆڤ و لە ناخیدایە، بریتییە لە خەسڵەتی (خۆشەویستی و ئەڤین).

خۆشەویستی ئەو هێزەیە کە مرۆڤ بەرەو دڵنیایی و ئاسوودەیی و پەسەندی دەبات یان بە پێچەوانەوە بەرەو نەمانی ئارامی نادروستی دەبات، بۆیە ئەو ڕەهەندە بەهێزە ئەگەر مومارەسەی خۆشەویستی عەقلانی بوو، ئەوە پێی دەوترێ ڕەهەندی بەهێزو پەسەند، خۆ ئەگەر بە لای عاتیفەو سۆزو ئارەزووی برد ئەوە پێی دەوترێ

ڕەهەندی بێهێزو لاواز، بۆیە لێرەوە دەبێت بزانین کە خۆشەویستی عەقڵانی کامەیە و خۆشەویستی سۆزو ئارەزوو کامەیە؟

خۆشەویستی عەقڵانی.. ئەوەیە کە هەر هەنگاوێك بەو ئاڕاستەیەدا دەنێت بۆ چوونە ناو جیهانی ئەوی تر بێت، چونە ناو هەر جیهانێکیش واتە: کەشفکردنی تەواوی لایەنەکانی، ئەو کەشفکردنەش دەبێت بە جۆرێك بێت لە سروشتی ساغی مرۆڤدا جێی ببێتەوە، یاخود ئەوەیە کە خالیقی بونەوەر ئەم کەشفکردنەی لاپەسەند بێ و ئەم توانەوەی لە ڕەزامەندی پەروەردگاردا بێت. ئەمەیە هاوسەنگی تەواو، دەی خۆشەویستی یانی ئەو هاوسەنگیدانە بە مرۆڤ، ئەم هاوسەنگیدانەش تەنها ڕەهەندی بەهێزی ناخی مرۆڤە دەی بەخشێ بەو کەسە کە عەودالی ئەو کەشفکردنەیە. چونکە ئەم کەسە لە جیهانی ژیری و هۆشەوە تەماشای بونەوەرو سروشتی کردوە. هەر ئەم خۆشەویستیەشە کە پێغەمبەری خوا (ﷺ) بە بەشێ لە ئیمانی ڕاستەقینەی زانیوە و بە هۆکاری چوونە بەهەشتی هەژمارکردوە لە وەڵامی ئەو هاوەڵەدا کە پرسیاری کرد (کەی قیامەت دێ)؟ پێغەمبەری خوا (ﷺ) فەرمووی: چیت بۆ ئامادە کردوە؟ وتی: خۆشەویستی خوا و پێغەمبەرەکەی، بۆیە پێغەمبەری خوا (ﷺ) فەرمووی: (أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ). یان لەڕیوایەتێکدا: (المرءُ مَعَ مَنْ أَحَب). ئەمەیە نهێنی خۆشەویستی لە ئیسلامدا، چونکە خاوەنی ئەم خۆشەویستییە پێوەری تەماشاکردنەکەی بۆ دەوروبەر عەقڵانی

بووە، هەر ئەمەشە لای تەواوی مرۆڤە ویژدان زیندووەکان پەسەندە و خاوەنەکەی دەگەیەنێتە ناو بەهەشــتی بەریـــن، ئیدی لێرەوەیە مـــرۆڤ دەگاتە لوتکەی کەماڵ، ئەو مەنزڵەی کە ویســـتراوە مرۆڤ پێ یبگات، هەر ئەم جۆرە خۆشەویســـتییەیە کە تەواوی زانایان بە ئەرکێکی شەرعی دەزانن و عارفی ئوممەتی ئیسلامیش (ئیبن قەییمی جـــەوزی) بە مەنزڵێك لە مەنزڵەکانـــی بەندایەتی هەژماری کردوە بۆ گەیشـــتن بە خواپەرستنێکی ڕاســـتەقینە، دەبێت لەم دەرگایەوە هەنگاو هەڵگری تا دەگەیتە حەقیقەت، بۆیە (خۆشەویســـتی دەرگای خواپەرستنێکی ڕاستەقینەیە لە ئیسلامدا).

خۆشەویســـتی دووەم/ خۆشەویســـتی عاتیفـــی و ســـۆزداری.. یا خود ڕەهەندی لاواز و ناپەســـەند، ئەم جۆرە خۆشەویستییە لەوەوە ســـەرچاوە دەگرێ کە عەقـــڵ و هۆش پێوەر نییە لـــەم مەیدانەدا، خاوەنەکەی دەیەوێ لە ڕێگەیەکی ئاڵۆزو پڕ مەترسی هەنگاو هەڵگرێ کـــە مۆڵەتەکە لە ســـەرچاوەیەکی لاوازەوە ســـەرچاوەیەکی گرتووە، بۆیە هەمیشە خاوەنەکەی بەرەو هەڵدێرو دڵەڕاوکێ دەبات، دەیەوێ لێـــرەوە داخڵی جیهانی ئەویتر بێـــت، بەڵام لە ڕێگەیەکی لاوەکی و ناپەســـەندەوە، چونکە ئاڕاستەی چۆنیەتییە نەفسانەییەکەی بەرەو ئارەزوو شەهەوات گرتووە، سەرەنجامەکەشی بەرەو جنسی جیاواز و نادروست دەڕوات، بەو هویەشەوە خۆشەویستی ڕاستەقینە نابینرێ لە نێوان دوو جنســـی جیاواز، واتـــە: (لە نێوان کوڕ و کچدا) مەگەر

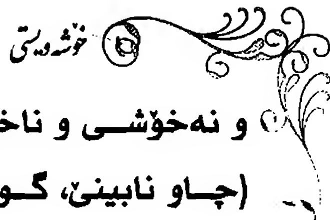

تەنها لە ڕێگەی هاوسەرگیری شەرعییەوە نەبێت، پێش هاوسەرگیری هەر شـــتێك كە ناوی خۆشەویســـتی بێت نییە، بگـــرە تەنها ناویان ناوە خۆشەویســـتی، ئەگینا ئەوە خۆخەڵەتاندنە و چەواشـــەكاریە، ڕوونتر بڵێین: تەنها ســـەرابێكەو هەر نزیكبوونەوەیەك لێی بەرەو خنكان و فەوتان ڕۆشـــتنە، خۆ سەرابیش هەر ئەوەیە كەسی تینوو وا دەزانـــێ بەرەو ئاوی حەیات هەنگاو دەنێ، بەڵام هەر هەنگاوێكی نزیكبوونەوەیـــە لـــە فەوتـــان و چەواشـــەكارێكی ڕوون، كەواتـــە خۆشەویستی پێش هاوسەرگیری هەر ئەم ناڕوونی و چەواشەكاریەیە كە لە ئیسلامدا قەدەغەیە، چونكە مومارەسەكردنێكی بێبنەمایە و تەمەن بە فیرودانە، چونكە تەمەن لە شـــتێكدا بەســـەر دەبرێ كە نەدەبوو وا بێت، كەواتە هەر شتێك كە تەمەنی تیا بەسەر دەبرێت ئەگەر ئاراســـتەكەی ژیرانە و هۆشـــمەندانەو بەرەو هێزو ئارامی و بەختـــەوەری نەبوو ئەوە دەرخســـتنی لاوازی مرۆڤە كە ئارەزووەكان دەورەیان داوە.

بەڵێ ئیماندارنی بەڕێز: ئەم ژیانی ســـەرزەویە بە خۆشەویستی ڕاســـتەقینەوە چێـــژدارە، چونكە ژیانی دونیا بـــە ژانی لەدایكبوون دەســـت پێ دەكات، قیژەو هاواری لە دایكبوون پاشان بە گەنجیەتی بەخـــۆی و ئەو هەموو هێزو گوڕەی لاشـــەو نەفس و گەدەو حەزی پـــارەو پلـــەو پایەو ئارەزوی جنســـی و خێزان و خانوو كە دەســـت ناكەوێ و فریای بە دەست هێنانی هەموی ناكەوێ كە پیری بەخۆی

و نەخۆشـــی و ناخۆشـــی و بێهێـــزی و لاوازییەوە دێـــت و ئەوکاتە (چـــاو نابینێ، گـــوێ ناژنەوێ، دانت نەما شـــیرت دەوێ). بەڵام ئەم ژیانە کە بۆ هەموو عەقڵمەندان ژانە، سەعدی شیرازی فەرمویەتی: (ئەوەی لەم دنیایەدا بێ خەمە مرۆڤ نییە).............

بەڵام ئەگەر بپرســـین: باشە بۆچی دنیا پڕە لە خەم و ژان؟! لە وەڵامدا دەڵێین: چونکە تۆ لە ســـەر دونیا کاتیت و لە ســـەفەردایت ئەصڵەکەت و ماڵی راستەقینەت بەهەشتە. سەرەتا باوکە ئادەم و دایکە حەوا لە بەهەشت بوون، لەم سەرزەویە ئێمەی بەنی ئادەم سەفەرین و دەبێ بگەڕێینەوە بۆ ماڵی حەقیقیمان کە بەهەشتە، بۆیە سەفەری ئەگەر لە هیچیشـــی کەم نەبێت هەر لە دڵەڕاوکێ و نائارامیدایە تا دەگاتەوە ماڵی خۆی. بەڵام لەگەڵ هەموو ناڕەحەتیەکانی ژیانیشـــدا مرۆڤ ئەگەر دەرونی ســـەلامەت بێ ژیانی ســـەر ئەم زەویەی هەر پێ خۆشـــە و حـــەزدەکات بژی، مرۆڤ حەزی بـــە ژیانی نەمرییە. ئایا نهێنی و ســـڕی ئەمە چییە کە ئەم ژیانە ناخۆشـــەمان هەر لا خۆشەو هەوڵی بۆ دەدەین و حەزدەکەین لە ژیاندا بین؟! لە وەڵامدا دەڵێین: بە هۆی بوونی چەند خۆشەویســـتییەکەوە مرۆڤ ژیانی لا جوان دەبێت تەنانەت ئەو مردنەشـــی پێ خۆشـــە کە لە پێناو ئەم خۆشەویســـتانەدا بۆی دەمرێت، چونکە دەزانـــێ مردنیش لە پێناو ئەم خۆشەویستانەدا هەر ژیانە، ئەی مەگەر خوای گەورە لە بارەی ئەو کەســـانەوە کە لە پێناوی خۆشەویســـتی خوای گەورەدا روحیان

دەبەخشن و شەهید دەبن نافەرموێ: ﴿ وَلَا تَحْسَبَنَّ ٱلَّذِينَ قُتِلُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ أَمْوَٰتًۢا ۚ بَلْ أَحْيَآءٌ عِندَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ ﴾. بەڵێ ﴿ بَلْ أَحْيَآءٌ ﴾ ئەوانە هەمیشە لە ژیاندان!. جا لەو خۆشەویستیانەی کە مرۆڤ بە هۆیانەوە بەختەوەرانە دەژی گەورەترینیان و بەرێزترینیان، بەڵکو سەرچاوەی هەموو خۆشەویستیەکان بریتییە لە (خۆشەویستی خوا-سبحانە وتعالى). خوای گەورە دەفەرموێ: [والَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبّاً لِله]. ئای چی تام و چێژێك هەیە لەم خۆشەویستییەی خودادا، هەرکەسێ نەیچەشتبێ نازانێ چۆنە ، هەر بۆیە پێغبەری خۆشەویستمان لە پاڕانەوەکانیدا لە حزوری پەروەردگاریدا دەیفەرموو: [اللهم ارزقني حُبك، وَحب من أحبُك، وَحب ما يُقربُني إلى حُبّك، وَاجعل حبّك أحب إليّ مِنَ الماء البارد] واتە: پەروەردگارا خۆشەویستی خۆتم پێ ببەخشی دڵم پڕ بێ لە خۆشەویستی تۆ وە دڵم پڕبێ لە خۆشەویستی هەرکەسێك کە تۆ خۆشت دەوێ وە هەر کردەوەیەك کە لە خۆشەویستی تۆ نزیکم دەکاتەوە خوا گیان ئەو کردەوەیەم لەلا خۆشەویست بکە وە ئەی خوای پەرومردگارم خۆشەویستی خۆت والێ بکە بۆم کە لە کاتێکی گەرمدا مرۆڤ چەند حەزی لە ئاوی سارده زیاتر لەوە خۆشم بوێیت... بەڵێ هەرکەسێ پەروەردگاری خۆی خۆش نەوێ کە سەرچاوەی بونیەتی و هەرچی خێرو خۆشی هەیە هەر ئەو پێی بەخشیوە ئەبێ ئیتر کێی بە ڕاستی خۆش بوێ؟! پاش خۆشەویستی خوای گەورە ئەمجا خۆشەویستی پێغەمبەری خوا (ﷺ) دێتە پێشەوە، کە پێغەمبەری

خوا فەرمویەتی: [لا يُؤمِنُ أحَدكُم حَتّى أكُون أحبَّ إلَيه مِن والِدِه وَوَلَدِه وَالنّاسِ أجمَعِين]. واتــە: هیچ کەس لە ئێــوە باوەڕی تەواو نابێ هەتــا وای لێدێ کە منی بە لاوە خۆشەویستتر بێ لە دایك وباوكی و لە منالەكانی و لە هەموو خەلكی بە گشــتی... جا ئیماندارانی بەرێز: ئەم فەرموودەیە هانمــان دەدات و پالمــان پێــوە دەنێ بۆ ئەوەی دلمــان پڕ ببێ لە خۆشەویســتی بــۆ دایك وباوكمــان، دلمان پڕ بێ لە خۆشەویســتی بــۆ نــەوە و منالەكانمان وە دلمان پڕ بێ لە خۆشەویســتی هەموو خەلكــی، هەموو خەلكیمان بە گشــتی خۆش بــوێ و ڕێزی هەموو كەس بگرین، چونكە مرۆڤە، چونكە هەتا ئێمەی موسلمان لە ناخی دلمانەوە دایك و باوكمان و نەوە و ڕۆلەكانمان و تێكڕای خەلكیمان خۆش نەوێ ناتوانین پێغەمبەری خوامان بەو ئەندازەی كە شــیاوی خۆشەویســتی ئەوە خۆش بوێت، چونكە گەر ســەرنجی فەرمودەكە بدەن دەفەرموێ [حَتّى أكُون أحَبَّ إلَيه]. تا منی زیاتر خۆش نەوێت لە... دەی یەكەمجار دەبێ خۆشەویســتی دایك و باوك و منال و خەلكی لە دلتا ببێ، ئەمجا خۆشەویستی لەوە گەورەترت بۆ پێغەمبەر دەبێ چونكە وشــەی [أحَبَّ] دەبێ لە بەرامبەریدا وشەی [حُب] هەبێ دەی كەواتە: هەركەســی لە ناو خێزانێكی پڕ لە ئەوین و خۆشەویســتی ژیــان بەســەر نەبات كە خێزان دایك و باوكــە لەگەل نەوەو منالی خۆتە وە پاشان لە دەرەوەی خێزان خۆشەویستیت نەبێ بۆ هەموو خەلكی بە گشــتی ئەوەی ئیمانداره و كردەوەی چاكە بە تەعبیری

قورئــان ﴿وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَشَدُّ حُبًّا لِّلَّهِ﴾. لەبــەر خاتری ئیمانداری و کردەوەی جوان و سودبەخشەکانی خۆشت بوێ و ئەوەشی لاڕێ بوەو کردەوەی ناشیرین دەکات هەر خۆشت بوێ و حەزنەکەی سەرگەردان بێ و هەوڵی ڕاســتکردنەوە و ڕێنمایی بدەیت و لە لیتاوی نەفامی و کردەوەی بەد دەری بێنی، ئەگەر ئاوا بە خۆشەویســتییەوە ژیای ئەوکات دەتوانی خۆشەویســتی ڕاســتەقینەت هەبێ بۆ پێغەمبەری (ﷺ) کە لە خۆشەویســتی هەموو کەس زیاتر بێ لە دڵتا.. پاشــان مرۆڤــی ئیمانــدار خۆشەویســتی ئیمان لــە دڵیدایە خــوای گەورە دەفەرمــووێ:﴿وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ حَبَّبَ إِلَيۡكُمُ ٱلۡإِيمَٰنَ وَزَيَّنَهُۥ فِي قُلُوبِكُمۡ﴾ بەڵێ خوای گەورە ئیمان و بیروباوەڕی لە دڵی باوەڕدارندا خۆشەویســت کردوەو لە دڵ و دەروونتدا ڕازاوەو شیرینی کردووە.

ئیمانــداران: خۆشەویســتیەکی تــری مرۆڤــی ئیمانــدار بــۆ هاودینەکانیەتی، هەموو ئیماندارانی خۆش دەوێت و لەوە ناپرســێ نــاوی چییەو چ نەتەوەیەکەو چ زمانێکــی هەیەو خەڵکی کویە وە ئەم خۆشەویســتنی ئیماندارانە پەیوستە بە ئیمانەوە. پێغەمبەری خــوا (ﷺ) فەرمویەتــی: [وَالَّذي نَفسي بِيَدِهِ لا تَدخُلُوا الجَنَّةَ حَـتَّى تُؤمِنُوا. وَلا تُؤمِنُوا حَتَّى تَحـابُّوا أَوَلا أَدُلُّكُم على شَيءٍ إذا فَعَلْتُمُوهُ تَحـابَبْتُم؟ أَفْشُوا السَّلامَ بَيْنَكُم]. واتە: سوێند بەو کەســەی کە نەفس و گیانی منی بەدەســتە کە -الله-یە ناچنە بەهەشــتەوە هەتا ئیماندار نەبن وە ئیماندار نابن هەتا یەکتریتان خۆش نەوێت، ئایا شتێکتان پێ بڵێم ئەگەر ئەنجامتان دا یەکتریتان

خۆش بوێت، سەلام لە ناو خۆتاندا بڵاوبکەنەوەو زۆر سڵاو لە یەکتری بکەن.... پاشـــان لە خۆشەویستیەکانی ئیماندار، خۆشەویستیەتی بۆ زێدو نیشـــتیمانی خۆی شوێنی لە دایکبوون و گەورەبون و گرۆگاڵ و تێگەیشـــتن و پێگەیشـــتن، پێغەمبەری خۆشەویستمان (ﷺ) کاتێ کۆچـــی کرد لە مەککـــەوە بۆ مەدینە زۆر پـــەرۆش بوو بۆ مەککە کاتێ لە مەککە دەرچوو ئاوڕی بۆدایەوەو فەرمووی: ئەی مەککە تۆ خۆشەویســـترین خاکی ســـەرزەوی لە لای خوای گەورە خۆ ئەگەر قەوم و هۆزەکەم ناچاریان نەکردمایە کە بڕۆم و جێت بهێڵم ئەوە هەرگیز جێم نەدەهێشتی!! پاشان کە گەیشتە مەدینەش هەر هەست و سۆزی لای مەککە بوو، خۆ ئاشکرایە کە شاری مەدینە زۆر خۆشترو دلگیرترەو بە داهاتترو تەڕو پاراوترە لە مەککە وە خەڵکەکەشی لە چاکترین و بەڕێزترین و بەخشـــندەترین خەڵکان بوون کە مێژوو بە شـــانازیەوە تۆماریـــان دەکات کە چی پێغەمبەری خوا (ﷺ) هەر دڵی لای مەککە و شاری لەدایکبوونەکەی بوو وە صەحابەکانیشی بە هەمان شێوە بە پەرۆش بوون بۆ مەککە، ئەبوبەکری صدیق (ڕەزای خودای لێ بێت) لە تاوی مەککە تای لێ هاتبوو بە دەم تاوە قسەی دەکردو باســـی مەککەی دەکرد، بیلالی حەبەشـــی (ڕەزای خودای لێ بێت) کە ئەو هەموو ئازارو ئەشکەنجەی لە مەککەدا بە بەندایەتی و سزاو ئازاری ئومەییەوە چەشتبوو، کەچی خۆزگەی بۆ شیوو دۆڵ و گژوگیا بۆنخۆشـــەکانی مەککە دەخوارد. ئا لەم کاتەدا پێغەمبەری

خـوا (ﷺ) ڕووی لـە پەروەردگاری کـردو فەرمووی: [اللهُمَّ حَبِّبْ إِلَيْنَا المَدِينَةَ كَحُبِّنَا لِمَكَّةَ أَوْ أَشَدّ]. خوایە گیان مەدینەمان لە لا خۆشەویست بکە و لەدڵماندا شـیرینی بکە وەکو خۆشەویستیمان بۆ مەککە یان زیاتریش لەوە.

بەڵێ بەڕێزان: ئەمە ئیسـلامەکەی ئێمەیە کە سـەرتاپای باسی خۆشەویسـتییە. خۆشەویسـتی خـوا، خۆشەویسـتی پێغەمبـەر، خۆشەویستی ئیمان و عەقیدە. خۆشەویستی ئیمانداران ، خۆشەویستی نیشتیمان و زێدی لەدایکبوون، تەنانەت خۆشەویستی شاخیش هەیە لە ئیسـلامدا. هەموومان دەزانین کە پێغەمبەری خوا (ﷺ) چەندە توشی ئازارو ناڕەحەتی بوو لە پاڵ شاخی ئوحوددا، چەند صەحابەی خۆشەویسـتی شـەهیدکران، حەمزەی مامی لەوێ شـەهیدبوو، بۆ خـۆی بریندار بوو هەتا قیامەت شکسـتی ئوحـود دەخوێنرێتەوە، موسـڵمانان ئاخ و حەسـرەت بۆ ئەو ساتە سـامناکانە هەڵدەکێشن، بـەڵام پێغەمبەری خوا (ﷺ)) کە هەموو ژیانی خۆشەویسـتی بوو سەیری ئەو شاخی ئوحودەی کردو تێی ڕاما صەحابەکان وایان زانی دەفەرموێ ئای ئوحود شاخێکی چەند شومی چەند ڕقم لێتە چۆن بە بیننت برینـم دەکولێتەوە، بەڵام بە پێچەوانەوە زۆر بە ئەڤین و خۆشەویسـتییەوە سەیری کردو فەرمووی: [إِنَّ أُحُداً جَبَلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ]. بە ڕاسـتی ئوحود شـاخێکە خۆشـی دەوێین و ئێمەش هەموومان خۆشمان دەوێ!!!

بەڵــێ ئیمانــداران: یەکیکی تر لــە خۆشەویســتیەکان بریتییە لە خۆشەویســتی موســڵمان بۆ کەسانی دڵســۆز بە ئیسلام، بۆ ئەو کەســانەی ڕۆژێ لــە ڕۆژان بــە دڵ و بە گیان و بە ماڵ پشــتیوانی ئیسلامیان کردوە، پێغەمبەری خوا (ﷺ) فەرموویەتی: [حُبُّ الأنصارِ مِنَ الإيمانِ] خۆشەویستی ئەنصاریەکانی مەدینە لە ئیمانەوەیە، بەم شێوەیە موسڵمان بەرامبەر بە کەسانی بەڕێزو بە خزمەت و مەردو خێرخوازو دەم و دەست بە خێر نەك حەسود نییە نەك حەزناکات لەناو بچن و ناویان نەبێ و نانیان نەبێ، بەڵکو هەموو ئەو کەســە بەڕێزو دەست بەخێرانەی خۆش دەوێت.

بەڵێ موسڵمان ژیانی پڕە لە خۆشەویستی. موسڵمان خۆی خۆش دەوێ، دایك و باوکی خۆش دەوێ، خوشــك و براو کەسوکاری خۆش دەوێ، سەرنج بدەن موسوڵمان هەریەك لە خزمانی ناوی تایبەتیان هەیە کە بەڵگەیە لەســەر خۆشەویستی بۆیان بە کوڕو کچی مامی دەڵــێ: (ئامــۆزا) بە کوڕو کچی پــوری دەڵێ: (پورزا) بــە نەوەکانی خاڵی دەڵێ: (خاڵۆزا) پاشــان ئەم وشــە جوانانە: (مــام.. خاڵ..پور.. نەنك.. دایەگــەورە.. باوەگەورە) کە هەمویان بە ناوهێنانیان مرۆڤ خۆشەویســتی هەســت پــێ دەکات.. ئەمجــا کە مرۆڤ لــە ناو ئەم هەموو خۆشەویســتیانەدا ژیا کەلێنیك لە خۆشەویستی دەمێنێتەوە کە بریتییە لە: خۆشەویســتی ڕەگەزی نێرو مێ بۆ یەکتری کە بە هاوســەرگیری شــەرعی ئەم خۆشەویســتیەش دێتە دی کە قورئان

دەفەرمـوێ: ﴿ وَمِنْ ءَايَـٰتِهِۦٓ أَنْ خَلَقَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَٰجًا لِّتَسْكُنُوٓا۟ إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُم مَّوَدَّةً وَرَحْمَةً ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَـٰتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴾.

ئەم غەریزە بەهێزەی خۆشەویستی کوڕ بۆ کچ کەوا لە کوڕ دەکات هەموو مەشەقەت و ناڕەحەتی دونیا قبوڵ بکات، سەرماو گەرمای لێ بدرێ جۆرەها کاروکاسپی بکات شەو بێداری و مەترسی و دەربەدەری و غەریبی بچێژێ، چونکە دەڵێ پێویستیم بە هاوسەرگیریە، بە تەمام ژن و منالّم هەبێ وە ئەم خۆشەویستییەی کچ بۆ کوڕ کەوا لە کچ دەکات ئەو هەموو ئازارو ماندویەتی شەونخونی و ژانەی دایکایەتی قبوڵ بکات و نەك هەر بە ئازار و ناڕەحەتی نەزانێ، بەڵکو تام و چێژیشی لێ وەربگرێ. بەڵێ هاوسەری، یانی هاوسەرینی بە مانای کوڕو کچ بە پەیماننامەی هاوسەریەتی بەڵێن بە یەکتر دەدەن کە ئیتر ئێمە بە بێ یەکتری لەسەر سەرینی خەوتن ئارام ناگرین. ئێمە هاوژینی یەکترین ناخۆشترین بارودۆخی ژیان بۆمان خۆشییە، چونکە بە یەکەوە دەژین ئەی نابینی کچ یان کوڕ لە ماڵی باوکی لە ئەوپەڕی خۆشی و تێروتەسەلی و خانوو ماڵی خۆشدایە، بەڵام کە دەچێتە ماڵی خۆیەوە و ژیانی هاوسەری پێك دێنێ زۆر جار دەچێتە کرێچیەتی و کولانەخانوەوە و لە قەصرو قصورەوە بۆ ناو کوخ و بەناو خانوو، لە خواردنی خۆشەوە بۆ نەبونی و چەند ژەم بە برسیەتی سەرنانەوە، کەچی وەرە لێی بپرسە: ئێستات خۆشترە یان کاتی ماڵی باوکت؟! ئەگەر شەرم نەکات و ڕاشکاوانە

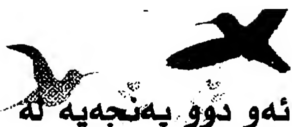

قسەی ناخی بکات دەڵێ: ئەم ژیانەی ئێستام خۆشترین ژیانە چونکە لەگەڵ خۆشەویستەکەیدا دەژی....تەنانەت لە ئەڵقەی هاوسەریەتیدا مانای زۆرگەورە هەیە، کە سەرنج دەدەین ئەڵقەی هاوسەریەتی لە پەنجەی چوارەمی دەست دەکرێ ئەگەر پەنجە گەورە بە پەنجەی یەکەم و دۆشاومژە بەپەنجەی دووەم بالآبەرزە بە پەنجەی سێیەم بژمێردرێن ئەوا ئەڵقەی هاوسەریەتی دەکرێتە پەنجەی چوارەمەوە، باشە بۆچی دەکرێتە ئەو پەنجەوە؟! شیکردنەوەیەکی جوان هەیە بۆ ئەم بیرۆکەیە کەلە لای چینیە کۆنەکان بەم شێوەیە شی کراوەتەوە: پەنجە گەورە کە وتمان یەکەم پەنجەیە، دەوری دایك و باوك دەبینێت، دووەم پەنجە کە پەنجەی دۆشاو مژەیە دەوری خۆشك و برا دەبینێت، سێیەم پەنجە کە بالآبەرزەیە دەوری خۆت دەبینێت، چوارەم پەنجە کە ئەلقەی هاوسەریەتی تێ دەکرێ و پێی دەوترێ برای تووتە، دەوری هاوبەشی ژیان دەبینێت، پێنجەم پەنجەش کە پەنجە بچکۆلەیە پێی دەوترێ پەنجە تووتە دەوری مناڵ دەبینێت، جا ئێستا وەرە هەردوو دەستت بکەرەوە بیان نوسێنە بە یەکەوە وەکو چۆن چەپڵە لێ دەدەیت لەپی هەردوو دەستت بنوسێنە بەیەکەوە، ئێستا پەنجەی ناوەڕاست (پەنجەی بالآبەرزە) کە دەوری خۆت دەبینێت بنۆشینەوە لە نیوەداو لەگەڵ پەنجەی بەرامبەریدا لە دەستەکەی ترت بیان نوسێنە بەیەکەوە، ئەوکات پشتی ئەو دوو پەنجەیەت لە ناوەڕاستەوە ئەنوسێن بە یەکەوە لەپی دەستت کەمێ

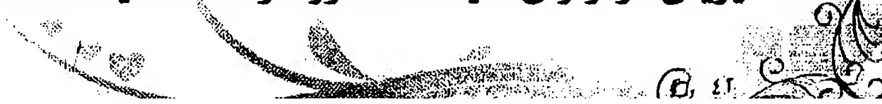

لەیــەك دوور دەكەویتەوە، بەلام پەنجەكانی ترت هەر بە یەكەوەن بە كراوەیی... ئێســتا ئەو دوو پەنجەیــەی كە دەوری دایك و باوك دەبینــن لێكیان دووربخەرەوە، تەماشــا دەكەی زۆر بە ئاســانی لە یەكتــر دوور دەكەونەوە، بەلام بە بێ ئــەوەی پەنجەی بالابەرزەت كە دەوری خۆت دەبینێ لە پەنجەكەی بەرامبەری ببێتەوە. چونكە باوك و دایك تاســەر بۆ كەس نامێنن و دەشــتوانی لەگەڵ دایك و باوكیشــت نەژی و لە شــارو ولاتێكی تریش بێ و ژیانیشت ئاسایی بڕوات بەڕێوە... ئێستا هەوڵ بدە ئەو دوو پەنجەیەی دەوری خوشك و بــرا ئەبینــن لێكیان دوورخەیتــەوە، ئەبینــی ئەمانیش زۆر بە ئاســانی لە یەكتر دوور ئەكەونەوەو، چونكە خوشــك و براش لێك دوور ئەكەونــەوەو هەریەكەی بە ئیشــوكارو مــاڵ و خێزانی خۆی دەكەوێتە لایەك... ئەمجارە هەوڵی دورخســتنەوەی ئەو پەنجانەت بــدە كە دەوری منالەكانت دەبینــن. كەپەنجە تووتەتە، ئەبینی بە هەمان شــێوەی پێشوو ئەمانیش بە ئاسانی لەیەكتری جیادەبنەوە. چونكــە منالیــش ڕۆژێك دێت ژیانــی تایبەتی خــۆی دەبێت و لە بــاوك و دایكــی دوور دەكەوێتەوە، دەی ئێســتا هەوڵ بدە ئەو دوو پەنجەیەی ئەلقەی هاوسەری تێ دەكری، ئایا بەبێ جیابونەوەی ئەو پەنجانەی كە دەوری خۆمان دەبینن و لە ناوەڕاستەوە نوشتابونەوە ئەتوانیــن ئــەوە بكەین و ئەو دوو پەنجەی ئەلقەی هاوســەری تێ دەكــرێ لە یەكتــر جیابكەینەوە؟! بە دلنیایــی نەخێر (بە كردەوە

تاقـی بکەرەوە)، هەرگیز ناتوانی یەك تۆزیش ئەو دوو پەنجەیە لە یەکتـر دوور بخەیتـەوە، ئەزانی بۆ؟! چونکە ژن و مێرد پێویستـە هەمیشە بە یەکەوە بژین و بە یەکەوەبن و لە خۆشی و ناخۆشیدا، لە هەژاری و دەوڵەمەندیدا لەیەکتر دورنەکەونەوە، چونکە هەموو کات هاوبەشی ژیانی یەکترن... ئایا تۆش ئەم بیرۆکەیەت بەلاوە جوان نییـە کەچینیەکان لە کۆنـدا بیریان لێ کردۆتەوە؟! بە دڵنیاییەوە بەڵـێ بیرۆکەیەکـی جوانە... دەی کە ئەڵقەی دەسـتگیرانیت کردە دەسـت بڕیار بدە هیچ کات لە هاوسـەرت دورنەکەویتەوە، چونکە دوورکەوتنەوە لە هاوبەش و خۆشەویسـتی ژیانت یانی لە ناوچونی خۆت!.. بەڵێ لە ئیسلامدا هاوسەرگیری بۆ ماوەیەکی کاتی بەتاڵە و قەدەغەکراوە تەنانەت زانایانی شەرع فەرموویانە: دروست نییە لە کاتی مارەکردندا باسـی کات بکرێ تەنانەت ئەگەر بشوترێ تا کاتی مردن! خۆ ڕاسـتە بە مـردن ژن و مێرد لەیەك جیادەبنەوە، بەڵام ژن و مێرد ئەگەر بەهەشـتی بن هەردوولایان ئەوا لە بەهەشتیشـا بەیەکـەوە دەبن، بۆیە خۆشەویسـتی ڕاسـتەقینە و پاك و بێگەرد لـە نێوان ڕەگەزی نێرومێدا ئەوەیە کە بە هاوسـەرگیری شـەرعی دروسـت ببێ، چونکە نەك هەر لە دنیادا، بەڵکو بە هەمیشـەیی لە ژیانی نەبڕاوەی بەهەشـتدا بە یەکەوە دەبن.. دەگێڕنەوە: ژنێك بە هاوسەرەکەی وت: خۆشترین سات بە لاتەوە چ ساتێکە؟! مێردەکەی سـەیرێکی کردو وتی: هێشتا نەهاتووە! ژنەکە کەمێك دڵتەنگ بوو،

وتی: ئەوە چ ساتێکە کە نەهاتووە؟ ئەویش وتی: خۆشەویستەکەم. ئەو ساتەیە کاتێك تۆی هەناسە و دڵم دەرگام بۆ ئەکەیتەوەو ئەڵێیت: یاخوا بەخێر بێی بۆ بەهەشت ئەی هاوسەرە باشەکەم!..

ئای چەند خۆشە ژن و مێرد بەم بیرکردنەوە پڕ لە ئارەزووی بە یەکەوەبوونی هەتاهەتاییە بە یەکەوە بژین.. نەك بۆ چەند مانگ و ساتێك بە قوربانی یەکتری بن، بەڵام کە بە حەڵاڵی بە یەك گەیشتن ئەمجا لە یەکتری بێزار بن.

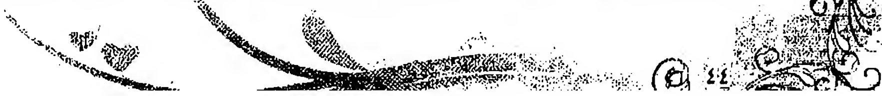
بەڵێ ئیماندارانی بەڕێز: لە سەرەتای وتارەکەوە وتمان کە مرۆڤی موسڵمان هەموو ژیانی خۆشەویستییە خۆشەویستی خواو پێغەمبەرو ئیمان و ئیمانداران وخاك و نیشتیمان و چاکان و خزمەتگوزانی گەل و میللەت و دین و ژین، جا ئەگەر کوڕو کچێك ئەم خۆشەویستیانەیان هەبێ. وە بەتەواوی لە مانای ئەم خۆشەویستیانە گەیشتبن، ئەمجا کە گەیشتنە تەمەنی گونجاوی خۆیان و بە مەبەستی هاوسەرگیری و سوکنا بە یەکەوە، خۆشەویستیان لە نێواندا دروست بوو وە لە ناخی دڵەوە یەکتریان خۆش ویست، ئەوە دەبنە جێگای ئومێد بۆ خۆیان و خێزانەکانیان و گەل و وڵاتیان، بەڵام ئەگەر کوڕێك یان کچێك هەموو دین و ئیمان و هەموو خۆشەویستەکانی بکات بە قوربانی کچێك یان کوڕێك ئەوە بەدڵنیاییەوە سەرەنجام بێوەفاش دەبێت بەرامبەر بە خۆشەویستەکەی و ڕۆژێك یان وازی لێ دێنێ. یان خیانەتی لێ دەکات و بە قوربانی کەسێکی تر دەبێت.

بەڕێزان: وتمان خۆشەویستی نێوان هەردوو ڕەگەزی نێرومێ غەریزەیەکە کە خوای پەروەردگار بە حیکمەت و کاربەجێیی خۆی لە ناو مرۆڤ دای ناوە. وە پرسیارێك کە دەکرێ و پرسیارێکی شیاوو بەجێیە ئەوەیە: ئایا لایەنی مێینە (کچ) بۆی هەیە دەست نیشانی کەسی شیاو بۆ خۆی بکات و هەڵی بژێرێ بە هاوسەری خۆی؟ لە وەڵامدا دەڵێین: بەڵێ بە مەرجێ ئەو کوڕەی هەڵسەنگاندبێ و دوای هەڵسەنگاندنی، ئەمجا جوانتر وایە لە ڕێگەی کەسێکی ترەوە پێشنیاری ژیانی هاوسەری لەگەڵ بکات، خۆ ئەگەر کەسی گونجاویش بۆ ئەو مەبەستە دەست نەکەوت. ئەوە دروستە کچ خۆی ئەو پێشنیارە بخاتە بەر چاوی ئەو کوڕەی کە بە ڕاستی شایانی ئەوەیە کچ خۆی پێشکەش بکات، هەروەکو دایکە حەوا خۆی داوای لە باوکە ئادەم کرد. چونکە لەو کاتەدا کەسی تر نەبوو کە ئەو پەیامەی بگەیەنێ، بەڵام وەکو پێشتر وتمان ئەگەر کەسێکی شیاوو ئەمین و دڵسۆز هەبوو کە پەیامی ئەم کچە ژیرە پاکە بگەیەنێتە ئەو کوڕە بەڕێزە دیندارە بەڕەوشتە بە مەبەستی دروستکردنی خێزانێکی بەختەوەر، ئەوە وا چاکە لە ڕێگەی ئەو کەسەوە ئەو خۆشەویستییەی ناو ناخی دڵی بگەیەنێ.

لەم بارەیەوە دوو نمونە باس دەکەین:

١)- قورئانی پیرۆز باسی ئەو کاتەمان بۆ دەگێڕێتەوە کە حەزرەتی (موسا) (سەلامی خوای لێ بێ) بۆ ڕزگاربوون لە پیلانی ژەهراوی

فیرعەون کە تەمای کوشتنی کردبوو، میصری بەجێ هێشت و ڕووی کردە وڵاتی مەدیەن، کاتێ بە ماندویی و برسیەتی گەیشتە ئەو شارە لە ژێر دارێکدا پشووی دا، سەرنجی ئەو خەڵکەی دا کە لەوێ بوون و خاوەنی مەڕو ماڵات بوون، هاتبوونە سەر ئەو تاکە سەرچاوەی ئاوەی کە مەڕو ماڵاتیان لێ ئاودەدا کە بیرێکی قوڵ بوو، ئاویان لێ دەردەهێناو ئەیانکردە دۆڵ و تەشتی گەورەوەو مەڕو ماڵاتەکەیان ئاو دەدا، ئەم بیرە ئاوە بە تاشەبەردێکی گەورە سەری داپوشرابوو، ئەو مەڕدارانە یەك یەك دەهاتن و بە هاوکاری یەکتری تاشە بەردەکەیان لادەبرد و مەڕوماڵاتەکەیان ئاودەدا. دواتر بەردەکەیان دەخستەوە سەر بیرەکە، بەڵام حەزرەتی موسا بینی وا دوو ئافرەت دوو کچی تازە پێگەیشتوو لەولاوە دەوری مەڕەکانیان گرتووەو زۆر بە ئەدەب و حورمەتەوە وەستاون کە پیاوەکان مەڕو مەڵاتەکەی خۆیان هەمووی ئاو دا، تاشە بەردە گەورەکەیان خستەوە سەر دەمی بیرەکەو ڕۆیشتن و غیرەت و مەردایەتی ئەومیان نەبوو کە مەڕی ئەو دووکچەش ئاو بدەن، ئەو دوو کچەش ئەوەندە ژیرو تێگەیشتوو بوون کە ئەو خەڵکە بێهەست و بێویژدانەیان ناسی بوو نەدەهاتن تەکلیفیان لێ بکەن بۆ یارمەتیدانیان، چونکە دەیانزانی ئەو کاتە لەبەر چاکەو مەردایەتی یارمەتیان نادەن، بەڵکو لەبەر تەماحکردنە ئەوان و چاوتێبڕین و قسە لەگەڵکردن و تێرکردنی ئارەزویان هاوکاریان دەکەن! بۆیە لێیان نزیك نەدەبوونەوە. کە

لێرەدا وانەیەکی گەورەیـــان فێری کچانی ئیماندار کرد کە هەرکات پێویســتیەکیان هەبوو زانیان کوڕێك پیاوێـــك لەبەر مەردایەتی و جوامێری و چاکەخــوازی هاوکاریان ناکات، بەڵکو بۆ حەزتێرکردن خــۆی هاوکاری دەکات نابــێ داوای یارمەتی لێ بــکات. بەڵێ دوای ڕۆیشــتنی خەڵکەکە -پیاوەکان- ئــەم دوو کچە بەڕێزە مەڕەکەیان بــردە نزیــك بیرە ئاوەکــە و هەوڵی لابردنی تاشــەبەردەکەیان دا، بــەڵام چونکــە تەنهــا دوو کەس بــوون و زۆر بەهێزیــش نەبوون زۆر بــە ناڕەحەتی بەردەکەیان بۆ دەجولا، بۆیە حەزرەتی موســای تــازەلاو کە لــە ژێر درەختەکەوە ئەمەی بینی هەڵســاو لێیان چوە پێشەوەو قســەی لەگەڵ کردن (لە ئیسلامدا قسەکردنی نێوان کوڕو کچ حەرام نییە، بەڵام مەرجە بۆ پێویستی بێ، وەکو ئەم حاڵەتەی کە پێویستی کرد موسا لەگەڵ ئەم دوو کچە قسەبکات). بەڵێ کوڕی موســڵمان نابێ بێ هەڵوێســت بێ ، حەزرەتی موسا نەیفەرموو: جا مــن حەقم چییە بە ســەریانەوە، بەڵکو چوە پێشــەوە بۆ لایان و ســەلامی لێ کردن و فەرمووی: ﴿مَا خَطْبُكُمَا﴾. ئیتر زیاتری لەسەر نەڕۆیشــت نەیفەرموو: ئای ئەو بەردە چەند قورســە ئەوە جارانی پێشوو چۆنتان لابردوە، ئەوە ئەو خەڵکە بۆچی ئاوا بێ ڕەحمن بۆ یارمەتیــان نەدان؟! نەخێر ئەم قســانەی نەکرد، با بچینە خزمەت قورئان و بەسەرهاتەکە وەکو خۆی بخوێنینەوە.

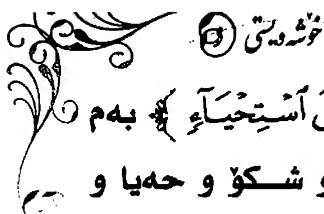
خوای گەورە دەفەرموێ: ﴿ وَلَمَّا وَرَدَ مَآءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً مِّنَ

ٱلنَّاسِ يَسْقُونَ وَوَجَدَ مِن دُونِهِمُ ٱمْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ قَالَ مَا خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَا نَسْقِي حَتَّىٰ يُصْدِرَ ٱلرِّعَآءُ وَأَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ ﴿٢٣﴾ فَسَقَىٰ لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّىٰٓ إِلَى ٱلظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لِمَآ أَنزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ ﴾ القصص: ٢٣ -٢٤.

بەڵێ حەزرەتی موسا تەنها ئەوەندەی بەو دوو کچە وت: ﴿مَا خَطْبُكُمَا﴾ ئەوە ئێوە بۆچی لێرە وەستاون؟ کێشەتان چییە وا دوورەپەرێزن؟! بەم چەند وشەیە پەیامەکەی خۆی گەیاند، ئیتر نەکەوتە ناو قسە و باسی درێژەوە دوو کچەکەش بە ئەدەبەوە وەڵامیان دایەوەو وتیان: ئێمە ناتوانین ماڵاتەکەمان ئاو بدەین هەتا شوانەکان نەڕۆن و چۆڵی نەکەن.. ئالێرەدا دەرفەتی پرسیارێك بۆ موسای گەنجی لاو درووست دەبێ کە بڵێ: باشە هۆی چییە تووشی شوانی بوون؟! ئەی ئەوە باوکێك برایەك کەسێکتان نییە؟! دوو کچەکە نەیان هێشت موسا ئەو پرسیارەیان لێ بکات خۆیان بە دوو وشە بۆیان ڕوون کردەوەو وتیان: ﴿وَأَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ﴾. باوکیشمان پیرەمێردێکی بەساڵاچوە، بەڵێ تەنها ئەمەندەیان وت ئیتر نەکەوتنە قسەکردن لە بارەی ئەوەی باوکیان پیرەو نەخۆشە و تاقەتی نەماوە و ناتوانێ لە ماڵ بێتە دەر، بەڵکو بە ﴿وَأَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ﴾ هەموو مەبەستەکانی گەیاند. ئیتر حەزرەتی موساش دانەنیشت دەست بکات بە قسەکردن لەگەڵیان، بەڵکو ﴿فَسَقَىٰ لَهُمَا﴾ موسا مەردانە ماڵاتەکەی بۆ ئاو دان، سەرنج بدەن دەفەرموێ: ﴿فَسَقَىٰ﴾ نافەرموێ: [ثُمَّ سَقَىٰ]. یانی موسا هیچ خۆی نەخافلاندو نەکەوتە

قسەکردن، بەڵکو کارەکەی بۆ جێبەجێ کردن. ﴿ثُمَّ تَوَلَّىٰٓ إِلَى ٱلظِّلِّ﴾ ئەمجا کە مەڕو ماڵاتەکەی بۆ ئاودان پشتی تێ کردن و چووە ژێر سێبەرەکەو لە خوا پاڕایەوە فەرموی: پەروەردگارا بە ڕاستی تۆ خێرو بێری زۆرت بەسەردا ڕژاندووم، بەڵام هێشتا هەژارم و محتاجی بەخششی زیاترم... بەڵێ کاتێ کچەکان چونەوە بۆ ماڵەوە مەڕوماڵاتەکەیان ئاودا بوو، باوکیان سەری سوڕمابوو کە بۆچی وا زوو هاتنەوە بۆ ماڵەوە، لە کاتێکدا ڕۆژانی تر زۆر درەنگ دەگەڕانەوە بۆ ماڵ، ئەوانیش باسەکەیان بۆ گێڕایەوە، شوعەیب فەرمووی: بڕۆن ئەو کوڕە باشە کە دەڵێن ڕێبوارەو نەناسیاوە بانگ بکەن، چونکە دیارە خانەخوێیەکی نییە، بۆیە لە ژێر ئەو درەختە پشووی داوە، هەروەها پێم خۆشە سوپاسی بکەم لە سەر ئەو چاکەیەی کە لەگەڵ ئێوەی کردوە، خوای گەورە دەفەرموێ: ﴿فَجَآءَتۡهُ إِحۡدَىٰهُمَا تَمۡشِي عَلَى ٱسۡتِحۡيَآءٖ قَالَتۡ إِنَّ أَبِي يَدۡعُوكَ لِيَجۡزِيَكَ أَجۡرَ مَا سَقَيۡتَ لَنَاۚ فَلَمَّا جَآءَهُۥ وَقَصَّ عَلَيۡهِ ٱلۡقَصَصَ قَالَ لَا تَخَفۡۖ نَجَوۡتَ مِنَ ٱلۡقَوۡمِ ٱلظَّٰلِمِينَ﴾ القصص ٢٥. واتە دوای تاوێك یەكێك لە كچەكان هات بۆ لای موسا زۆر بەشەرم و حەیا دەڕۆیشت بەڕێگەدا، کە گەیشتە لای پێی وت: باوکم بانگت دەکات و حەزدەکات پاداشتی ئەو چاکە و ئاودانی مەڕوماڵاتە، کە بۆ ئێمەت ئەنجام دا بداتەوە..

ئیمانداران: بە وردی سەرنجی ئایەتەکە بدەن: ئەم ئایەتە کە باسی شەرم و حەیا و حورمەتی کچەکە دەکات بەدوو شێوە مانای

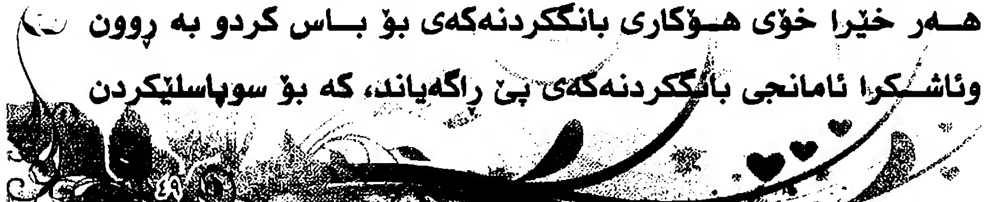

لێك دەدرێتەوە یەكەم: ﴿ فَجَآءَتْهُ إِحْدَىٰهُمَا تَمْشِى عَلَى ٱسْتِحْيَآءٍ ﴾ بەم جۆرە ماناكەی وایە كە ئەو كچە زۆر بە شەرم و شكۆ و حەیا و حورمەتەوە بە ڕێگەكەدا دەرۆیشت حەیاو شەرمی لێ دەباری...

دووەم: دەتوانرێ ئاواشی بخوێندرێتەوە: ﴿عَلَى ٱسْتِحْيَآءٍ قَالَتْ ﴾ زۆر بەشەرم و ئەدەب وحەیاوە قسەی لەگەڵ موسا كردو وتی باوكم بانگت دەكات... لێردا گرنگی شەرم و شكۆ و حەیا بۆ ئافرەت باس دەكات كە ئاگاداری خۆی بێ قورسایی و سەنگینی خۆی لە دەست نەدات، قورسی و سەنگینی ئافرەتیش لە دوو شتا دەردەكەوێ.

یەكەم لە كاتی ڕۆیشتن بە ڕێگادا دەردەكەوێ ئافرەتێكی هەرزەو كاڵ فامە یان كەسێكی خاوەن كەسایەتی و قورسە، دوەمیان لە كاتی قسەكردندا ئافرەت لە قسەو گفتوگۆدا ئەگەر خاوەن شەرم بوو، مەبەست لە شەرمی ئافرەت ئەوە نییە دەمی تێكەڵ و پێكەڵ ببێ و قسەی بۆ نەكرێ و تەریق بێتەوە بەرامبەر بە پیاو، بەڵكو مەبەست لەوەیە قسەی هەرزەو نابەجێ و سوك نەكات كە پیاوی دڵ و دەروون نەخۆش یەكسەر وا بزانێ ئەم ئافرەتە بۆی سوتاوەو ئیتر بكەوێتە دوای و هەوڵی ئابڕوبردنی بداتا.. تەماشای ئەم كچە زیرە خاوەن حەیاو حورمەتە بكەن كاتێ بە موسای وت: باوكم بانگت دەكات، مەجالی موسای نەدا بڵێ باوكت منی بۆچییە، هەر خێرا خۆی هۆكاری بانگكردنەكەی بۆ باس كردو بە ڕوون وئاشكرا ئامانجی بانگكردنەكەی پێ ڕاگەیاند، كە بۆ سوپاسلێكردن

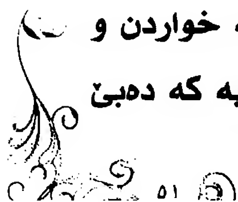

و پاداشتدانەوەی ئەو کارە مەردانەیەتی کە لەگەڵی کردون! ئەمەش لە پێناوی ئەوەی ئەم گفتوگۆیەی لەگەڵ ئەم کوڕە نەناسراوە درێژە نەکێشــی و لە پێویســتی دەرنەچێ‌و لەسەر کەسایەتی و حورمەتی نەکەوێ!.. بەڵێ کاتێ حەزرەتی موســا گەیشــتە لای ماڵی حەزرەتی شوعەیب و نانی خواردو پشوی داو زۆر بەگەرمی لەلایەن شوعەیب پێغەمبەرەوە پێشــوازی و سوپاســی لێ کرا ئیتر موســاش باس و بەســەرهاتی خۆی بۆ گێڕایــەوە خوای گــەورە دەفەرموێ: ﴿ فَلَمَّا جَآءَهُۥ وَقَصَّ عَلَيۡهِ ٱلۡقَصَصَ قَالَ لَا تَخَفۡۖ نَجَوۡتَ مِنَ ٱلۡقَوۡمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴾ القصص: ٢٥. واتە: کاتێك موســا گەیشــتە لای باوکی کچەکان، دوای حەوانەوە هەموو بەسەرهاتەکەی خۆی بۆ گێڕایەوە، باوکی کچەکان وتی: مەترســە تۆ ئیتر ڕزگارت بوو لەدەســت قەومی ســتەمکار.... بەڵێ کاتێ موســا پشــوی داو نانی خــواردو حەســایەوە. یەکێ لە کچــەکان بــە بێدەنگییەوە بانگــی باوکی کــردو پێی وت: ﴿ قَالَتۡ إِحۡدَىٰهُمَا يَٰٓأَبَتِ ٱسۡتَـٔۡجِرۡهُۖ إِنَّ خَيۡرَ مَنِ ٱسۡتَـٔۡجَرۡتَ ٱلۡقَوِيُّ ٱلۡأَمِينُ ورد ﴾ القصص: ٢٦. واتە: یەکێك لە کچەکان وتی: بابە بۆ بەکرێی ناگریت چونکە بە ڕاستی چاکترین کەسێك کە تۆ بیگریت بەکرێ ئەم پیاوە بەهێزو ئەمین و دەســتپاك و دەرون پاکەیە، باوکی فەرموی: کچی خــۆم بەچــی ئەزانی کە ئەم کــوڕە ﴿ ٱلۡقَوِيُّ ٱلۡأَمِينُ ﴾. وتی: باوکە گیــان بەوەدا ئەزانم کە بەهێزو بــە توانایە، چونکە بەردەکەی بە ئاسانی لابرد وە کە هاتین بەرەو ماڵەوە ئەو لە پێشمەوە ئەڕۆیشت

و پێــی وتم: ئەگەر ڕێگام هەڵەکــرد بەردوچکەیەك بەرەو ئەولایە فــڕی بدە کە دەبێ پێیدا بڕۆم، پێشــتریش کــە ماڵاتەکەی بۆ ئاو دایــن تەماشــای نەدەکردین، کــە کارەکەی تەواو کــرد خێرا لێمان دوورکەوتەوەو قســەی لەگەڵ نەکردین و زۆر بەشــەرم بوو، بەوەدا دەزانم کە کوڕێکی ئەمین و دەستپاك و دەرونپاکە و چاوپاکە.

بەڕێزان: مەبەســتی باســەکەمان لێرەدایە: ئەم کچە بەو هەموو حەیاو شــەرمەوە کە خوای پەروەردگار شاهیدی بۆ دەدات سەرنجی لاشە و لەش و ڕوخساری داو تەماشای ڕەوشت و ئەخلاقی بەرزی و توانای کارو کەسابەتی کردو دوای ئەوەی کە بەتەواوی دڵی چوە سەر موســاو بە کەسێکی شــیاوی زانی کە ببێتە هاوسەری ژیانی زۆر بە جوانی و بە شێوەیەکی پڕ حیکمەت بە باوکی گوت: ئەم کوڕەم بەدڵە، بەڵام ئەم قسەیەی کرد بە ناواخنی ئەوەی کە وتی: باوکە بیگرە بە شــوان بۆ مەڕومالاتەکەمان، ئێ خۆ ئاشکرایە شوانێك کە خۆی ماڵ و حاڵ و کەسوکارێکی لەو جێگایەدا نەبێ، دەبێ شەو و ڕۆژ لە ماڵی خاوەن ئاژەڵ بێ، دەی خۆ ناکرێ کوڕێکی ئاوا بە نامەحرەمی لەگەڵ کچی گەنجدا لە ماڵدا بێ، بۆیە باوکەکە یەکسەر لەم قسەیە گەیشت و لەکچەکەی و نیازی ناو دڵی تێگەیشــت، بەڵێ باوك دەبێ ئاوا لە هەست و ســۆزی کچەکەی تێ بگات، نابێ باوك هەر ئیشی حەماڵی بێت بۆ ماڵ ومناڵی و هەر کاســبیان بۆ بکات و عەلاگە خواردن و جلوبەرگیان بۆ بێنیتەوە، بەڵکو باوکی ڕاستەقینە ئەوەیە کە دەبێ

گوێ بۆ کچ و کوڕەکانی بگرێ ڕێز لە بۆچون و هەستت و نەست و خۆشەویستیان بگرێ، نەك بە ناوی غیرەت و پیاوەتییەوە هەر ئەوەندە کچەکەی وتی فلان کوڕ کوڕێکی باشە و بەڕێزە کچەکەی بکوژێ و بڵێ دیارە حەزت لێیەتی نەخێر ئەمە موسڵمانیەتی و پیاوەتی نییە، بەڵکو موسڵمانیەتی و خواناسی و مەردایەتی ئەوەیە: کچەکەت وا پەروەردە بکەی کە هێندە سەنگین و خاوەن کەسایەتی بەهێزو حەیاو حورمەت بێ هیچ لات و لەوێرێ نەتوانێ پڕ بە چاو سەیری بکات وە ئەوەندەش ئازادو ئازا پەروەردەت کردبێ کە توانای هەڵسەنگاندنی کەسی شیاوو چاکی هەبێ و بۆ خۆی بڕیاری هەڵبژاردنی هاوسەرو هاوژینی خۆی بدات و بە حەیاو حورمەتەوە ئاماژەی پێ بکا، بەڵێ کاتێ حەزرەتی شوعەیب لە دڵی کچەکەی گەیشت بێ دوو دڵی و سڵەمینەوە بە موسای گوت: ﴿ قَالَ إِنِّيٓ أُرِيدُ أَنۡ أُنكِحَكَ إِحۡدَى ٱبۡنَتَيَّ هَٰتَيۡنِ عَلَىٰٓ أَن تَأۡجُرَنِي ثَمَٰنِيَ حِجَجٖۖ فَإِنۡ أَتۡمَمۡتَ عَشۡرٗا فَمِنۡ عِندِكَۖ وَمَآ أُرِيدُ أَنۡ أَشُقَّ عَلَيۡكَۚ سَتَجِدُنِيٓ إِن شَآءَ ٱللَّهُ مِنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴾ القصص: ٢٧. واتە: باوکیان پێشنیاری کچەکەی پێ باش بوو ووتی: من پێم چاکە بتکەم بە کوڕی خۆم بەزاوای خۆم یەکێك لەم دوو کچەت لێ مارەبکەم بەمەرجێ ئەوەی هەشت ساڵ لای من کاربکەیت خۆ ئەگەر دەساڵیشت بردە سەر ئەوە چاکەی خۆتە منیش نامەوێت بێزارت بکەم و زۆرت بۆ بهێنم دەمبینیت ئەگەر خوابیەوێت لە چاکان دەبم... حەزرەتی موساش یەکسەر

قبوڵی کردو فەرموی: ﴿ قَالَ ذَٰلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ ۖ أَيَّمَا ٱلْأَجَلَيْنِ قَضَيْتُ فَلَا عُدْوَٰنَ عَلَيَّ ۖ وَٱللَّهُ عَلَىٰ مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴾. القصص: ٢٨. واتە: موسا فەرمووی: ئەم پەیمانە لە نێوان من و تۆدایە من پێی ڕازیم، بەڵام هەرکام لەو ماوانەم بۆ تەواو کرا، با ستەمم لێ نەکرێت و ئازاد بم. خوای گەورەش شایەت و ئاگایە بە وەی کە دەیڵێین و بڕیاری لەسەر دەدەین، ئێستا با چەند سەرنجێك لە سەر ئەم بەسەرهاتە قورئانییە وەربگرین:

١) شوعەیب پێغەمبەر سەلامی خوای لێ بێ: بۆ خۆی داوای لە موسا کرد یەکێ لە دوو کچەکەی بداتێ. بەڵام دیاری نەکرد کامیان. فەرموی: ﴿ إِحْدَى ٱبْنَتَيَّ ﴾. بۆچی دیاری نەکرد؟ بۆ ئەوەی موسا بۆ خۆی دڵی کامیانی گرتوە ئەومیان هەڵبژێرێ. نەوەك خۆشەویستی ئەم کچەکەی کە پێشنیارەکەی کرد، هەر لە لای کچەکەیەوە بێ و تاکلایەنە بێ و موسا حەزی پێ نەکات!! سەیری ئەم وردبینییە. وە پاشان حەزرەتی شوعەیب ئەوەش دیاری دەکات و ئەو وانە گەورە فێری باوکان دەکات کە: هیچ عەیب و نەنگیەکی تێدا نییە کە باوك چۆن خوازبینی بۆ کوڕ دەکات و دەچێتە داوای کچی خەڵك، ئاواش خوازبێنی کوڕێك بۆ کچە باش و حەیاو بەشەرمەکەی بکات و پێشنیاری ئەوەی بخاتە بەرچاو کە حەز دەکات بیکات بە کوڕی ماڵی و زاوای. بەڵام لێرەدا وا چاکە ئەوەش ڕوون بکەینەوە کە: (لێرەدا موسا کەسو کارو خزم و ئاسیاوێکی لە مەدیەن نییە. خۆ

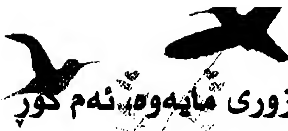
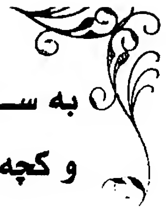

ئەگـەر كەسـی هەبوو چاكتـر وایە بە باوكی كوڕەكـە یان خزم و ناسیاوێكی بڵێ من دەمەوێ كچەكەم بدەم بە كوڕە باشەكەتان، یاخو لە ڕێی كەسـی سـێیەمەوە بە گوێیاندا بدات و ئەو كەسە بە ماڵی كوڕەكـە بڵێ بۆ ناچنە خوازبێنی كچی فلان كەس، بە ڕاسـتی ئەم كوڕ و كچە شیاوی یەكترن). بەڵێ كاتێ حەزرەتی شوعەیب كچەكەی پێشـكەش بە موسا كرد. یەكسەر ئەوەشی پێ وت كە خەمی ئەوەت نەبێ كە تۆ موڵك وسامان و كارو كەسابەتت لێرە نییە. وەرە لە ماڵی مندا كار بكە!.. ئەمجا حەزرەتی موساش ئەو كچەیانی هەڵبژارد كە هاتبوو بە شوێنیدا، هەرچەندە هەردوو كچەكە ڕێكوپێك بوون، بەڵام ئەمەیانی هەڵبژارد، چونكە ئەمەیانی هەڵسـەنگاند بوو، ئەویش بە وەی لە كاتی بانگكردنەكەیدا و قسـەكردنی لەگەڵ موسادا شەرم و حەیاو زیرەكی و وردبینی لە كچەكەدا بەدی كرد، ئەویش بەوەی كە ﴿ تَمْشِي عَلَى ٱسْتِحْيَآءٍ ﴾. بە شـەرم و ئەدەبەوە دەڕۆیشـت بەڕێگادا یـان وەكو وتمان دەشـتوانرێ وا بخوێنریتەوە كە: ﴿ عَلَى ٱسْتِحْيَآءٍ قَالَتْ ﴾. بە شـەرم و شـكۆوە قسـەی كرد. وە هەروەها كاتێ وتی: ﴿ إِنَّ أَبِي يَدْعُوكَ ﴾. باوكـم بانگت دەكات. نەیگوت وەرە بۆ ماڵی ئێمـە، ئەمەش بە مانای باوكم هەموو شـتێكی ئێمەو ئەو گەورەی ماڵـە. {لێـرەدا ئەو وانە گەورەیـەی فێری كچان كـرد كە ئەگەر: كچێـك بە كوڕێك موعجـەب بوو یان كوڕێك كچێكـی بە دڵ بوو، داوای خۆشەویستی لێ كرد، با كچەكە پێی بڵێ: وەرە بۆ لای باوكم

خۆ ماڵمان دەزانی، وەرە بە شـــەرعی خوا لە دەرگامان بدە، من خاوەن باوکم و ماڵ و حاڵم}. ئەمجا سـەرنج بدەن کچەکە نەیگوت: وەرە بۆ ماڵمــان بمێنەرەوەو مـــەڕۆرەوە. نەخێر بەڵکو فەرمووی: بۆ ئەوە وەرە بۆ لای باوکم ﴿لِيَجْزِيَكَ أَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا﴾. بۆ پاداشتی کاری ئاودانی مـــەڕو ماڵاتەکەمان. بەڵام لــە ماڵەوە دڵی ئەکەوێتە پەلە پەل کە نەکا ئەم کوڕە باشـــەی لە دەست بچێ، خێرا بە باوکی دەڵێ باوکە بیگرە بە کرێ. چونکە کە موســا هاتە ماڵیان زانی کە کوڕێکی غەریب و هەژارە و بێکەس وشەرمنە، لەوانەیە بە گونجاوی نەزانێ و هەرنەوێرێ باسی خوازبێنی بکات، بۆیە بۆ ئەوەی موســای لە دەست دەرنەچێ، خێرا بە باوکی گوت: باوکە گیان بە کرێی بگرە بۆ شوانی مەڕوماڵاتەکەمان و بۆ کاروباری ماڵمان و با لامان بمێنێتەوە، بەم شـێوەیە موساش بە وردی ئەم کچەی هەڵسەنگاند. {لێرەدا وەڵامێك بۆ ئەو کوڕو کچانە هەیە کە دەڵێن ئێمە پێویســتە لە زانکۆو پەیمانگا یان لە فەرمانگەیەکدا چەند ســاڵ و مانگ هاوڕێ بین و بە یەکەوە قسەبکەین و بگەڕێین و سەفەر بکەین، بۆ ئەوەی لە یەکتر بە باشی تێ بگەین و بزانین دەتوانین ببین بە هاســەری یەکتری}. نەخێر ئەو هەمــوو ماوەیەی ناوێ، ئەگەر کوڕ و کچ مەبەســتیان پاك بێ و بۆ هاوســەرگیری بێو دەستکەرمکردنەوە بە یەك نەبێ. وەکو موســا و کچەکەی شـوعەیب لە یەك دانیشــتن و چەند دێر قســە و یــەك تاقیکردنەوەدا بەتــەواوی بەرامبەرەکەی بۆ دەر دەکەوێ، بەڵێ بوون بە هاوســەری یەکتری و خۆشــترین ژیانیان

بە سەربرد ماوەی (١٠)ساڵ موسا لە ماڵی خەزوری مایەوە، ئەم کوڕ و کچە پاك و بەشەرمە، چونکە بە پاکی و بە هەڵسەنگاندن یەکیان هەڵبژارد لە ژیانی هاوسەریاندا زۆر بەختەوەربوون، نمونەیەك لە ژیانی بەختەوەریان لەم چەند خاڵەدا دەردەکەوێ:

١) موسا ماوەی (١٠) ساڵ لە ماڵی خەزوری مایەوە، وە هەستی بە بێزاری نەدەکرد. ئەوەندە لەگەڵ ماڵی خەزووری رێك بوو، ئەو هەموو دووری لە دایکی و براو خوشکی و قەوم و کەسی و نشتیمانی کە هەموو ساتێك لە یادی بوون و لێیان بێ هەواڵ بوو، بەڵام ماڵی خەزوری ئەوەندە بۆی باش بوون هەستی بە غەریبی نەدەکرد لە ناویاندا.

٢) کاتێ موسا وتی دەچمەوە بۆ میصر ژنەکەی نەیگوت چۆن لەگەڵت دێم بۆ غەریبی و دووری لە باوك و دایك و کەسوکارم، خوا ئەزانێ ئەیان بینمەوە یان نا، پاشان ئەی موسا تۆ بۆیە هاتوی بۆ ئێرەو وڵاتی خۆت بەجێ هێشتوە، چونکە کەسێکت لە دەست کوژراوە و ئێستاش بچیتەوە ئەت کوژنەوەو من سەرگەردان ئەبم، نەخێر ئەم ژنە هیچ کام لەم قسانەی نەکردو شوێن هاوسەرە دڵسۆزەکەی کەوت و خۆشی و ناخۆشی لەگەڵیدا قبووڵ بوو، بەڵام ئەمرۆ زۆر کچ و کوڕ دەبینی کە بە حساب بە خۆشەویستی بوونە هاوسەری یەکتری، کەچی کچەکە دەڵێ دەبێ کوڕەکە بێ بۆ لای ماڵی باوکم و دایك و باوك و شاری خۆی بەجێ بێڵی و ئەو بێت بۆ لای من، بەڵام موسا و هاوسەرەکەی ئەمەیان لەبەرچاو نەبوو.

١) پێغەمبەرێ خۆشەویستمان (ﷺ) فەرموویەتی: موسا و ژنەکەی ماوەی (١٠) ســاڵ، تەنها یەك پێســتی بەرانیان هەبووە کە لە سەری بخــەون!! کەچی ڕۆژێ لــە ڕۆژان ئاژاوەیەکی خێزانی وایان نەبووە کە شایانی باسکردن بێت.

بەڕێزان: قورئان کە ئەم باسانە و بەسەرهاتانەمان بۆ دەگێڕێتەوە، حیکایــەت و چیــرۆك نییە تەنها بۆ باســکردن بــێ بەڵکو، ئەمە بەرنامــەی ژیانمان بۆ دیاری دەکات و دەفەرموێ: ئەی کوڕ و کچی گەنج ئاوا بە هەڵســەنگاندن هاوســەری ژیانــت هەڵبژێرە، نەك بە وەی زنجیــری لە ملایە یــان ئوتومبێلێکی مۆدیل بەرزی پێیە، یان هانــدی موبایلەکــەی فلان جــۆرە!! یان کوڕ موعجیبــی کچێك بێ کە هەموو لەشــی کامــل بۆیاغە و کە بینیویەتــی مەلیکە جەمال بووە، کەچی کە دەبێتە هاوســەری و ماوەیەکی پێ دەچێ و ســورو سپیاوو میکیاژکاری نامێنێ، دێوو درنجێك دەبینێ! ئەمجا بەرچاوی دەکەوێ و بە شوێن کچێکی تردا دەگەڕێ!..هەر بۆیە ئیسلام حەرامی کردوە کچ بە ســەری ڕووتی و میکیاژکراوی و قۆڵ و قاچی ڕوتەوە لــە ماڵ بجێتــە دەرەوە، بۆ ئەوەی کوڕێك بەم دیکــۆرە تەزویرەی نەخەڵەتێ و ســەرەنجام خۆی ســەرگەردان نەبێ و کوڕێك دەستی نەبڕێ و پاشــان کە وەکو واقیعی جەســتەی خۆی بینی بەرچاوی بکەوێت.. ئەمە بەســەرهاتی موســا پێغەمبەر و هاوسەرگیریەکەی لەگەڵ کچی شوعەیب پێغەمبەر سەلامی خوایان لە سەر بێ کە بە

خۆشەویستی و بە پاکی بە یەك گەیشتن و ژیانێکی بەختەوەرو ئاسودەیان بە یەکەوە گوزەراند.

نمونەی دووەم: هاوسەرگیری خەدیجە لەگەڵ پێغەمبەری خوا (ﷺ):

کاتێ خاتوو خەدیجە دڵی چوە سەر حەزرەتی محمد (ﷺ) و لە دڵی خۆیدا بڕیاری هاوسەرگیری لەگەڵ دا، لەگەڵ ئەوەشدا کە هەموو خەڵکی مەککە و دەوروبەری پێیان دەوت (محمد أمین) ئەوەندە ئەمین و ئەمانەتپارێزو ڕاستگۆو دەستپاك و ڕەوشتبەرز بوو، کەچی خاتوو خەدیجە ویستی خۆی (محمد) هەڵسەنگێنێ و تاقی بکاتەوە، ئەوە بوو کە قافڵەی بازرگانیەکەی خۆی پێ سپاردو لەگەڵی ڕێك کەوت، لە بەرامبەر بڕێك پارەدا سەرقافڵەیی کاروانە بازرگانیەکەی بۆ بکات، مەبەستیش لەم کارەی تەنها تاقیکردنەوەی بوو دوای تەواوبونی بازرگانیەکەو گەڕانەوەیان، خاتوو خەدیجە لەو کەسەی پرسی کە کردبووی بە هاوڕێ و چاودێر بە سەر پێغەمبەرەوە (ﷺ)، وتی: محمەدت چۆن هاتە بەرچاو، ئەویش باسی هەموو ڕەفتارە جوان و بەرزەکانی پێغەمبەری خوای کرد وە ئافرەتێکی ڕاسپارد کە بە (محمد) بڵێ بۆچی ژن ناهێنێ، وە ئەم ئافرەتە پێی بڵێ ئەگەر حەز دەکەی ژن بێنی من هەوڵ دەدەم بەڵکو خەدیجە شووت پێ بکات، پێغەمبەری خواش (ﷺ) خاتوو خەدیجەی زۆر باش هەڵسەنگاندبوو، بۆیە زەواجیان کردو لەگەڵ ئەوەشدا کە خاتوو خەدیجە:

١)- لە تەمەندا (١٥) ساڵ لە پێغەمبەر (ﷺ) گەورەتر بوو.

٢)- خەدیجە بێوەژن بوو، پێشتر دوو جار ژیانی هاوسەری پێك هێنابوو، پێغەمبەری خوا کوڕ بوو!!

٣)- خەدیجە سەرمایەدار بوو، محمد (ﷺ) هەژار بوو....

بە هەموو پێوەرێك ئەم زەواجە سەرناگرێ، کەچی سەرکەوتووترین زەواج بوو، ئەوەتا:

١)- خەدیجە نەك هەر منەتی دەوڵەمەندی و خاوەن سامانی خۆی بەسەر پێغەمبەردا نەدەکرد، بەڵکو هەموو ماڵەکەی خۆی بە ئەوپەڕی خۆشەویستییەوە بەخشی بە هاوسەرەکەی و ئیسلام.

٢)- کە بوو بە پێغەمبەر، یەکەم کەس کە ئیمانی پێ هێنا، خاتوو خەدیجەی هاوسەری بوو، ورەی بەرزکردەوەو ڕۆژێ پێی وت: سوێند بە خوا خوای گەورە هەرگیز تۆ تووشی بەڵاو نەهامەتی ناکات، ئەگەر هەر ژنێکی تر بوایە دەیگوت ئای تازە تێداچوین، دانەنیشتی هەر چوویتە ئەو ئەشکەوتە، هەتا تووشی ئەو بەڵایە بویت! بەڵام خاتوو خەدیجە نەك هەر لۆمەو سەرزەنیشتی نەکرد، بەڵکو ئەوپەڕی پشتیوانی بۆ دەربڕی و موژدەی خێرو خۆشی پێ دەدا.

٣)- هەتا خاتوو خەدیجە وەفاتی نەکرد پێغەمبەری خوا (ﷺ) ژنی تری نەهێنا، هەر بیریشی لێ نەکردەوە، ڕۆژێ لە ڕۆژانی ژیانی هەر باسیشی نەکرد. ئەوەندەی خاتوو خەدیجە خۆش دەویست دوای (١٤) ساڵ لە وەفاتی، ڕۆژێکیان لە دەرگای ماڵی پێغەمبەر

(ﷺ) درا. پێغەمبەری خوا لەژوورەوە دانیشتبوو، کە گوێی لە دەنگی دەرگاکە بوو. لە جێگای خۆی ڕاپەڕی و فەرمووی: ئەو لە دەرگادانە دەڵێــی دەنگی پەنجەکانی خەدیجەیــە!! کە دەرگایان کردەوە (هالە) ی خوشــکی خەدیجە بوو. سەرنج بدەن: ئەوەندەی خەدیجە خۆش ویستوە، شێوازی دەنگی لە دەرگادانەکەی لە مێشکیا وا تۆ مارکراوە دوای (١٤) ساڵ لە مردنی هەر لە بیریەتی!! ئایا ئەم خۆشەویستییە لــە ســەرو خەیاڵەوە نییــە؟! ئایا قورئان و ئیســلام و پێغەمبەری چاوســاغی ئێمە دژی خۆشەویســتییە؟ نەخێر بەڵام خۆشەویستی حەقیقــی، نــەك دڵــداری و پێڕابــواردن.. نەك لە ڕێگای مســیجی موبایلەوە یەکترناســین و چەند ســاڵ بە موبایل قســە بە یەکەوە کــردن، بە دزی دایك و باوك و ماڵەوە!! وەعدو بەڵێن بە یەك دان، پاشان لە یەکتر وەڕسبوون و لێکدابڕان.....!!.

بەڵــێ ئیماندارانی بەڕێــز: لە ئەنجامی ئەو شــیکردنەوەی کە کردمان بۆ بابەتی خۆشەویســتی نێوان کوڕ و کچەکان، گەیشــتینە ئەو ئەنجامەی کە: لە ئیســلامدا کــوڕ و کچ بۆیان هەیە یەکتریان خۆش بوێ، بەڵام بەم مەرجانە:

١)- هەردوولایان بە باشی یەکتری ببینن.

٢)- یەکتری بە چاکی بناســن، ناســین بە مانای هەڵســەنگاندن، ئەویش بە وردبوونەوە لە ڕەفتارو کرداری و تەماشــاکردن، ئەوەی ئایا ئەخلاقی بەرزە یان نا، ئایا پەیوەندی لەگەڵ ئیسلام و دینداری

و خواناسی چۆنە؟ ئەم دوو شتەیان بە لاوە لە هەموو بوارەکانی تر گرنگتر بێ.

٣)- دوای هەڵسەنگاندن ئەمجا بە یەکەوە دابنیشن، بەلام بە ئامادەبوونی مەحرەمێك لەگەڵیان کە مەرج نییە لە ناو قسەکانیاندا ئامادە بێ، بەڵکو دەتوانێ لە دوورەوە چاودێریان بکات، ئەمەش تەنها بۆ پاراستنی حورمەت و کەسایەتی ئەو کوڕ و کچە کە ئەگەر بۆ یەك نەگونجان و تێگەیشتن لە نێوانیاندا درووست نەبوو، ئەوکاتە کەس نەتوانێ قسەیان بۆ هەڵببەستێ و بڵێ خوا ئەزانێ ئەم دوانە کە بە یەکەوە چوونە دەرەوە چیان وتوە. خۆ ئەگەر بکرێ ئەم دانیشتنە بە ئاگاداری دایك و باوکی هەردوولایان لە ماڵی باوکی کچەکە بکرێ زۆر باشترە بۆ ئەوەی ئەگەر نەگەیشتنە بڕیاری کۆتایی بۆ زەواج، بە نهێنی بمێنێتەوەو کەس پێی نەزانی و نەتوانێ تۆمەتیان بداتە پاڵ... بەڵێ پێویستە ئەو کوڕوکچە بە یەکەوە دابنیشن و قسەو گفتوگۆی تەواو لە بارەی ژیانی داهاتوی هاوسەریانەوە بکەن، بەلام بە مەرجێ بە ئەوپەڕی ڕاستگۆیی و ڕاشکاوییەوە قسە بکەن و دووربن لە وەی کە سۆزو خۆشەویستی زاڵ بێ بە سەریانداو کوڕ هەر بۆ ئەوەی کچەکەی لە دەست نەچێ. ئەگەر چی بە هەزار حاڵ بتوانێ دوو ژوور بە کرێ بگرێ. کەچی بڵێ کام خانوەت بە دڵە ئەوەت بۆ دەکڕم!! کچیش بە هەمان شێوە بە ڕاستگۆییەوە وەلامی کوڕەکە بداتەوەو تەنانەت لە دوا بینیندا

زۆر خـــۆی بپارێزێ لەمیکیاژ و دەموچـــاوی تەزویرکراو بۆ ئەوەی ڕووڕوخســاری حەقیقی خـــۆی ببینێ. وە مـــەرج و داواکاریەکانی لەمسەرەوە بخاتە ڕوو.

٤)- ئەگـــەر گەیشـــتنە قەناعەتی تەواو کە بۆ یـــەك گونجاون و ئەگـــەر خوا پشـــت و پەنایان بـــێ دەتوانن ژیانێکـــی بەختەوەر بە یەکەوە بەســـەر بەرن، ئەو کاتە کاتی خوازبێنی دیاری بکرێ و بە ڕێـــزەوە کچەکـــە داوا بکـــرێ و مارە بکرێ پێغەمبـــەری خوا (ﷺ) فەرمویەتی: [لَمْ یُرَ لِلْمُتَحابَّیْنِ مِثْلَ التَزوجِ]. أخْرَجَهُ الحاکِمْ.

جا سەرنـج بدەن لە وشەی [لِلْمُتَحابَّیْنِ] یدا دان نانە بە خۆشەویستی نێـــوان کوڕ و کچدا. بەڵام بەو مەرجەی بە ڕاســـتی خۆشەویســـتی بێ، خۆشەویســـتی ڕاســـتەقینەش ئەوەیە کە بە [زەواج] کۆتایی پێ بێو دووربێ لە کاتبەسەربردن و دەستپێگەرمکردنەوە. لە کۆتاییدا پرســـیارێك دەکـــرێو دەگوترێ: ئەگەر کوڕ و کچێـــك یەکتریان بە دڵ بوو، بەڵام جارێ بە هۆی خوێندن یان بە هۆی دەســـتکورتی و هـــەژاری یان بێخانویی یان هەر هۆیەکی ترەوە، نەیان توانی بچنە ژیانی هاوســـەریەوە، وە لەوەش دەترســـان کە ناچار بکرێن بە وەی کە کچەکە شـــوو بە کوڕێکی تر بکات، یان کوڕەکە کچێکی تر بێنێ و بۆ یەکتر نەبن.. ئا لەم کاتەدا دوای هەڵسەنگاندنی تەواو دروستە کوڕەکـــە بە کچەکـــە بڵێ یان بـــە پێچەوانەوە کچەکـــە بە کوڕەکە بڵـــێ: من تۆم بە دڵە لـــە ڕوی ئەخلاق و دین و جوانی و ئەدەب و

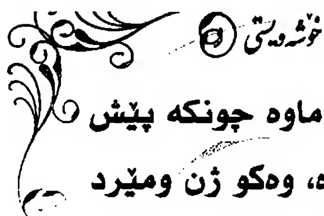
ڕەوشتبەرزیەوە، بەڵام کە ناتوانین ئەمڕۆ لەبەر فلان هۆکار بچینە خانەی هاوسەریەوە، وەرە با بڕیار بدەین ئەگەر ویستی خوای لەسەر بێ بۆ یەکتری بین، هیچمان ژیانی هاوسەری لەگەڵ کەسی تر قبوڵ نەکەین، بەڵام هەتا ئەو بەربەستەی بەردەممان لادەچێ بۆ نمونە: خۆیندنەکەمان تەواوی دەکەین یان دەتوانم خانویەکی بچکۆلە دروست بکەم یان شتێ پارە پێکەوە بنێم بۆ ئەوەی کە هاتمە خوازبێنیت شتێکم بە دەستەوەبێ کە شەرمەزاری بەردەم ماڵی باوکت نەبم.. بەڵێ هەتا ئەوکاتە نابێ ئێمە هیچ پەیوەندیەکی تەلەفۆنی دەنگی یان نامەناردنمان لە نێواندا هەبێ وە بە هیچ جۆرێك نابێ بەیەکەوە بچینەوە دەرەوە. یان وێنەمان لای یەکتر بێت، مەگەر لە ڕێگای کەسێکی ئەمین وجێگای متمانەوە هەواڵی ساغ و سەلامەتی یەکتری بزانین، هەروەکو ئەو بەسەرهاتەی مامۆستای بانگخواز (عمرو خالید) کە لە نامیلکەی (خۆشەویستی)دا باسی دەکات و دەڵێ: (من هاوڕێیەکەم هەیە کچێکی زۆر بە دڵ بوو، زۆری خۆش دەویست، ئەم کوڕە زۆر ڕەوشتبەرزو دینداربوو بە کچەکەی گوت: من تۆم زۆر خۆش دەوێت و ناتوانم دەستبەردارت بم، بەڵام من تاوەکو خوێندنی زانکۆ تەواو نەکەم ناتوانم بتخوازم، بۆیە لەبەر خۆشەویستیم بۆ تۆ، خوا یار بێ دوای تەواوکردنی خوێندنەکەم دێمە خوازبێنیت و ژیانی هاوسەری پێك دێنین، چونکە هەست دەکەم بۆ یەك گونجاوین، بەڵام بۆ ئەوەی خۆشەویستیەکی پاك و

بێگەردو ڕاستەقینە بێ، بڕیارم داوە بە تەواوی پەیوەندیت لەگەڵدا بپچڕێنم، ئەگەر خوا ویستی لەسەر بێ لە ماڵی خۆماندا یەکتری دەبینینەوە... بەڵێ هەردوو لایان ڕازی بوون و ئەو چەند ساڵەی زانکۆ تەلەفۆنیك یا نامەیەکی مۆبایل.. چونە دەرەوە.. گەڕانێك لە نێونیاندا ڕووی نەدا.. خوای گەورە یارمەتی داو کوڕەکە زانکۆی تەواو کردو بە حورمەت و ڕێزەوە کەسوکاری خۆی نارده لای باوکی کچە و ئەوانیش قبوڵیان کرد بە کوڕی خۆیان و مارەی کردو ئێستا خاوەنی (٥) منداڵەو ئەپەڕی ژیانیان خۆشە... مامۆستا عمروخالید دەفەرموێ: ئەو کوڕەی هاوڕێم وتی: ئێستاش خۆشەویستی ئەو کاتە کە لە دڵمان هەڵمان گرتبوو، کە وەکو ئاگر لە ناخماندا بۆ یەك دەسوتاین، بەڵام نەمان هێشت ئەو خۆشەویستییە پاکە بە وشەیەکی ناشەرعی نێوانمان لیخن بێ، ئەو خۆشەویستییەی ئەوکاتە کە لە دڵماندا هەڵمان گرتبوو دوای (٥) منداڵ هەر تازەو گەرم و گوڕە!..)

لەملاشەوە: گەنجانێك هەن کە دەڵێن: من خۆشەویستیم لەگەڵ ئەو کچە زۆر پاکە.. پەنجەم بەر پەنجەی نەکەوتووە.. خیانەتەم لێ نەکردوە، بەڵام لەولاوە شەوو ڕۆژ وا بە موبایل قسەی لەگەڵ دەکات، یان نامەی بۆ دەنێرێ، یان لە فەیسبوکدا هاوڕێیەتی، ئەمەش خۆشەویستیەکی پاك و بێگەرد نییە، چونکە کاتێکیش کە بە حەلاڵی بە یەك دەگەن دوای ماوەیەکی کەم هەست دەکەن ئەو خۆشەویستیەی نێوانیان نەماوە، چونکە پێش ماوەیەکی کەم

هەست دەکەن ئەو خۆشەویستیەی نێوانیان نەماوە چونکە پێش هاوسەرگیری ئەوەندەیان قسە بەیەکەوە کردوە، وەکو ژن ومێرد بووبن بە یەکەوە وا بوون، ئیتر ساردبوونەوە ڕوودەدات، هەر بۆیە دەبینی چەندین کوڕوکچ دوای چەند ساڵ پەیوەندی خۆشەویستی لە نێوانیاندا کاتێ کە بەیەك دەگەن و زەواج دەکەن دوای چەند مانگێك یان ساڵێك لە یەکتری دەکەونە تەقەو تەڵاق و ئەو دوو خۆشەویستەی کە بۆ یەکتری دەسوتان ئێستا لەداخی یەکتر خۆ دەسوتێنن!!.

سەرچاوەکان:

١- تەفسیری ئاسان. م. بورهان محمد أمین.

٢- المستفاد من قصص القرآن. د.عبدالکریم زیدان. ج ١، ص ٣٠٧.

٣- ژیانی پێغەمبەران. حاجی کاروان. ل ٢٠٧.

٤- نامیلکەی خۆشەویستی. عمروخالید. ل ٤٧.

٥- ڕۆژنامەی یەکگرتوو، ژ ٩٠٤ بابەتێکی م. کەمال ئەمین گوڵپی لە سەر خۆشەویستی.

٦- ڕوژنامەی یەکگرتوو، ژ ٩١١، ل ٩ . باسی ئەڵقەی هاوسەریەتی.

وانەی سێیەم

خۆشەویستی و ڕۆژی خۆشەویستی «ڤالانتاین»

الحمدلله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وعلى اله وصحبه أجمعين

ئیماندارانی بەڕێز کوڕ و کچە لاوەکانی میللەتە موسڵمانەکەم، ئێمە ئەمڕۆ کەوتوینەتە ڕۆژگارێکەوە، وە جیهان بە گشتی کەوتۆتە بارودۆخێکەوە کە لە زۆربەی شوێنەکانی سەرزەوی لە جیاتی ئاشتی و تەبایی شەڕو ناکۆکی و جەنگ و بۆنی خوێن و باروت هەیە، بارودۆخێکە ئەخلاق و ڕەوشتە جوانەکان، وشە ناسك و پاکەکان کە وەکو پەڕەی گوڵ دەشێوێندرێن و ناشیرین دەکرێن و بەرگێکی نامۆ بەخۆیان لەبەر دەکرێ کە لە بەرکردنی ئەو بەرگە نامۆیە پێی هەناسەی لێ دەبڕێ و لەناوی دەبات، ئەمڕۆ لە ڕۆژگارێکداین کە ناوی پیرۆزی پێغەمبەران و چاکان و پاکان بۆ ڕێنمایی کۆمەڵگا بەکار ناهێنرێ و لە شوێنیدا ناو (قەشەیەك) یان مولحیدێکی ئیباحی دەکرێتە ویردو باسی سەرزارو زمانان، بە تایبەتی چینی گەنج و لاوەکان.

ئەم شاعیرە بەحەق ڕاستی وتوە کە دەڵێ:

ئەم سەدەیە

سەدەی مەرگی ئینسانیەتە.

سەدەی خوێن و تەقینەوەو

هەڵواسین و دارو پەتە.

سینگی دنیا

وا لە چاکە داچۆڕاوە

هەموو کۆڵانی شارێکی

هەموو بن بەردو دارێکی

بە خوێنی ئینسان نەخشاوە.

ئێستا وەرە

ئازایەتی، وەفا، پیاوەتی

ناویان بێنە، باسی سەرە.

بێز لە بەفری کوێستان دەکری.

بێزوو لە ئاوی زێراب و میزکەرە!.

ناوهێنانی:

عیسا، موسا، یان محمد

نارەوایە.

ئەم سەدەیە نیازی پیسەو

خوا دەزانی

چی لە دڵی ڕەشیدایە.

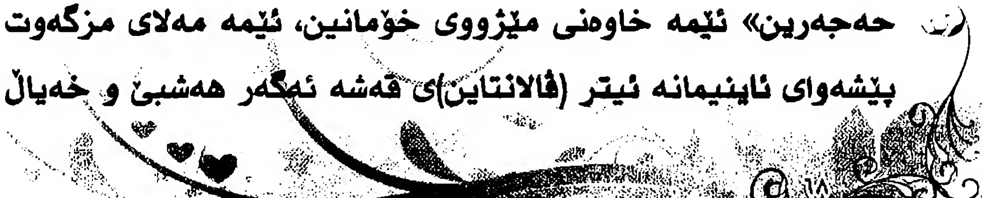

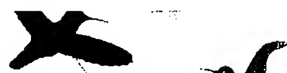

شعری: نادری نادر پور، وەرگێڕانی بە دەستکاریەوە لە فارسییەوە: مستەفای سەعید مینە

بەڵێ بەڕێـــزان: ئەمڕۆ کەوتوینەتە زەمانێکەوە غەش لە هەموو شتێکدا دەکرێ، غەش و تەزویر لە خۆراك و قووتی ڕۆژانەی خەڵك، لــە کڕین و فرۆشـــتن و معامەلــەدا، لە سیاســەت و بەڕێوەبردنی کاروباری وڵاتدا، یەکێکی تریش لەو بوارانەی کە غەشی تێدا دەکرێ باســی (عەشق و خۆشەویســتی)یە کە بە داخەوە ئەو وشە پیرۆزو پڕماناو ناســکە. تەزویر دەکرێ... ڕۆژی (١٤/ ٢) ناو دەنرێ بە ڕۆژی عاشــقان، ڕۆژی خۆشەویســتی کە کراوە بە ڕۆژێکــی جیهان، بەڵام ئــەوەی کە زۆرتر لە هەمــوو گەل و میللەتــان بایەخی پێ دەدات گەلــی کوردە! چەند ڕۆژو هەفتــە پێش هاتنی، ڕیکلامی بۆ دەکرێ و هۆڵــی بۆ ئامادە دەکــرێ و گۆرانیبێژی بۆ بە کرێ دەگیرێ، ئەم ڕۆژی خۆشەویســتییە کە (١٤/ ٢) ناویان ناوە ڕۆژی «ڤالانتاین» کە بەڕاستی ئەم وشەیە لەگەڵ ئێمەی موسڵماندا ناگونجێ چونکە:

١)- ئێمە شایەتمانمان هێناوەو وتومانە: [أَشْهَدُ أن لا إله إلاّ الله وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ الله] ئەگەر بە حەق ئماندارى، دەبێ لەسەر ئەو شەریعەتە ژیان بەســەر ببەی، ئێمەی موســڵمان خاوەنی قورئان و «بوخاری و موســلیم»ین، ئێمــە شــوێنکەوتەی «شــافیعی و نــەوەوی و إبن حەجەرین» ئێمە خاوەنی مێژووی خۆمانین، ئێمە مەلای مزگەوت پێشەوای ئاینیمانە ئیتر (ڤالانتاین)ی قەشە ئەگەر هەشبێ و خەیاڵ

نەبێ چی پەیوەندیەکی بە ئێمەوە هەیە؟!! ئەمە خۆســوککردنی موســڵمانە، بزانە تا ئێستا مەســیحی و جولەکەیەکت بینیوە یادی مەلایەکی موسڵمان بکاتەوە؟! دروشمێکی ئیسلامی زیندوو بکاتەوە؟ ئایا ئەوان بە هەموو شێوەیەك پابەندی بە دینی خۆیانەوە ناکەن؟! بەڵام موســڵمان کەیادی ڤالانتاین دەکاتەوە، نە لە موسڵمانیەتەکەی خــۆی حاڵی دەبێت وحاڵــی بووە، نــە گاور وجولەکەش بە مەندە لای خۆیان قبوڵیانە، بەم شــێوەیە لە هەردوولا دەبێو بە تەعبیری قورئانی. ﴿خَسِرَ ٱلدُّنۡيَا وَٱلۡأٓخِرَةَۚ ذَٰلِكَ هُوَ ٱلۡخُسۡرَانُ ٱلۡمُبِينُ﴾.

٢)- ئــەم دانانــی ڕۆژی (٢/١٤) بە ڕۆژی خۆشەویســتی، بۆیە لای ئێمەی موســڵمان بێ ئیعتبارە. چونکە گاڵتەکردنە بە خۆشەویستی، چونکە بچوککردنەوەی خۆشەویستییە، چۆن؟! سەرەتا دەبێ بزانین کە مرۆڤ هەر تەنها بریتی نیە لە خۆشەویستی، بەڵکو مرۆڤ (ژن بێ یان پیاو) پێك هاتووە لە لاشــە، لە عەقڵ و ژیری و لە ســۆزو بەزەیــی لەگەڵ عاتیفە و ســۆز، عاتیفە و ســۆزیش چەند بەشــی هەیە، تورەبوون هەر لە عاتیفەو ســۆزەوە بۆ شتێك دروست دەبێ، ئەم غەم و پەژارە هەر عەتف و ســۆزە، خۆشەویستی هەر بەشێکە لە عەتف وســۆز... کەواتە: ئەگەر کەســێك بڵێ مرۆڤ بەس تەنها خۆشەویستییە ئەی لاشەکەی؟ ئەی عەقڵ و ژیریەکەی؟! ئەی سۆزو بەزەییەکــەی؟ ئــەی ئەمانە چی لێ دەکەی؟ ئایــا مرۆڤ هەرتەنها خۆشەویستییە؟ نەخێر.

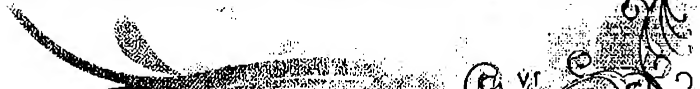
ئەی بچووککردنەوەی خۆشەویستی نییە کە دەبێ خۆشەویستی هەر لەنێوان ڕەگەزی نێرومێ دا بێ، ئەی ئەوە بچووککردنەوەی خۆشەویستی نییە کە دەبێ خۆشەویستی هەر لە نێوان کوڕ و کچێکی نامەحرەمدا بێ؟! ئەی باشە (خۆشەویستی دایك، خوشك، ئەی خۆشەویستی نەوەو مناڵ، ئەی خۆشەویستی هاوسەری حەلاڵی خۆت؟!) ئەمانە هەمووی لادەبرێن تەنها خۆشەویستی یەعنی ئەوەی کوڕێك وکچێك یەکتریان خۆش بوێ... پاشان بچوکترکردنەوەی خۆشەویستییەکەی نێوانیان، یەعنی هەوەسبازی.. دەسبازی.. فیکە فیك وموبایل و نامە ناردن و بەیەکەوە گەڕان و گوڵێکی سورو بەیەکەوە ڕابواردن، ئەمجا ئەگەر یەکتریان بە دڵ بوو دەبنە ژن و مێرد، ئەگەر بە دڵی نەبوو پەیوەندیەکە دەپچڕێنێ و لەگەڵ کەسێکی تردا دەیبەستێ، پاشان سوککردن و بچووککردنەوەی خۆشەویستی لەوەش زیاتر بۆ یەك ڕۆژی ساڵ کە چواردەی دووە!.. لەوەش سوکترکردن و بچوکترکردنەوەی خۆشەویستی ئەوەیە کە ئەم ڕۆژی (٢/١٤) لەسەر بنەمای کۆمەڵێ شت دروست کراوە کە پەیوەندی بە خۆشەویستییەوە نییەو زۆربەی هەرە زۆری ئەوانەی باسی دەکەنو گوڵی سوور پێشکەش دەکەن نازانن لەچییەوە هاتووە!.. بەڵام با بێنین ئەم (٢/١٤) و ئەم قەشە ڤالانتاینە بناسین... (٧٠٠) ساڵ پێش زاین دەوڵەتی ڕۆمی هەموو ساڵێ لە (٢/١٥)دا عادەت و باوێکی زۆر سەیرو غەریبیان هەبوو، ئەویش ئەوەبوو: یادی دامەزراندنی

دەوڵەتی ڕۆمیان دەکردەوە کە گوایە دەوڵاتی ڕۆمی لە سـەر دەستی دوو منداڵ دروستکراوەو ئەو دەوڵەتە گەورە لەو دوو منداڵەوە دروست بــووە کە کاتی خۆی باوکو دایکیان مردوون و پاشــان گورگێك کە نــاوی (لۆڤیا)یە واتە: دەڵە گــورگ لەو ناوە بووەو منداڵەکانی لەگەڵ بەچکەکانی بەخێو کردوەو گەورەی کردوون و پاشان ئەو دوو منداڵە دەوڵەتی ڕۆمیان دامەزراندوە. جا هاتوون ڕۆژی (٢/١٥) یان هەڵبژارد، چونکــە ڕۆژی پیتاندنــی ڕووەکەکانە، ئەم ڕۆژەیــان دیاری کرد بۆ یــادی ئەو دوو منداڵــە، دەهاتن دوو گەنجی کوڕیــان دێناو ڕووتیان دەکردنەوە، پاشــان لە مەیدانی شاردا ســەگێکو بزنێکیان دێنا کە لە لای ڕۆمیەکان ســەگ واتە: ڕەمزی خوای پاکیەتی و بێگەردی وە بزنیش واتە: خوای پیتو بەرەکەت، ئەمجا خوێنی سەگو بزنەکەیان دێناو بەسەر سەری ئەو دوو کوڕە گەنجەیاندا دەکردو پاشان ئاوا بە ڕووتی بە ناو بازاڕدا دەیان گێڕان وە لەملاولای شەقامەکەوە خەڵکی وەســتابوونو بە ســەرە دەهاتنو خۆیان لە لاشەی ئەم دوو گەنجە هەڵدەسوو وە داوایان دەکرد بەڵکو هەندێ لەو خوێنەی لاشەیان کە هی (سەگ و بزنەکە)بوو بەریان بکەوێ بە زۆری ئەو کەسانەش وایان دەکــرد کە حەزیان دەکرد منداڵیــان ببێ!! یان نەخۆش بوون بەڵکو چاك ببنەوە!! یان دەســتکورت بوون بەڵکو ڕزقو ڕۆزیان بۆ فراوان ببێ!! بەڵێ مرۆڤ عەودالّی پەروەردگاریەتی جا ئەگەر خوای حەقی نەدۆزیەوە لە ڕێگەی وەحیو پەیامی پێغەمبەرانەوە، ئەوە ســەگو

بــزن دەكات بە خوای خــۆی، چاوەڕێی خێر و بەرەكەتو منالی لێ دەكاتو داوای شیفای نەخۆشی لێ دەكات!! بۆیە گەورەترین خەلاتی خوا بۆ ئێمەی موســلمانو گەورەترین قەدرو حورمەتی مرۆڤ ئەم ئیسلامەیە كە مرۆڤی ئاشنا كرد بە خوای تاكو تەنهاو هەموو ئەم ڕەزیلــیو عەقــلّ دۆگمابوونەی كە چاوەڕێی خێرو خۆشــیو ڕزقو شــیفاو بوونی منالە لە بتو بتخانەو خوێنی ســەگو بزنو مشكو پشیلەوە دورخستەوەو مرۆڤایەتی لێ ڕزگار كرد!. بەلێ موسلمانانی بەڕێز: ئەم دابو دەســتورەی كە باســمان كرد لە دەولەتی ڕۆمیدا كە لە (٢/١٥)دا ئەنجامیان دەدا مایەوەو هەموو ســالێك ئەمە ئەنجام دەدرا، ئەمە لە سالی (٧٠٠)ی پێش زاینەوە مایەوە تاوەكو سالی (٢٧٠) ی زاینــی هەر بەردەوام بوو واتە: ماوەی (٩٧٠) ســالّ بەردەوام بوو، ئەمجا لە ســالی (٢٧٠)ی زاینیدا (٢/١٥) گۆڕا بۆ (٢/١٤) بۆچی؟! بۆچی ئــەم ڕۆژەی فــەرق كرد؟! لە ســالی (٢٧٠)ی زاینیدا پاشــای ڕوومی ئیمپراتۆر (كلۆدیۆس) كە بتپەرســت بوو وە دژی مەســیحیەت بوو تووشــی شــەڕ هات لەگەلّ دوژمنانی ڕۆم، بۆیە بڕیاری دا كە نابێت كــەس ژن بخوازێــتو ژن بهێنــی، چونكە لە كاتــی جەنگدا ئەگەر گەنــج ژنو منالــی هەبێ ئەوا دلی هەر لای ئــەوان دەبێت و خۆی بەخت ناكات و لە جەنگدا فیداكاریو گیانبەختكردویی ناكاتو هەر دلــی لای ژنو منالەكەی دەبێت، لێرەوە باســی (ڤالانتاین) دروســت دەبێت.. ڤالانتاین كێیە؟! ناوی كابرایەكی قەشەی مەسیحییە كە لە

کتێبەکاندا ناوی (١٣) قەشـــەی ڤالانتایـــن هەیە، واتە: ڤالانتاین هەر لە ســەر ناوی یەك قەشــە ســاغ نەبۆتەوە، بەڵام (٣) ڤالانتاین ناوو بەسەرهاتیان ئاوا هاتووە:

بەســـەرهاتی یەکەم: ڤالانتاین قەشــە بانگەشەی دینی مەسیحی دەکــرد، ئیمپراتۆر (کلۆدیۆس)ی بتپەرســتی بانگــی کردو داوای لێ کرد کە وازبێنێ لە بانگەشــە بۆ مەسیحیەت، ئەویش وازی نەهێنا، ئیمپراتۆر قەشــە ڤالانتاینی خستە سجنەوە، لە زینداندا دەرگاوانی زیندانەکە سەیری کرد ئەم قەشەیە هەر خەریکی دوعاو پاڕانەوەیە، لــە بەرخوا چوە لای‌و وتی: مــن کچێکم هەیە (نابینا)یەو چاوی لە دەســـت داوە، ئەگەر دوعای بۆ بکەی، بەڵکــو چاك بێتەوە، ئەویش وتی: کچەکە بێنن دەستی بە چاویدا هێناو خوای گەورە شیفای دا، پاشـــان بە یەکەوە دەمانەوە، قەشە ڤالانتاین دەستی لەگەڵ کچەکە تێکەڵ کردو ئیمپراتۆر لە (٢/١٤)دا، سەری بڕی، ئەو کاتە سەرپەڕاندن لە جیاتی سێدارەی ئێستا بووە.

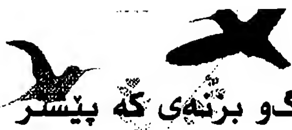
بەســـەرهاتی دووەم: ڤالانتاینی قەشــە بانگــی خەڵکی کردوە کە وەرن دەســـت لەوە هەڵگرن کە بە حەرامی کوڕ و کچ بەیەك بگەن، بەڵکو وەرن ببنە مەســـیحی‌و پاشان من لە یەکتریتان مارە دەکەم‌و بە حەڵاڵی بە یەك بگەن، ئیمپراتۆری ڕۆمی لەسەر ئەمە لە (٢/١٤)دا سەری پەڕاند، دواتر کە دەسەڵاتی ئمپراتۆر کز بوو وە مەسیحەکان زۆر بوون‌و دەسەڵاتیان گرتە دەست، بۆ ڕێزلێنان لە قەشە ڤالانتاین

-کە لە پێناوی مەسیحیەتدا تێداچووە، (٢/١٤)یان کردە یادی ڤالانتاین ئەمـــەش جارێکی تر بـــەرەو کاڵبونـــەوە دەچوو، تاوەکو لە ســـاڵی (٤٩٦)ی زاینیـــدا لـــە هەندێ لە لادێکانی ئەوروپـــا عادەتو باوێکیان هەبوو ســـاڵانە لە (٢/١٥)دا، کـــە ڕۆژی پیتاندنی ڕووەکەکانە، دەهاتن هەرچـــی کوڕی ئەو گوندو دێیەیە ناونووســـیان دەکردو وە هەرچی کچی ئەو گوندو دێیەشـــە، ئەوانیـــش هەموو ناونوس دەکران، ناوی کوڕەکانیان دەکردە تورەکەیەکەوەو ناوی کچەکانیش لە تورەکەیەکی تردا، ئەمجا کەســـێك دەســـتی دەکرد بە هەردوو تورەکەکەداو ناوی کوڕێـــكو کچێکی دەردێنـــاو ئەم دوانە دەبوون بە هاوڕێو عاشـــقو خۆشەویســـتی یەکتری تا ماوەی ساڵێك.{بە زاراوەی ئەمڕۆ ژمارەی کاتـــی یەکتربوون!!}. دوای ســـاڵەکە لـــە (٢/١٥)دا ناویان دەخرایەوە تورەکەکەوەو ئیتر بەر کەســـێکی تر دەکەوتو بە لاشیانەوە شتێکی زۆر ئاسایی بوو... ئێستا لە ئەوروپاو خۆرئاوا بەگشتی (بۆی فرێندو گێرڵ فرێنـــد) هەیەو هەر ئەوەی ئەو کاتەیـــەو زیندووکراوەتەوە، تا لە یەك بێتاقەت دەبن هاوڕێیەتیو پاشـــان کە ئارەزویان لەیەك نەمـــا لە یەکتری جیادەبنەوە، ئێســـتاش لە ئەوروپاو ئەمریکا ژنو پیاوێـــك بڕیـــار دەدەن بە یەکـــەوە بژین، ئەمیان دۆشـــەکێ دێنێو ئەویان پشـــتیەك ئەو شـــەش قاپی قوڵ، ئەمیان شەش قاپی بەلەم، ئەم دوو کەوچك ئەم دووجنگاڵ، بەم شـــێوە ســـوکە ماڵێك پێکەوە دەنێنو لە شوقەیەکدا بە یەکەوە دەژینو بە هەردووکیان کرێیەکەی

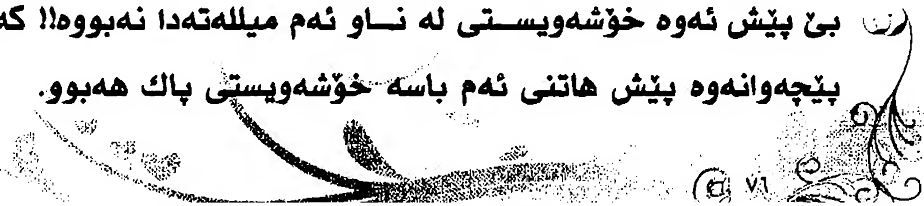
دەدەن، هەروەختێکیش حەزیان لە یەك نەما ئەم سەرینەکەی خۆی هەڵدەگرێو ئەویشیان دۆشەکەکەی خۆی. ئەو قاپی شلەکەو ئەو قاپی برنجەکەو بەم شێوەیە لە یەکتر جیا دەبنەوەو ژنەکە دەچێت بۆ لای پیاوێکی ترو پیاوەکەش دەبێتە هاوڕێی ژنێکی تر!! بۆیە ئێستا دوای قەیرانی ئابوری ئەمریکا گەورەترین موشکیلەو گرفتیان لێکهەڵوەشانی خێزانە! بەڵێ ئەوەی باسمان کرد لە دابو عادەتی سالأنەی ئەو گوندانەی ئەوروپا بەم شێوەیە مایەوە تاوەکو (قەشە جیلا سێوس) وتی: بە ڕاستی ئەمە دەستورو دابێکی ناشیرینەو کۆمەڵگە هەڵدەوەشێنی، وەرن با بە دینی مەسیحی لە یەکیان مارە بکەینو سالأنە لە جیاتی (٢/١٥). با لە ڕۆژی (٢/١٤) دا. بە یادی ڤالانتاین لە یەکیان مارە بکەین... بە مانایەکی تر: لە مەسیحیەتدا ئەم یادی (٢/١٤)ی قەشە ڤالانتاین بۆ چارەسەری بەڕەڵایی‌و بەدڕەوشتی بوو! نەك بۆ دروستکردنەوەی پەیوەندی ناشەرعی، بەناوی خۆشەویستیەوە، لە ساڵی (١٩٦٩)ی زاینیدا کەنیسە مەسیحەکان، کە سەردەمی (پاپا پۆڵسی شەشەم) بوو ئەم ڕۆژی (٢/١٤)ی کردە پشووی ڕەسمی، کەنیسە وەکو ڕێزگرتن لە ڕوحی (ڤالانتاین)ی قەشە کە لە پێناوی مەسیحیەتدا سەربڕدراوە واتە: ڕۆژێکی ئاینی مەسیحی بوو، دواتر ئەم پشووەش هەڵوەشێنرایەوە.. لێرەوە (ڤالانتاین)ی قەشە کرا بە مەبەستێك بۆ چەند شتێكو ناونرا ڕۆژی عاشقانی جیهان، یان ڕۆژی خۆشەویستی وە جلی سورو

گوڵی سور کرا هێمای (بەناوی ئەو خوێنی سەگو بڕنەی کە پێشتر باسمان کرد). واتە: ئەم گوڵە سورە ڕەمزی پاکیو بێگەردیو پیتو بەرەکەتی نێوان ئەو دوو کەسەیەو مەبەستو ئاواتەکەیان دێتەدیو بۆ یەک دەبن ئەمەش کوفرو شیرکێکی صەریحە -نعوذ بالله-.

بەڕێزان: ئەگەر یەکێ بپرسێ: باشە بۆچی ڤالانتاین ئاوا بوو بە ڕۆژێکی جیهانیو بەم شێوەیە گەورە کرا؟! لە وەڵامدا دەڵێین بۆ چەند مەبەستێك:

یەکەم: مەبەستی بازرگانی چەندین شەریکاتو کۆمپانیا بە ملیارەها دۆلاریان دەست دەکەوێ، لەو ڕۆژدا لەڕێگەی فرۆشتنی گوڵی سورو کارتی خۆشەویستیو جلوبەرگی سور کە تەنها بۆ چەند کاتژمێرێك بەکار دەهێنرێو دواتر فڕێ دەدرێو ئەو هەموو پارەیەش دەچێتە گیرفانی ئەو کۆمپانیاو شەریکانەوە! ئەوەتا لە لای خۆشمان لە کوردستان خۆ ماوەی چەند ساڵێکە ئەم ڤالانتاینو گوڵی سورە پەیدابووە وە ڕیکلام بۆ هۆڵی ئاهەنگەکانو گۆرانیبێژەکان بەو بۆنەیەوە دەکرێو دەعوەتی خێزانیو خۆشەویستان دەکرێو بە بێ ئەوەی هەست بە خۆیان بکەن بە سەدان دۆلاریان لێ دەکێشنەوەو وەکو بەنج بەنجیان دەکەنو وەختێ بە هۆش خۆیان دێنەوە بۆنەکە تەواو بوو تا ساڵێکی تر تەواو!! جا ئەگەر بەم پێیە بێ پێش ئەم چەند ساڵە کە ڤالانتاینو گوڵی سور پەیدا بوە لە ناومان کە وا بێ پێش ئەوە خۆشەویستی لە ناو ئەم میللەتەدا نەبووە!! کە بە پێچەوانەوە پێش هاتنی ئەم باسە خۆشەویستی پاك هەبوو.

دووەم: بۆ مەبەستی مەشغوڵکردن و سەرقاڵکردنی گەنجان: گەنجێك کە هیچ مافێکی بۆ دابین نەکراوە، بۆ ئەوەی بیر لە دوا ڕۆژی خۆی و وڵاتو میللەتەکەی نەکاتەوە، بەم شتانەوە مەشغوڵی دەکەن، ئەم بە ناو عەشق و دەستبازی و دەستگەرمکردنەوە بە یەکتر وەکو تریاك گەنج مەشغوڵی دەکاتو کە ئالودەی بوو ئیتر هیچی لە بیر نامێنێ! کاتی خۆی (میشێل عەفلەق) بە (صدام حسین)ی گوتبوو: ئەگەر زانیت لە وڵاتدا موشکیلەو گیروگرفتێکی میللەت هەیەو بۆت چارەسەر ناکرێ وەرە موشکیلەو گرفتێکی تر دروست بکە تاوەکو مەشغوڵیان بکەی و ئەوەی پێشتریان بیر بەریتەوە!! لەم مەسەلەی ڤالانتاینەشدا ئەگەر دەسەڵاتو ڕاگەیاندنەکان ئەوەندە دڵسۆزی کچ و کوڕە گەنجەکانن بۆ نایەن خانوو ئیشوکار و دامەزراندن بۆ ئەو کوڕ و کچانە دابین بکەن کە دەیانەوێ ببنە هاوسەری یەکتری نەك بە ناوی (ڕۆژی خۆشەویستی)یەوە تووشی لە ڕێلادانی بکەی وەکو برسیەك کە خواردنی نیشان بدەن، بەڵام نەهێڵی بی خوات، مەتعەم و کەبابخانەی ڕازاوەی بە جۆرەها خواردنی بە تام نیشان بدەی و لەم دیو شوشەکەوە نیشانی بدەی، بەڵام نەهێڵی دینارێك لە گیرفانیا بێ و خۆشت بۆی نەکڕی!! ئایا ئەمە دڵسۆزی نواندنە، یان یاریکردنە بە عەقڵ و کەسایەتی ئەو برسییە؟!..

سێیەم: لە وڵاتانی غەیری ئیسلامدا کە زۆربەیان شیرازەی خێزانیان تێك چووە فەراغێك و بۆشاییەك دروست بووە حکومەت دەیەوێ لانی

کەم ساڵی جارێك لە ڕۆژێکدا ئەو بۆشاییو فەڕاغەیان بۆ پڕ بکاتەوە بە درۆش بێ گوڵێکی خۆشەویستی پێشکەش بە خۆشەویستەکەی بکات، ئەو خۆشەویستەی کە بۆ ماوەیەکی کاتی هاوڕێیەتیو پاشان واز لەیەکتر دێنن، بەڵام ئێمەی موسڵمان لە سایەی ئیسلامەوە کە خاوەنی خێزانین ئەو گرفتو بۆشاییەمان نییە.

چوارەم: دەستی کوفری عالەمی ئەم جۆرە بۆنەو موناسەباتانە بەکار دێنێ بۆ لابردنو سووککردنی بەهاو نرخی خێزانو لابردنو کاڵکردنەوەی حەیاو حورمەتو ڕێز بۆ ئەوەی موسڵمان وا بزانێ بۆ خۆی هیچی نیەو دەبێ هەرخەرێکی لاساییکردنەوە بێ. ئایا (ڤالانتاین) غەیری لاساییکردنەوە هیچ ماناو مەبەستێکی تری تێدا دەبینری؟! جا بە ڕاستی حەیفە تۆ کە خاوەنی ئیسلامی، کەچی ئەوەندە بەسەزمانو دەست بەتاڵ و دڵ بەتاڵ و عەقڵ بەتاڵ بی، پەنا بۆ ڤالانتاین بەری شاعیر جوانی فەرموو: (بێز لە بەفری کوێستان دەکرێ.... بێزوو لە ئاوی زێرابو میزی کەرە) بەڵێ قورئانو سوننەتی پێغەمبەری پێشەوامان (ﷺ) چونکە لە ئاسمانەوە هاتوەو هەناسەی پیسی بەر نەکەوتوە، وەکو بەفری سەر لوتکەی چیای کوێستانەکان پاكو بێگەردە، دەی کێ لەو کەسە داماوترو سەرلێشواوترە کە ئاوی بەفراوی کوێستانی پێ پیسو خراپ بێو بڵێ بە کەڵك نایەتو بچێ تینویەتی خۆی بە ئاوی زێرابو میزی کەر بشکێنێ. گەنجانی بەڕێز: نەکەن بە قسەو پیلانو فێڵو

تەڵەکەی شەیتانی جنو دووپێی ئینس بکەن کاتێ پێتان دەڵێن: ئەم مەلایانە.. ئەم مزگەوتانە.. ئەم ئیسلامە.. دژی خۆشەویستییە!! باشە قەیچییەکاو چ عەیبەیەکی تێدایە کە کوڕ و کچ بە یەکەوە بە دزی کەسوکارو بنەماڵەوە دڵداری بکەنو یەکتریان خۆش بوێ؟! باشە بۆچی هەموو خوشیەك لە کوڕ و کچی گەنج حەرام دەکەن؟! ئەی گەنجانی پاكو بەڕێز: دڵنیا بن دینی ئیسلام دینی خۆشەویستییە، بەڵام لە ئیسلامدا ئەمە خۆشەویستی نیە کە:

١- کوڕێك و کچێك ژێربەژێر بە ترسو لەرزەوە بە بێ پرسی دایكو باوك بە موبایل پەیوەندی ناشەرعی بە یەکەوە بکەن، بەڵام (٨٠٪)ی زیاتری بە زەواجی شەرعیو چوونە ناو کەژاوەی زێرینی خێزانی کۆتایی پێ نایەتو زۆربەی هەرە زۆریان بە تایبەت کچان دەبنە قوربانیو بۆ ئاشنابوون بە حاڵی پەرێشانو پڕ پەشیمانی ئەو کوڕ و کچانەی بە تایبەت ئەو کچانەی کە بە حیساب خۆشەویستیان هەبووەو پەیوەندیو عەلاقەی ناشەرعیان هەبوە، وەرن تەماشای بەسەرهاتەکانیان بکەن لە گۆڤارو ڕۆژنامەکاندا وەرن بچین سەردانی سەنتەری ژنان بکەنو لە زمانی خۆیانەوە باسی مەینەتو پەشیمانی قوربانیانی ئەو جۆرە خۆشەویستیانە بزانن کە چۆن ئاوات دەخوازن بەو کاتەی کە کچ بوونو هیچ کوڕێك نەهاتۆتە ژیانیانەوە، چونکە کوڕانێکی بە جەستە مرۆڤ، بەڵام گورگ ئاسا بوونو تەنها ئارەزوی خۆیان پێ خاڵی کردونەتەوەو پاشانیش هەر وازیان لێ

نەهێناون‌و هەڕەشەی ئەوەیان لێ کردون کە باسی ڕابردو یان نامەی موبایلەکانیان‌و وێنەکانیان ئاشکرا بکەن‌و تەنانەت هەندێکیان دوای شـوکردنیش هەر وازیان لێ نەهێناون‌و ژیانیان لێ کردون بە ژان‌و مێردو منالیشـیان سـەرگەردان بوون بە هۆی ڕابردووی ئەمانەوە، بەڵـێ ئیسـلام دژی ئەم جۆرە بـە ناو خۆشەویسـتییە لە واقیعدا دەستبڕینەیە!

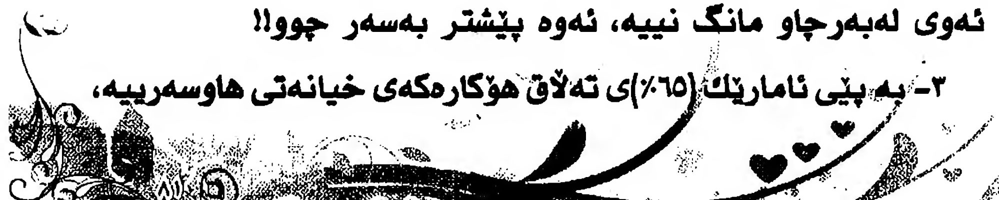
٢- ئیسلامی ئێمە ئەوەی ڕەفز کردوە کە ماوەی چەند ساڵ کوڕ و کچێـك بە یەکـەوە دڵداری بکەن، ئەمجا دوای ئەوە بچنە خانەی هاوسەریەوە. بۆچی؟! چونکە دواتر لە ژیانی هاوسەریدا بەختەوەر نابـن، چونکە لە ژیانی هاوڕێیەتی‌و دڵداریدا هەردووکیان بە قسـە هەر قوربانی یەکتر بوون، بەڵام لە ژیانی واقیعی هاوسـەریدا کاتێ دەیـان داواکاری ژیان دەچێتـە ملیان، ئەمجا بۆیان جێبەجێ نابێ‌و دەکەونـە دەمەبۆڵـە بەرامبەر یەکترو ژیانیان خۆشەویسـتی تێدا نامێنێ، چونکە هەموو هەستی سۆزو خۆشەویستیان بەو چەند ساڵە خۆشەویسـتییەی پێش زەواج کاڵ بۆتەوەو ئێستا کە ساڵی یەکەمی هاوسەریانە وەکو ئەوە وایە شەش حەوت ساڵ بێ هاوسەری یەکتری بـن!! بۆیە زۆربەی ئەوانەی دوای چەندین سـاڵ لە خۆشەویسـتی ژێربەژێـرو نهێنـی بوونە هاوسـەر، دوای ماوەیەکی کەم لە یەکتر بێزار بوون، ئەمە هۆکارەکەی ئەوەیە کە باسمان کرد، بەڵام ئەگەر کوڕ و کچ بە پوختی یەکتریان ناسـی‌و پاش ماوەی یەکترناسـین‌و

ڕاکۆڕینەوەو هەڵسەنگاندنی یەکتری چوونە خانەی هاوسەریەوە ئەوا لەم کاتەدا، چونکە خۆشەویستی نێوانیان سەرەتایەتی‌و لاوەو گەنجە دوای زەواج ئەو هەموو گرفتەی ژیان کە دێتە ڕێگەیان، دەی کەنە قوربانی ئەو خۆشەویستییە پاشانیش منداڵ پەیدا دەبێ‌و وردە وردە ماڵیش دەبێ‌و خێزانەکە پایەدار دەبێ، ئەم هەموو تەلاقەی ئەمڕۆ کە زۆربەی چوار مانگو هەیانە ساڵێکە گواستراوەتەوە، هی ئەوەیە چەند ساڵە خۆشی دەوێ، بەلام هەر خۆشەویستی ڕووکەش هەر مۆبایل‌و نامە ناردن و نوکەکردن‌و گوڵی ڤالانتاین، بەلام کاتێ بە حەلاڵی بە یەك دەگەن لێی بێزار دەبێت دەڵێن: گەنجێك لەگەڵ دڵدارەکەیدا لە شەوێکی مانگە شەودا بە دزیەوە چووبوونە دەرەوە لەو دانیشتنە ناشەرعیەیاندا کچەکە سەیری مانگی کردو گوتی: ئەو شتە جوانە چییە؟ کوڕەکە وتی: ئەوە ڕوناکی جوانی دەموچاوی تۆیە، دوای ئەوە کە بوە هاوسەری‌و گواستیەوە، پاش چەند ساڵێك شەوێکی مانگەشەو ئەم ژن‌و مێردە ئەمجارەیان کە حەلاڵی یەکتری بوون، بە یەکەوە چونە دەرەوە، ژنەکە بە مێردەکەی گوت: ئەو شتە جوانە چییە بە ئاسمانەو؟ (بە پەنجەی ئاماژەی بۆ مانگی چواردە کرد)، چونکە قسەکەی کاتی دڵداری هەر لە بیر مابوو، مێردەکەی وتی: خۆ کوێر نیت، ئەوە مانگە مانگ، چونکە ئیتر دەموچاوی ئەوی لەبەرچاو مانگ نییە، ئەوە پێشتر بەسەر چووا!

٣- بە پێی ئامارێك (٦٥٪)ی تەلاق هۆکارەکەی خیانەتی هاوسەرییە،

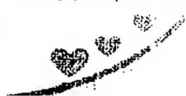

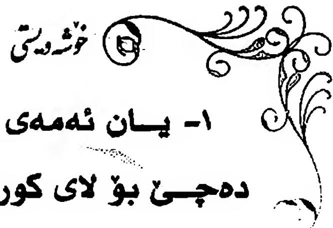
چونکە ئەو کوڕە پێش ژنهێنانی فێر بووە هەر ڕۆژەی لەگەڵ کچێکدا پەیوەندی هەبووە یان کچەکەش پێش شــوکردنی فێری ئەوە بووە هــەر ڕۆژەی لەگەڵ کوڕێکدا پەیوەندی هەبــووە، ئیتر ئەمەیان لێ بۆتە خو، وەکو تریاك کێشان وایەو پێی ئالودە بوونو ئێستاش ئەم کەسە دوای ژیانی هاوسەریشی هەر بۆی تەرك ناکرێ. لە گۆڤارێکدا خوێندمەوە کە کێشەی جیابونەوەی ژنو مێردێك لە یەکتری ئەوە بــووە کە: پیاوێــك هەرچەندە ژنی هەبوەو دوو منداڵیشــی هەبووە کەچی ســێ جار لە دوای پێکهێنانی ژیانی هاوســەریەوە پەیوەندی لەگەڵ کچاندا بەستوەو خۆی بە کوڕ پێ ناساندونو خەڵەتاندونیو دواتــر لــە ڕێگــەی مۆبایلەکەیەوە ژنەکــەی پێی زانیــوەو بڕیاری جیابوونەوەی داوە لەم هاوسەرە ناپاکە، جا بە ڕاستی ئەم پیاوە لە دوای پێکهێنانی ژیانی هاوسەریو بوونی ژنی خۆیدا فێری خیانەتی هاوســەری نەبووە، بەڵکو ئــەوە پێش پێکهێنانی ژیانی هاوســەری فێری ئەم پەیوەندیە ناشــەرعیانە بوەو ئێستاش لەگەڵ ئەوەدا کە ژنی هەیە بۆی تەرك ناکرێو بە پلەی یەکەم کێ بوە قوربانی؟ هەر ئافرەتانن ژنەکەی خۆیو ئەو کچانەش کە ئەم خەڵەتاندونی..

دەی ئیســلام دەفەرموێ: با ئەم ڕابواردنە بە ناو خۆشەویســتییە کە هەموی ئاخو داخەو دڵی تیراویە نەبێ بۆ ئەوەی ژیانی خێزانیت هەتا هەتایە پاکوخاوێن بێو بە ئاسودەیی بژی... جا ئایا ئیسلام دژی خۆشەویستییە؟! بێگومان نەخێر، بەڵکو خۆشەویستی ڕزگار دەکات.

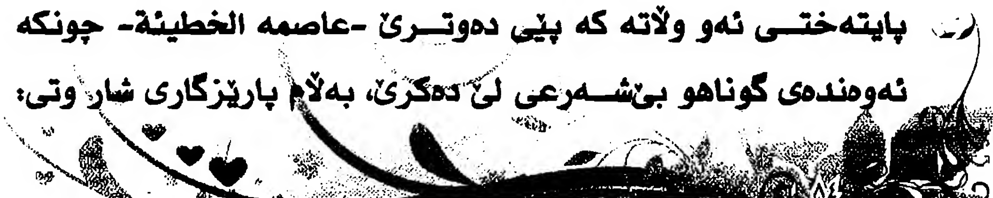
٤- ئیسلام ڕێزی هەموو مرۆڤێك دەگرێ. ﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِيٓ ءَادَمَ﴾. بە تایبەتی ڕێــزی زۆری لە ئافرەت گرتووە، چونكە ئافرەت ئەگەر نیــوەی كۆمەڵ بێ دایكی نیوەكەی تریشــە، پێغەمبەری خوا (ﷺ) دەفەرموێ: [رِفقـاً بالقَوارير]. كچ وەكو شوشــە وایە كە شــكا جێی خۆی ناگرێتەوە، ئەمڕۆش زۆرێك لەو كوڕانەی كە بە دوای داوی دڵداری كچانــەوەن بە نــاوی خۆشەویســتییەوە گورگن‌و بــە كەڵبەكانیان شوشــەی ناسكی كچان دەشكێنن، مامۆســتایەكی بەڕێز لە وتارێكدا لە یادی (ڤالانتاین)دا. فەرموی: كوڕێك لە برادەرەكەی خۆی پرسی: ئــەرێ وا ئەزانــم فلان كچت خۆش دەوێ، ئایــا كەی بە تەمای بی خوازی؟! ئەویش لە وەڵامدا دەڵێ: جارێ تەراییم پێ نەداوە!!.. ئەی خوشكم ئاگاداری خۆت بە نەبی بەو ئوتومبێلەی كە خەڵكی تەرایی پــێ دەدات، تۆ مرۆڤێكی بەڕێزی، تۆ شوشــەی پاكــی گرانبەهای‌و قبوڵــی پەڵــەی پیس ناكــەی، نەهێڵی كوڕی گورگ ســفەت بتكات بــە ئوتومبێل!! دڵنیاش بن هەموو ئەوانەی كە ڕەخنە لە ئیســلام دەگرن‌و دەڵێن: ئیسلام‌و موسڵمانان دژی خۆشەویستین، ئەوانە وا لە خۆشەویستی گەیشتون كە كوڕێك بچێ دەستی كچێك بگرێ‌و مانگێ بی بات لەگەڵیا بگەڕێ‌و پاشان ئەگەر بە دڵی بوو بی خوازێ‌و ئەگەر بە دڵیشــی نەبوو بی باتەوە ماڵی باوكی -ئەگەر زۆر ڕێكوپێك بێ- ئەینا هەر لەســەر جادە وازی لێ بێنی‌و بڵێ نامەوێ! دەپرسن: ئایا ئەم كچە لەم دوو حاڵەتە دەردەچێ؟

١- یــان ئەمەی لــێ دەبێت بە خوو پێی ئالــودە دەبێو ئەویش دەچــێ بۆ لای کورێکی تر وەختێ بە خۆی دەزانی بەهاری تەمەنی بەرەو پایزی خەزان چوەو جوانیەکەی لەدەســت داوە، ئەمجا کەس ژیانی هاوســەری لەگەڵ پێك ناهێنیو سەرەنجام لە خێزانو ماڵ و منداڵــی خۆی کە مایەی ســوکناو حەوانەوەو ســۆمای چاون بێبەش دەبێو هەموو ساتێکی مردنێکە.

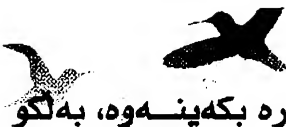
٢- یــان بە وەی ئەو کوڕە وازی لێ هێناوەو دەســتبەرداری بوە، هەموو ژیانی لێ دەبێ بە مەراقو خەمو پەژارەو وا ڕەشبین دەبێت بەرامبەر بە ڕەگەزی بەرامبەر کە سیقەو متمانەی بە هیچ کوڕێك نامێنیو ناتوانێ ژیانی هاوبەشی لەگەڵ هیچ کوڕێك، تەنانەت ئەگەر ڕێکوپێکو دیندارو بەڕەوشــتیش بێت پێك بێنێ، تەنانەت جاری وا هەیە لە ژیان بێزار دەبێتو خۆی دەکوژێتو خۆی خەسارەتمەندی دونیاو دوارۆژ دەکات، خۆ ئەگەر کوڕەکەش لە لایەن کچەکەوە وازی لێ هێنراو ناپاکی بەرامبەر کرا، هەر هەمان چارەنوسی تووش دەبێت، کەواتە: ئیســلام لەبەر خاتری مرۆڤە بە کوڕ و کچەوە کە ئەم بە ناو خۆشەویســتییەی قەدەغە کردوە، چونکە لە ڕاستیدا لەناوبەری خۆشەویستییە. لە (٢/١٤)دا لە ساڵی (٢٠٠٨)دا. لە مەوقیعی -العربیە- لەســەر ئینتەرنێت بڵاو کرایەوە کە: لە وڵاتی (تایلاند) لە بانکۆکی پایتەختــی ئەو وڵاتە کە پێی دەوتــرێ -عاصمە الخطیئة- چونکە ئەوەندەی گوناهو بێشــەرعی لێ دەکرێ، بەڵام پارێزگاری شار وتی:

با ڕۆژی (٢/١٤) بکەین بە ڕۆژی پاکی خێزان وە وتی: قەدەغەیە هیچ ئوتێلێك یان هۆڵێك لە ڕۆژی (ڤالانتاین)دا ئەو یادەی تێدا بکرێتەوە، بۆ ئەوەی ڕێگـری لەو هەموو خراپەکاریە بگرین.. بەڵێ لەوێ ئاوا لێی بێزارن، کەچی تازە لێرە دەهۆڵی بۆ دەکوتن!!.. بە ڕاستی جێگای داخە کە ئێمەی میللەتی کورد نەمانتوانی لە بەرامبەر جیهانگیریدا سادەترین بەرگری بکەین لە کەلتورو دابو نەریتە باشەکانی خۆمان، دەبوایـە ئێمـەش وەك میللەتانی تر کەلتـوری خۆمان بە جیهانی بکردایـەو بماننناسـاندایە بە جیهـان، بەڵام بە داخـەوە نەك هەر نەمانتوانـی ئەم کارە بکەین، بەڵکـو بە تەواویی خەریکە کەلتوری خۆمان لە دەست ئەدەین و نزیکە بتوێینەوە لە نێو بۆتەی کەلتوری وڵاتانی خۆرئاواو ئەمریکادا، ئەوەی پشـکی شـێری بەردەکەوێت لە چاندنـی تۆی کەلتـورو دابونەریتە ناپەسـەندەکانی وڵاتانی تر لە نێـو کومەڵگەکەماندا ڕاگەیاندنە، لەبری ئـەوەی ڕۆڵیکی پۆزەتیف بگێـڕن بە پێچەوانەوە ڕۆڵێکی نێگەتیڤیان گێڕاوە، لێرەدا نامەوێت بڵێـم با ئێمـە کۆمەڵگەیەکی داخراو بینو سـوود لـە ئەزموونو پێشـکەوتنەکانی وڵاتانی تـر وەرنەگرین، بـە پێچەوانەوە دەبێت گشـت تەقەللاو کۆششێکمان جەم بکەین لە پێناو سوودوەرگرتن لە ئەزموونـە بەکەڵکەکانی وڵاتانی تر. لەهەمان کاتدا دەسـت بگرین بـە کەلتورو نۆرمە باڵاکانی خۆمانـەوە، مەخابن ئەوەی ئێمە ئەی بینین وەك زۆربەی تاکەکانی ئەم کۆمەڵگەیە نەك هەرنەمانتوانیوە

ئەزمونــە ســەرکەوتوەکانی وڵاتانــی تر دووبارە بکەینــەوە، بەڵکو بە پێچەوانەوە گیرســاوینەتەوە بە شــتە ڕواڵەتیو پۆخڵەواتەکانی وڵاتانــی تر، بــە تایبەت ئەمریــکاو ئەوروپییەکان. ئــەوەی لێرەدا بابەتی ئێمەیەو قسەی لە بارەوە دەکەین یادی ڤالانتاینە، ئەو یادەی بۆ چەند ســاڵێکە لە کوردســتاندا ڕاگەیاندنەکانو کۆمەڵێك لایەنو دەســتە ڕەواجێکی زۆریان پێداوەو زیاد لە قەبارەی خۆی گەورەیان کــردوەو زینــدوی دەکەنەوە، بە بێ ئــەوەی خوێندنەوەیەکی وردو زانستیانەی بۆ بکەنو بزانین تاچەند بە دەردی گەنجانو تاکەکانی ئەم کۆمەڵگەیە دەخوات. یان ئەوان ئەیانەوێت لەم ڕێگەیەوە بدەن لــە ئەخلاقو بەها باڵاکانی ئەم میللەتــە. لەوانەیە بڵێن: ئێمە کە یادی ڤالانتاین ئەکەینەوە باس لە چیرۆکی خۆشەویســتی دەکەینو خۆشەویســتیش دیاردەیەکی جیهانیەو لە هەموو زەمانو مەکانێکدا بوونــی هەبووەو هەیە، ڕاســتە خۆشەویســتی دیاردەیەکی جیهانیە، بــەڵام یادی ڤالانتاین بە هیچ شــێوەیەك پەیوەندی بە ئێمەوە نی یەو بەو شــێوە کوێرانە شــوێن خەڵك کەوتنەو بــە گۆرانی خەڵك هەڵپەڕینە، دەبێت چی قەلایەکی سەختمان بۆ بگرێتو چ لۆژیکێکی تێدا بێتو دەرمانی چ دەردێکمان بکات ئەگەر ئەوان ڕاســت دەکەن باس لە چیرۆکی خۆشەویســتی دەکەن بۆچی نایەن ئیلهام لە مەم و زینەکــەی ئەحمــەد خانیو شــیعرەکانی نالیو مەحویو ســالمو حەمدیو شــاعیرانی تر وەربگرنو چیرۆکی نالیو حەبیبەو شەمو

وەڵــی دێوانــەو دەیانی تر زینــدوو بکەنەوە، باس لــە حەقیقەتو کرۆکی خۆشەویستی بکەن، بۆچی خۆیان خەریك دەکەن بە توێکڵی خۆشەویســتیەوە. خۆشەویســتی لە خۆرئاوادا بە شێوەیەکی گشتی چوارمێخە کێشــراوە. چونکە ئەو وڵاتانــە وڵاتگەلێکی ماددەگەرانو لا بــە لای لایەنــە مەعنەویەکاندا ناکەنــەوە، ناتوانم بڵێم بە هیچ شێوەیەك خۆشەویستیان تێدا نییە، بەڵام ئێمە بە شێوە گشتیەکەی باسی لێ دەکەین، پیاوە ژیرو بلیمەتەکانی ئەوروپا وەکو ساویلکەکان لە باسی عیشقو چارەی دەردی عیشقدا هەموو دۆش داماون، هەروەك مەحوی دەفەرموێ:

(دوهاتــی ئەوروپــا وەك ئەهلی دێهات.... لە چارەی دەردی عیشــقا جوملە دامان) دەی کە مادام خۆمان خاوەنی خەرمانێك لە ئەدەبیاتی خۆشەویستین، بۆچی خەریك بین بە زیندوکردنەوەی یادێکەوە نە لە دوورو نــە لە نزیك پەیوەندی بــە ئێمەوە نییەو خزمەتێك بە ئێمە ناکات وە یادکردنەوەی ڤالانتاینو زیاد لە قەبارەی خۆی گەورەکردنی نــەك نابێتە هۆی زیندوکردنەوەی خۆشەویســتی، بەڵکو دەبێتە هۆی کوشــتنی.. ئایا کێ هەیە وەکو -مەحوی- ئاوا بە جوانی باسی عیشق بــکاتو بڵێ: نابێت بە هیچ چەشــنێك عاشــق ڕێگەیەکی نادروســت بگرێتەبەر بۆ گەیشتن بە مەعشوقەکەی، بەڵکو ئەگەر زانی یار بێزارە لێی بە بێ ئەوەی پێی بڵێت، دەبێت خۆی بڕوات وەکو دەفەرموێ: (کە ڕوحم تێگەیی تۆ حەز بە دەرچوونی دەکەی دەرچوو).

دەبێ عاشق کە دی بێزارە یاری، بێ برۆ برِوا..)

بەڵێ پێویستە ئەوەش بڵێین کە عەشقو خۆشەویستی ڕاستەقینە ئەوەیـــە کـــە لە ڕوحەوە ســـەرچاوەی گرتبێت، نەك لـــە غەریزەوە هەڵقوڵابێت. چونکە ئەگەر لە غەریزەوە ســـەرچاوەی گرتبێت ئەوە نەك هەر عەشق نییە، بەڵکو حەزێکی سەرشێتانەیە...

ئیمانداران: لە کۆتایی ئەم وتارەدا داوای لێبوردن لە پێغەمبەری خـــوا دەکەم (ﷺ) کـــە لەم وتارەدا کەمتر فەرمودەی شـــیرینی ئەو ســـەروەرەمان خوێنـــدەوە کـــە ناچاربوین لەبەر پاراســـتنی گەنجە خۆشەویســـتەکانمان هەنـــدێ قســـەوباس لـــەدەرەوەی قورئـــانو فەرمودەکانی پێغەمبەری خوادا بکەین ئەینا وتاری بەهێزو بەپێزو بەرەکەت ئەوەیە کە زۆرترین فەرمودەی پێغەمبەری خوای (ﷺ) تێدا باس بکرێ، بۆیە لە کۆتایی ئەم وتارەدا دەڵێم: ئەی گەنجو لاوەکان یەقینتان بێ تاکە دڵسۆزتان پێغەمبەری خوایە (ﷺ) کە بەردەوام لەخەمـــی گەنجاندا بووە، وە لە هەوڵی ئەوەدا بوو کە خێزانیان بۆ پێك بێنێ... دەچینە شـــاری مەدینـــەو گەنجێکی مەدینەیی زۆرکات لـــە خزمەتی پێغەمبەردایە، گەنجێکی هـــەژار لەبواری داراییدا، لە باڵادا کورت، لە دەموچاوو ڕوخســـاردا زۆر بەرچاو نەبوو، ڕەشپێست بوو لە بنەماڵەیەکی نەناســـراو بـــوو، تەنانەت نازانرێ باوکی ناوی چییە. [قالَ اِبْنُ حَجَر فی الاطـابَة ج١ ص‍ـــ٦٠٠ : غَيْرُ مَنْسُوب، أي لَمْ يفظ لَهُ التَّاريخُ نَسَـبـاً] ڕۆژێکیان پێغەمبەری خوا (ﷺ) بەم گەنجە دەفەرموێ: ئەی

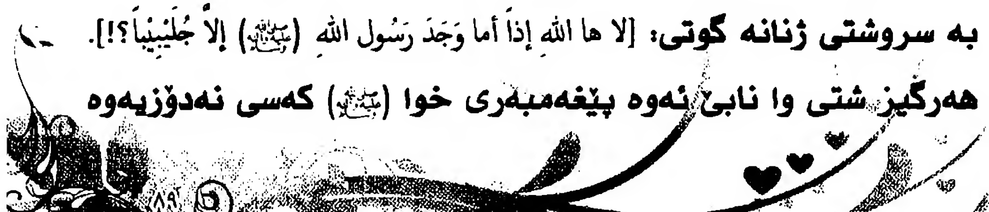

جولەیبیب (ناوی جولەیبیب بووە) ئەوە بۆچی ژیانی هاوسەری دروست ناکەی، بۆ خۆت؟ جولەیبیب لە وەڵامدا وتی: [إذاً تَجِدُ كاسِداً – هُوَ غَيْرُ المَقْبُولِ وَالمَرْغُوبِ فيهِ] ئەی پێغەمبەری خوا (ﷺ) ئاخر من کەسێکی ناشیرینم، سیماو ڕوخسارێکی وام نییە کە هیچ کچێك پێم رازی بێ پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: [غَيْرَ أَنَّكَ عِنْدَ اللهِ لَسْتَ بِكاسِدٍ]. بەڵام تۆ لە لای خودا ناشیرین‌و ناقۆڵاو نەخوازراو نیت، چونکە لە ئیسلامدا ڕێزی مرۆڤ بە تەقوایە. ﴿إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ﴾. تەقواش لە دەموچاودا نییە، وا لەدڵدایە. [التَّقْوى هاهُنا وَ أَشارَ إِلى صَدْرِهِ] تەقوا لەناو سینەدایە. پێغەمبەر (ﷺ) وای فەرموو.

شاعیریش ووتویەتی:

[جمال الوجه مع قبح النّفوس......كقنديل على قبر المجوسيّ].

دەموچاوی جوان بێ دڵی پاك‌و عەقڵی گەورەو زمانی شیرین هیچ نییە. بەڵێ پێغەمبەری خوا (ﷺ) فەرمووی: بەڵام من کچی فلان کەسی ئەنصاریت بۆ دەخوازم پێغەمبەری خوا (ﷺ) بە باوکی کچەکەی وتو پێشنیارەکەی خستە بەردەم. ئەویش ووتی: [حَتّى أَسْتَأْمِرَ أُمَّها] هەتا پرس بە دایکی نەکەم‌و ئەویش لە کچەکەی نەپرسێ ناتوانم هیچ وەڵامێکت بدەمەوە. پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: [فَنِعْمَ إِذاً]. ئەمە زۆرباشە. بەڵێ کاتێ ئەم پیاوە بۆ ژنەکەی باس کرد. ژنەکەی بە سروشتی ژنانە گوتی: [لا ها اللهِ إِذاً أَما وَجَدَ رَسُولُ اللهِ (ﷺ) إِلاّ جُلَيْبِيباً؟!]. هەرگیز شتی وا نابێ ئەوە پێغەمبەری خوا (ﷺ) کەسی نەدۆزیەوە

بۆ کچەکەمان ئەو جولەیبیبە ناشـرینە ڕەشە بێکەسە نەبێ؟!! لەم کاتەدا کچەکەیان لەودیوو دەرگاوە خەریکی ئیشوکاری ماڵ بوو. کە گوێـی لـەم گفتوگۆیەی نێوان باوکو دایکی بـوو، هاتە لایانو پێی وتـن: باوکە گیـان ئایا پێغەمبەری خوا (ﷺ) بـۆ خۆی پێی وتیو خۆی خوازبێنی منی له تۆ کرد بۆ جولەیبیبە؟! باوکی وتی: بەڵێ کچەکە وتی: [إدْفَعُونِي إِلَيْهِ فَأَنَّهُ لَنْ يُضَيِّعُنِي] ئـەی باوکە ئەی دایکە مادام ئەم کـوڕە پەسـەندکراوی پێغەمبەری خوایـە (ﷺ) ئیتر لای من پەسەندەو دڵنیام حورمەتەم دەگرێو زایەم ناکاو لەگەڵی بەختەوەر دەبـم!!... ئەی ئافەرین بۆ ئەو عەقڵە گەورەی ئەو کچە بەڕێزە کە ئاوا بە جوانی پێغەمبەری خۆشەویسـتی ناسـیوە، بەڵێ کە کچەکە ئاوا بە ڕاشـکاوی ڕەئی خۆی دەربڕی باوکو دایکیشـی ڕازی بوونو سەرەنجام لێی مارەکراو پێغەمبەریش (ﷺ) دوعای خێری بۆ کردنو فەرمووی: إن شاءلله زۆر بەختەوەر دەبنو زۆر ساماندارو دەوڵەمەند دەبـن، بەڵـێ ئەم ژنو مێردە خێزانێکـی زۆر بەختەوەر بوونو له ماڵـە هەرە دەوڵەمەندەکانـی مەدینە بوون. بەڵـێ دوای ماوەیەك جولەیبیـب لـە غەزایەکدا لە خزمەت پێغەمبـەری خوادا چوو بۆ غەزاو لەو جەنگەدا شەهیدبوو، دوای تەواوبونی شەڕەکە پێغەمبەر (ﷺ) فەرموی: کێ لە هاوەڵان دیار نییە؟! وتیان: فلانو فلانو فلان، جاری دوەمو سـێیەمیش کە هەمان پرسیاری کردەوە صەحابەکان وتیـان: فلانو فلانو فلانیش دیار نین، لە جاری سـێیەمدا وتیان:

کەسی تر نیە دیار نەبێ ئا لێرەدا پێغەمبەری خوا (ﷺ) ئەم گەنجەی هەر لە بیرە فەرمووی: [لكنّي أفقد جُلَيبِباً فاطلبوهُ] **بەڵام من جولەیبیبم لێ ون بووەو نایبینم، هەستن بە شوێنیا بگەڕێنو سۆراغی بکەن کاتێ بۆی گەڕان دۆزیانەوە حەوت کافری بە چوار دەوردا کەوتبوو. پێغەمبەری خوا (ﷺ) چوە سەر لاشەکەیو فەرمووی:** [قتل سَبْعةً، ثُمَّ قَتَلوهُ، هذا منّي، أنا منهُ، هذا منّي وأنا منهُ]. **فەرمووی: حەوت کەسی لە کافرەکان کوشتوە پاشان کوشتویانە، ئەم جولەیبیبە لە منەو منیش لەوم ئەوە لەمنەو منیش لە ئەوم !! الله أكبر لەو پلەو پایەیە** [فوضعَهُ على ساعدَيْه] **ئەمجا پێغەمبەری خوا (ﷺ) جولەیبیبی خستەسەر هەردوو باسکی خۆیو لە باوەشی گرت. بەڵێ لە کۆتایی ژیانی دونیاییدا. جولەیبیب هەردوو قۆڵی پێغەمبەری خوا (ﷺ) لە جیاتی دارەمەیت هەڵیان گرت بۆ لای گۆڕەکەیو بە دەستی پێغەمبەر (ﷺ) خرایە گۆڕەوە. بە بێ شۆرین، هەر بە جلوبەرگە خوێناویەکانی خۆیەوە، چونکە شەهیدە.** رواه مسلم (٢٤٧٢).

ئەی گەنج ئایا تۆش ئاوا دەستت خستۆتە دەستی پێغەمبەری خواوەو پەیمانت پێ داوە کە لە سەر ڕێبازو بەرنامەی ئەو خۆشەویستە بی. هەتا ئەویش پێت بفەرموێ: [هذا منّي وأنا منهُ] **ئەمە کوڕی منە، برای منە خزمی منە، کەسی منە.**

دەی وەرن با هەوڵ بدەین لە ناخی دڵمانەوە بڕیار بدەینو بەڵێن بدەین کە بە پێی قورئانو سوننەتی پێغەمبەر (ﷺ) هەنگاو هەڵ

بگرین، ئیمە شـوێنکەوتوی پێغەمبەرین، شاگردو قوتابی خولەفای ڕاشـیدینو چاکانو پاکانی ئەم ئیسلامەین. بڕیار بدەین کە بێبەری بین لـە هەموو کوفرێك. شـرکێك. بێدینیـەك. بیدعەیەك گاورو جولەکایەتیەك. قەشەو کلاوسورێك هەموو فرێدراوێکی ناو زبڵدانی خەڵك. بەڵکو شـانازی بە ئیسـلامەکەی خۆمانـەوە دەکەین. و بە پشـتوانی خوا لەسەری ئەژینو لەسەری ئەمرین، خوای پەروەردگار پشـتو پەنای هەموو لایـەك بێتو هەموو گەنـجو لاوەکانمان بە ئاواتـی ڕەوای خۆیـان کە خوای گەورە بۆی دیـاری کردون بگەنو ژیانێکی پڕ لە خۆشەویستی پێك بهێننو بە خۆشەویستییەوە بژین.

سەرچاوەکان:

١)- گۆڤاری ستاندەر، ژمارە: ١٨ ئابی ٢٠٠٨ ، ل٦١.

٢)- سيرة شهداء الصحابة، فؤاد بن سراج عبدالغفار، ص٣٦٠.

٣)- ڕۆژنامەی کۆمەڵ، ژمارە ٣٦٠، ٢٠٠٩/٢/١٤، ل٩.

